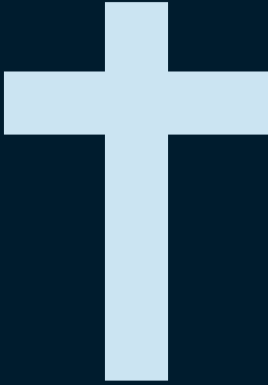

Luka

The Gospel According to Luke in the Arli dialect of the Vlax
Romani language

Luka

The Gospel According to Luke in the Arli dialect of the Vlax Romani language

© 2018.

Language: Arli (Romani, Vlax)

Dialect: Arli

DRAFT VERSION

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2021 from source files dated 3 May 2021
0ae3729f-5fc8-5aa0-b49a-b7759ad04491

Contents

Luka	1
----------------	---

O evanđelje e Lukasoro

Akava Evanđelje pisinda o manuš palo anav Luka, kova inele doktori hem misionari kova putujinda e apostoleja e Pavleja (dikh ano Kol 4,14; Flm 24; 2. Tim 4,11) hem na inele Jevrejco. Akava lil vačeri taro e Isusesoro bijandipe, dživdipe, sikaviba, čudesija, meriba ko krsto, uštiba taro mule hem taro lesoro legariba ko nebo. Jekh oto glavna teme oto akava Evanđeljei da o Isus pherela o obećanja saven o Devel dinda e Izraelese ano Purano zavet, ali ađahar hem da o šukar lafi nane samo zako Jevreja nego hem zako manuša kola nane Jevreja. Ano akava Evanđelje o Isus sikaj taro but teme, di tari molitva, Sveto Duho, radost, zahvalnost hem love. Akava lil mothoj hem adava sar o Isus dinda sastipe hem oprostiba bute manušende, di okolende kola inele but namborme ili opsednutime demonencar, e čororende, e grešnikonende, okolende kolen avera na mangle hem bute đuvljende. O Luka akava pisinda, verovatno, di sar ko 65. berš palo Hrist.

O Luka pisini akava lil e Isusestar e Teofilese

¹ Cenimeja Teofile.

Sar so džane, but džene lelje te pisenen oto događaja zako save o Devel dinda plo lafi, a save pherdile maškar amende. ² On pisinde adalestar palo adava sar so o manuša, kola dikhle adala događaja, vačerde amende. Adala manuša dikhle adava pana oto anglunipe e Mesijasere dživdipastar ki phuv. On ule sluge e Devlesere te sikaven amen o lafi e Mesijastar. ³ Ađahar hem me, palo so oto anglunipe šukar ispitujindum sa adava, mangljum tuče sa palo redo te pisinav. ⁴ Čerđum adava te šaj ove uverime dai čače sa adava so sikliljan e Mesijasere dživdipastar.

O anđeo phenela so ka bijandol o Jovan o Krstitelj

* ^{1,5} O Avija inele šerutno akala grupakoro oto sveštenici hem sare on inele potomci e Aronesere, kova inele prvo svešteniko e izraelesoro (dikh2. Dnev 24). † ^{1,5} Sa o sveštenici inele oto pleme e Aronesoro. ‡ ^{1,9} O sveštenici valjande te tharen o gudlo-mirišljavo tamjan sar prinose e Devlese đijekh sabajle hem đijekh rat ko posebno oltari savoi ano hram. § ^{1,15} O Jovan inele posvetime e Devlese te čerel but bitno buti. O Devel naredinda da o Jovan na tromal te pijel mol sar znako adalestar soi posvetime. * ^{1,17} ko original terđola: "te irini o vile e dadengere nakoro čhave hem okolen so na šunena te irini nakori mudrost e pravednikonengiri."

⁵ Ked o Irod inele caro ani Judeja, nesavo manuš palo anav Zaharija inele svešteniko e izraelconengoro. Ov inele svešteniko oto redo e Avijasoro.* E Zaharijasiri romni da inele oto pleme e Aronesoro.† Lakoro anav inele Jelisaveta. ⁶ O Zaharija hem i Jelisaveta inele pravedna anglo Devel adalese so živinde palo sa o naredbe hem o zakonja e Gospodesere. ⁷ Na inolen čhave adalese so i Jelisaveta našti ine te ačhol khamni, a soduj džene već purandile.

⁸ Jekh dive ked e Zaharijasiri grupa oto sveštenici kandlja ano Hram, tegani hem o Zaharija čerela ine pli buti sar svešteniko anglo Devel. ⁹ Palo pumaro adeti, o sveštenici frdinde o barbuti te dikhen ko te đerdini ko Svetište e Gospodesoro. I ađahar pelo upro Zaharija te đerdini ano Hram e Gospodesoro te kadini.‡ ¹⁰ Đikote o Zaharija kadinda ano Hram, sa o čedime manuša molinena pe ine avrijal.

¹¹ A ano Hram e Zaharijase mothovđa pe o anđeo e Gospodesoro. Terđino ki desno strana oto oltari kotar kadinda pe. ¹² Ked dikhlja le o Zaharija, darandilo but.

¹³ A o anđeo phendā lese: "Ma dara, Zaharija! O Devel šunda ti molitva. Ti romni i Jelisaveta ka bijani će čhave, i ka de le anav Jovan.

¹⁴ Ka ove but radosno zbog leste hem but džene ka radujinen pe so ov ka bijandol.

¹⁵ Ka ovel baro manuš anglo Gospod. Niked na ka pijel mol hem ništa sostar šaj te mačol pe.§ Ka ovel pherdo e Svetone Duhoja pana pe dajaće ano vodi.

¹⁶ Bute Izraelconen ka irini anglo Gospod, anglo lengoro Devel.

¹⁷ Ka džal anglo Gospod sar glasniko ano duho hem ano zoralipe savo inele e purane proroko e Ilija. Ka mirini e daden lengere čhavencar hem ka čerel da okola kola na šunena e Devle te oven mudra sar o manuša kola čerena okova so o Devel phenela dai šukar.* Sa akava

ka čerel sar te pripremini e narodo te šaj oven spremna zako e Gospodesoro aviba.”

¹⁸ I o Zaharija pučlja e anđele: “Sar me te džanav da čače ka ovel adava so phendān? Me injum purano hem mli romni da beršali.”

¹⁹ A o anđeo phendā lese: “Me injum o Gavriilo, o anđeo kova terdola anglo Devel[†] te kandel le. O Devel bičhalda man te vačerav tuja hem te anav će akava šukar lafi. ²⁰ I ače, ka ove laloro, na ka šaj te vačere sa di o dive ked adava ka ovel. Adahar ka ovel adalese so na verujindān mle lafonende save ka oven čače ko pravo vreme.”

²¹ Sar o anđeo vačeri ine e Zaharijaja, o manuša adžicerde e Zaharija te ikljol pučindoj pumen so edobor ačhilo ko sveto than e hramesoro. ²² A ked o Zaharija iklilo, našti ine te vačeri olencar. O Zaharija čerela ine nesar te mothoj lenđe vastencar, ali ačhilo laloro. O manuša xalile da o Devel mothovda lese nešto ko sveto than e hramesoro.

²³ Ked pherdile o dive oto lesoro kandiba ano Hram, o Zaharija dželo čhere. [†] ²⁴ Na nakhlo but, i lesiri romni i Jelisaveta ačhili khamni. Pandž masek na iklili avri taro čher.[§] Phendā: ²⁵ “O Gospod čerda te šaj ačhovav khamni. Akana mothovda maje pli milost hem cidinda mli lađ anglo manuša.”*

O anđeo phenela e Marijaće so ka bijani e Isuse e Mesija

²⁶ Ked i Jelisaveta inele šofto masek khamni, o Devel bičhalda ple anđele e Gavriilo ki tikori diz Nazaret ani regija Galileja. ²⁷ Adari valjanda te legari o lafi e Marijaće koja pana inele čhaj. Oj inele mangli e muršese palo anav Josif, kova inele oto pleme e carosoro e Davidesoro. ²⁸ Ked alo o anđeo, phendā e Marijaće: “Radujin tut![†] O Gospodi but milostivno premala tute!”

[†] 1,19 kova terdola anglo Devel Akavai phendo sar ukor e Zaharijase. O prisutnost e Gavrilosoro, kova avela direktno taro Devel, valjanda ine te ovel dovoljno dokaz e Zaharijase. [‡] 1,23 1. Te mangaja te ova olesere učenici, valjani

te ova mule zako adava so amen korkore mangaja hem zaki amari volja, hem valjani te ova spremna te čera sa so ov phenela amende. [§] 1,24 Palo pandž masek ka dičhol dai khamni. Tegani o manuša na ka asan ine e Jelisavetaće vačerindoj da pana našti ačhol khamni. ^{*} 1,25 Akate vačeri pe oti lađ savi inola adalese so našti ine te oven la čhave. [†] 1,28 Radujin tut! Šaj te prevodini pe hem sar “Zdravo!” [‡] 1,30 Ko original terdola “arakhljan

milost koro Devel”. I fraza “te arakhi milost” značini te ovel šukar prihvatime nekastar: “O Devel odlučinda te del tut pli milost” ili “O Devel mothoj pli ljubaznost.” [§] 1,32 baro baro manuš, ka ovel le baro autoritet. ^{*} 1,32 ko original terdola: ‘ka del le o tron lesere dadesoro e Davidesoro.’

²⁹ A i Marija but uznemirinda pe taro e anđeosere lafija, i pučlja pe so šaj te ovel adava pozdrav. ³⁰ A o anđeo phendā laće: “Ma dara, Marije! O Devel mothovda će plo šukaripe![‡] ³¹ Ače, ka ačhove khamni hem ka bijane čhave, i ka de le anav Isus.

³² Ov ka ovel baro[§] hem ka vičini pe Čhavo e Najbare Devlesoro.

O Devel o Gospod ka del le autoritet te vladini sar caro, sar so vladinda lesoro pradam o David.*

³³ Ka carujini upro pleme e Jakovesoro zauvek;

zako lesoro carstvo na ka ovel kraj.

³⁴ Tegani i Marija pučlja e anđeo: “Sar šaj te ovel adava ked me pana injum čhaj?”

³⁵ A o anđeo phendā laće:

“O Sveto Duho ka huljel upra tute hem o zoralipe e Najbare Devlesoro ka učhari tut.

Adalese adava čhavo, kole ka bijane, ka ovel sveto

hem ka vičini pe Čhavo e Devlesoro.

³⁶ Eče, ti bibi i Jelisaveta da, ko purane berša, ačhili khamni hem ka bijani murše. I oj, kolaće sare džande da našti te ačhol khamni, akanai šov masek khamni. ³⁷ Jer o Devel sa šaj te čerel!”

³⁸ Tegani i Marija phendā: “Ače, sluškinja e Gospodesiri injum. Nek ovel maje palo klo lafi.” I o anđeo dželo olatar.

I Jelisaveta pendžari da i Marija akhari e Mesija ano vođi

³⁹ Adala dive i Marija spreminda pe hem sidarda ko bregalo krajo, ki jekh diz ani regija Judeja. ⁴⁰ Ked resli adari, derdinda ko čher e Zaharijasoro hem pozdravinda e Jelisaveta. ⁴¹ I ked i Jelisaveta šunda e Marijakoro pozdrav, o čhavoro oti radost zorale mrdinda olaće ano vođi, a oj pherdile e Svetone Duhoja. ⁴² I bare glasvoja phendā e Marijaće: “Najblagoslovime injan maškaro đuvlja hem blagoslovime o čhavoro kole akhareja ano vođi! ⁴³ Akavai bari čast maje so tu, mle Gospodesiri daj,

aljan kora mande.[†] 44 Adalese so ked šundum to pozdrav, o čhavoro oti radost zorale mrdinda maje ano vodi. 45 Blago tuče so verujindan da ka ovel adava so phenda će o Gospod!”

I Marija hvalini e Devle

46 Tegani i Marija phenda:
“Barjari mlo vilo e Gospode;
47 Radosnoi mlo duho ano Devel, ano mlo Spasitelj
48 so ulo milostivno upri pli na edobor bari sluškinja.
I ače, od akana sa o generacije ka phenen da injum blagoslovime đuvli,
49 adalese so but šukaripe čerđa maje o Zoralo Devel
kasoro anavi sveto!
50 Ovi milostivno e manušenđe oto sa generacije
kola darana olestar.

51 Ple zorale vasteja čerđa bare buća;
frdinda pestar e manušen kolai barikane ano pumare vile.

52 Peravđa e vladaren taro lengoro tron,
a vazdinda e ponizoren.

53 Čaljarda e bokhalen šukaripnaja,
a čučen muklja e barvalen.

54 Pomožinda e Izraelconenđe, ple slugende.

Na bisterđa te ovel milostivno[‡]

55 e Avraamese hem lesere potomkose za-
uvek,
sar so dinda plo lafi amare pradadenđe.”

56 I Marija ačhili e Jelisavetaja di ko trin masek, i tegani irinda pe čhere.

Bijandilo o Jovan o Krstitelj

57 A e Jelisavetaće alo o dive te bijani, i bijanda murše. 58 Ked lakoro jeri hem lakere komšije šunde so o Devel čerđa lače baro šukaripe, radujinde pe olaja.

59 A ked e čhavore inele ofto dive, koro Zaharija čedinde pe o manuša zako obreziba e čhavoresoro. I mangle te den le lesere dadesoro anav–Zaharija, 60 ali i Jelisaveta phenda: “Na! Lesoro anav ka ovel Jovan!”

61 A on phende lače: “Niko te jerjestar na vičini pe adahar.” 62 I vastencar pučle e Zaharija savo anav mangela te del ple čhavore. 63 Tegani o Zaharija rodinda te den le jekh tikori phal zako pisiba hem pisinda: “Lesoro anavi Jovan.” I sare začudinde pe. 64 I otojekhvar o Zaharija šaj ine palem te vačeri,[§] i lejla te slavini e Devle.

65 I uklinda i dar sa lengere komšijen. Ko sa o bregalo krajo e Judejakoro vačerđa pe adalestar so ulo. 66 I sare kola šunde adava, razmislinde* adalestar hem phende: “Akava čhavoro isi te ovel baro manuš. Čačei upro leste o vas e Gospodesoro.”[†]

O Zaharija prorokujini e Mesijastar hem e Jovanestar

67 A o Zaharija, e Jovanesoro dad, pherdilo e Svetone Duhoja hem prorokujinda:

68 “Slava e Gospodese e Izraelesere Devlese adalese so alo hem otkupinda ple narodo!

69 Vazdinda amende zorale Spasitelje[‡]
oto pleme e carosoro e Davidesoro[§], ple slugasoro

70 sar so vačerđa pana angleder
kroz o muja ple svetone prorokonengere.

71 Vazdinda amende zorale Spasitelje te spasini amen amare dušmanjendar hem sa e manušengere vastendar* kola mrzinena amen.

72 Mothovđa milost amare pradadenđe hem ispuninda plo sveto savez,

73 i sovlj savi xalja e Avraamese amare pradadese:

[†] 1,43 ko original terdola: ‘Sar adava mle Gospodesiri daj te avel di mande?’ [‡] 1,54 O Devel našti bistrel. Ked o Devel ‘podsetini pe’, adava značini da o Devel čerela nešto palo adava so dinda plo lafi pana angleder. Akava vačeri oto e Devlesoro dindo lafi e Avraamese (“adalese so dinda plo lafi amare puranende da ka ovel milosrdno”). 1,55

Gal 3,16 [§] 1,64 ko original terdola: ‘phravdilo lesoro muj hem lesiri čhib’ * 1,66 razmislinde ko original terdola: ‘čhivde pumende ano vile’ [†] 1,66 upro leste o vas e Gospodesoro. Ked phenela pe “o vas e Gospodesoro”, mislini pe upro zoralipe e Gospodesoro. “E Gospodesoro zoralipe inele oleja” ili “O Gospod zorale radinda oleja/ano leste”. [‡] 1,69 e zorale Spasitelje ko original terdola: ‘i šing oto spasenje’. I šing e životinjakiri inele simbol lakere zoralipnastar te branini pe. E Mesijastar vačeri pe dai ovo šing savi isi la zoralipe te spasini o Izrael sar “neko e zoralipnaja te spasini amen”. [§] 1,69 oto pleme e carosoro e Davidesoro Ko original terdola: “Ano čher lesere slugasoro e Davidesoro”. E Davidesoro ‘čher’ akate predstavini lesere porodica, po precizno, lesere potomstvo: “ani porodica lesere slugasiri e Davidesiri” ili “kovai potomko lesere slugasoro e Davidesoro”. * 1,71 O lafi “vas” akate predstavini zoralipe savo o bišukar manuša koristinena protiv e Devlesoro narodo.

⁷⁴ so ka ikali amen amare dušmanjengere vastendar

te šaj kanda le bizi dar

⁷⁵ ano svetost hem ano pravednost anglo leste

sa đikote injam dživde.

⁷⁶ A tu Jovane, mlo čhavo, ka ove pendžardo sar proroko e Najbare Devlesoro,

adalese so ka dža anglo Gospod te phrave lese o droma.

⁷⁷ Ka sikave lesere narodo sar te pendžaren o spasenje

prekalo oprostiba lengere greja

⁷⁸ palo amare Devlesoro milosrdno vilo

palo savo o svetlost odupral† ka avel kora amende sar ikljobja e khamesoro,

⁷⁹ te svetlini okolende so bešena ani tomina‡ hem ani senka e meribnasiri§, te legari amen ko drom oto mir.*

⁸⁰ A o čhavoro o Jovan barjola ine hem zoraljola ano duho. Ked barilo, živinda ani pustinja sa đikote na iklilo anglo Izraelci te propovedini.

2

O Isus bijandilo (Mt 1,18–25)

¹ A ano adava vreme ked o Jovan bijandilo, o caro o Avgust naredinda te čerel pe popis oto sa o manuša ano carstvo e rimesoro. ² Adava inele prvo popis čerdo sar o Kvirinije ine vladini ani Sirija. ³ I sa o manuša džeke ko dizja kaj bešle lengere preci te prijavinen pe zako popis.

⁴ Adahar da o Josif, adalese so inele potomko e carosoro e Davidesoro, dželo tari diz Nazaret oti regija Galileja ko gav Vitlejem* oti regija Judeja, kote o David bijandilo. ⁵ Dželo adari sar te prijavini

† ^{1,78} svetlost odupral O Svetlost but puti metafora zako čačipe. Akate vačeri pe oto duhovno čačipe save o Spasitelj ka del le sar dai ikljobja e khamesoro palo savo i phuv ovela rasvetlime. Dikh Mal 4,2. ‡ ^{1,79} ani tomina Akatei 'i tomina' metafora zako nedostatak oto duhovno čačipe. Akate vačeri pe e manušendar kolende falini o duhovno čačipe sar te phene da bešena ani tomina: "o manuša kola na džanen o čačipe". § ^{1,79} ani senka e meribnasiri I senka but puti predstavini nešto so sigate ka ovel. Akate vačeri pe oto meriba savo avela. * ^{1,79} drom oto mir metafora zako živiba savo legari đi adava e manuše te ovel mir e Devleja: "te živini pe mirno dživdipe" ili "te phirel pe dromeja savo legari đi o mir". * ^{2,4} Vitlejem Iako o Vitlejem inele tikori diz, adari o caro o David inele bijando hem inele jekh proroštvo da o Mesija ka bijandol adari (Mih 5,2). † ^{2,7} jasle Akava inele sar kutija ili okvir ano savo o manuša ine čhivena pus hem aver nešto xajbnase e životinjende. Verovatno na inele melalo hem šaj ine te ovel andre nešto kovlo hem šuko, nešto sar pus, hem adahar inele kovlo zako čhavoro. O životinje but puti inele čhivde paše uzalo čhera te oven ko sigurno hem te šaj po lokhe te parvaren pe. I Marija hem o Josif bešle ani prostorija savi inele koristime zako životinje. ‡ ^{2,7} gostionica čher kote lovende šaj te xal pe hem te sovel pe § ^{2,7} na inele than olende Verovatno adalese so but manuša ale ano Vitlejem te prijavinen pe zako popis. * ^{2,13} vojska e andelendar ko original terdola: 'vojska e nebosiri' † ^{2,14} ko učipe ili 'ko nebo'

pe zako popis pe verenicaja e Marijaja koja inele khamni. ⁶ I sar on inele ano Vitlejem, alo e Marijakoro vreme te bijani. ⁷ I bijanda ple prvone čhave. Pačarda le hem pašljarda le ano jasle† adalese so ki gostionica‡ na inele than olende.§

O anđelja vačerena e pastirende so bijandilo o Spasitelj

⁸ Adaja rat paše uzalo Vitlejem inele nesave pastirija kola arakhena ine pumare bakren ko polje. ⁹ I otojekhvar o anđeo e Gospodesoro terdino uzalo lende hem i slava e Gospodesori osvetlinda len, i on but darandile. ¹⁰ A o anđeo phenda lende: "Ma daran! Ače, anava tumende šukar lafi oto baro bahtalipe savo ka ovel sa e manušende! ¹¹ Avdive, ani diz ani savi bijandilo o caro o David, bijandilo tumende o Spasitelj kovai o Hrist o Gospod. ¹² Akava ka ovel tumende znako palo savo ka pendžaren le: ka arakhen e čhavoro pačarde hem sar pašljola ano jasle."

¹³ Otojekhvar uzalo anđeo pojavinda pe bari vojska e anđelendar* koja hvalinda e Devle vačerindoj:

¹⁴ "Slava ko učipe† e Devlese, a ki phuv mir e manušende kolencar o Devel zadovoljno!"

¹⁵ I ked o anđelja irinde pe ko nebo, o pastirija phende jekh averese: "Hajde te dža đi o Vitlejem hem te dikha adava so ulo, so phenda amende o Gospod."

¹⁶ I džeke sigate, hem arakhle e Marija, e Josife hem e čhavoro sar pašljola ano jasle. ¹⁷ A ked dikhle e čhavoro, vačerde averende sa so ine lende phendo

e čhavorestar. ¹⁸ I sare kola šunde e pastiren inele zadivime. ¹⁹ A i Marija pamtinda sa so vačerde laće[‡] hem razmislinda adalestar.[§] ²⁰ I o pastirija dželefse slavinđoj hem hvalinđoj e Devle za sa okova so šunde hem so dikhle ađahar sar so ine lenđe vačerdo.

²¹ Ked nakhle ofto dive, ked e čhavore valjande te obrezinen,* dinde le anav Isus-sar so vičinda le o anđeo angleder so i Marija ačhili khamni.

I Marija hem o Isus ano Hram, palo Zakoni

²² Ked alo o vreme zako adeti e dajakere kosljari bnasoro savo palo e Mojsijasoro zakoni[†] valjanda te ćerel pe palo adava so o čhavoro bijandola, ande e Isuse ano hram ko Jerusalm te preden le[‡] e Gospodese ²³ (sar so pisini ano zakoni e Gospodesoro: “Đijekh murš prvenco te ovel posvetime e Gospodese”) ²⁴ hem te den žrtva (sar soi vačerdo ano zakoni e Gospodesoro: “duj tikore golubija ili duj terne golubija”).

O Simeon dikhela e Mesija hem prorokujini

²⁵ I tegani ano Jerusalm inele manuš palo anav Simeon. Ov inele pravedno hem pobožno. Adžićeri ine te avel o Mesija te spasini e Izraelconen[§] hem o Sveto Duho inele upro leste. ²⁶ O Sveto Duho mothovđa lese da angleder so ka merel, ka dikhel e Mesija e Gospodesere. ²⁷ I o Sveto Duho phenđa lese te džal ko Hram,* i ov dželo. Tegani o Josif hem i Marija ande e Čhavore e Isuse ano Hram sar te ćeren o adeti savo palo e Mojsijasoro zakoni. ²⁸ Ked o Simeon dikhlja e čhavore e Isuse, lejla le ki angali hem hvalinda e Devle vačerindoj:

[‡] ^{2,19} sa so vačerde laće na samo so vačerde laće o pastirija, nego hem adava so vačerđa laće o anđeo (1,31-35), a verovatno hem adava so vačerđa laće i Jelisaveta (1,42-45). [§] ^{2,19} I Marija smatrinđa adava so ine laće

phenđo lakere čhavarstar dai dragoceno: “radosno/brižljivo ine setini pe adale lafonendar.” * ^{2,21} obrezinen O zakonja saven o Devel dinda e jevrejengere vernikonende rodona obreziba e murše čhavesoro hem posebno žrtva savi e Čhavesoro dad hem i daj valjani te den (3. Mojs 12,1-3). [†] ^{2,22} Dikh ano 3. Mojs 12,1-4. [‡] ^{2,22} te preden le ko original terdola ‘te mothoven le’.

^{2,23} 2. Mojs 13,2 ^{2,24} 3. Mojs 12,8 [§] ^{2,25} adžićerđa te avel o Mesija te spasini e Izraelconen Ko original terdola ‘adžićeri ine e Izraelcileri uteha.’ * ^{2,27} ko Hram “ko boro e hramesoro.” Samo o sveštenici šaj ine te derdinen ko Hram. [†] ^{2,30} spasenje vaćeri e manušestar kova ka anel spasenje e Čhavore e Isuse-kole o Simeon ićeri: “e Spasitelje kole tu bičhaldan” ili “okole kole tu bičhaldan te spasini amen” [‡] ^{2,32} svetlo Akaja metafora znaćini da o čhavoro ka pomožini e manušende te dikhen hem

te xaljojen ko isto naćin sar so o svetlo pomožini e manušende te dikhen šukar. [§] ^{2,34} te peren hem te ušten “Te peren” znaćini te ciden pe taro Devel, te oven osudime ili te oven uništine, a “te ušten” znaćini te aven po paše e Devlese, te oven blagoslovime ili te oven spasime. * ^{2,35} o maći znaćini ‘i bari tuga’.

[†] ^{2,36} e Asiresoro O Asir inele jekh oto dešuduj čhave e Jakovesere. [‡] ^{2,37} oftovardešustarto berš akava šaj te znaćini: 1. oj inele udovica 84 berš ili 2. oj tani udovica kola akana isi 84 berš. ^{2,38} Is 52,9

²⁹ “Gospode, akana šaj me, o sluga klo, te merav ano mir sar so phenđan maje.

³⁰ Adalese so mle jaćha dikhle o spasenje[†] savo avela tutar,

³¹ savo spreminđan anglo sa o nacije.

³² Akava spasenje ka ovel svetlo[‡] te mothoj tut avere nacijende

hem anela slava te narodose, e Izraelconende.”

³³ E Isusesoro dad hem i daj divinde pe adaleja so o Simeon vačerđa olestar.

³⁴ Tegani o Simeon blagoslovinda len hem phenda e Marijaće, e Isusesere dajaće: “Dikh, akavai čhavoro birime te ćerel buten ano Izrael te peren hem bute averen te ušten.[§] Ovi odredime te ovel e Devlesoro znako, ali but džene ka odbacinen le.

³⁵ Adava ka ovel sar te mothoven pe bute manušengere garavde mislija. A o maći* ka posaj ti duša.”

I Ana zahvalini e Devlese zako Mesija

³⁶ A adari da inele i proroćica i Ana, i čhaj e Fanulesiri, oto pleme e Asiresoro[†]. Oj inele ano purane berša. Efta berš živinda ple romeja, ³⁷ a palo adava živinda sar udovica đi oftovardešustarto berš.[‡] Stalno inele ano Hram, i dive i rat slavinda e Devle ano postiba hem ano moliba. ³⁸ I samo so o Simeon završinda ple vaćeribnaja, i Ana nakhini đi o Josif hem i Marija zahvalinđoj e Devlese zako čhavoro. I lejla te vaćeri e čhavorestar sarijende adari kola adžićerde upro Devel te oslobodini o Jerusalm.

³⁹ Ked o Josif hem i Marija ćerde sa soi palo zakoni e Gospodesoro phendo te ćeren e čhavesoro dad hem i daj, irinde pe ki pumari diz Nazaret ki Galileja.

40 A o čhavoro barjola ine hem zoraljola. Pherđola ine mudrost hem i milost e Devlesiri inele upro leste.

O terno čhavo o Isus vačeri e učiteljencar ano Hram

41 E Isusesoro dad hem i daj đijekh berš zako prazniko Pasha džana ine ki diz Jerusolim. 42 Ked e Isuse inele dešuduj berš, palo adeti, hem ov dželo olenkar te slavini o prazniko ko Jerusolim. 43 Ked nakhlo o prazniko, o Josif hem i Marija lelje te džanfse, a na džande so lengoro čhavo o Isus ačhilo ano Jerusolim. 44 Sar mislinde dai o Isus maškaro manuš kola putujinde olenkar, džeze jekh dive phirindoj i lelje te roden le maškaro pumarende hem maškaro pendžarutne. 45 I ked našti ine te arakhen le, irinde pe ko Jerusolim te roden le. 46 I o trito dive arakhle le ano Hram sar bešela maškaro e verakere učitelja, sar šunela len hem pučela len. 47 I sare kola šunde e Isuse, divinde pe lesere džandipnase hem lesere iribnase ko pučiba.

48 I ked dikhlja le lesoro dad hem lesiri daj, inele iznenadime. Lesiri daj phenđa lese: "Vačer sose adava čerđan amende, mlo čhavo? To dad hem me but darandiljam hem rodinđam tut!"

49 A o Isus pučlja len: "Sose rodinđan man? Na džandžen li so valjani te ovav ano mle Dadesoro čher?"[§] 50 A i Marija hem o Josif na xalile so o Isus manglja te phenel lenđe adaleja.

51 I palo adava, o Isus irinđa pe olenkar ko Nazaret hem ine lenđe poslušno. A

§ 2,49 Na džanden li so valjani te ovav ano mle Dadesoro čher Lesoro dad hem lesiri daj valjande te džanen zaki buti zaki savi lesoro Dad bičhalđa le. O Isus, o Čhavo e Devlesoro, džanda dai o Devel lesoro pravo Dad (a na o Josif, e Marijakoro rom). * 2,51 ičerđa pese ano vilo sa adava so ulo Oto sa so i Marija šunda, vačeri pe sar dai blago savo oj brižljivo pamtinda hem vrednujinda: "brižljivo setini pe ine oto sa adava". † 2,52 ulo po mudro hem barilo Akate vačeri pe oto mentalno hem fizičko barjobja. ‡ 2,52 Sa više barjola ine ano jača e Devlese hem e manušenje. Akava vačeri oto duhovno hem društveno barjobja. Akava šaj te vačeri pe hem adahar: "O Devel blagoslovinđa le sa više hem više, a o manuša mangle le sa više hem više." * 3,1 palo amaro kalendari adavai 27. ili 28. berš. † 3,1 O Irod, o Filip hem o Lisanije inele "tetrarsija". O lafi "tetrarh" mislini pe upro manuš oti vlada kova vladini ine upro jekh kotor oto e Rimesoro carstvo. Đijekh tetrarh inele talo autoritet e rimesere carosoro. O carstvo e Irodesoro "e Baresoro", kova inele caro ano vreme ked o Isus bijandilo, inele ulavdo ko štar kotora palo lesoro meriba, a adale kotorencar vladinde lesere čhave sar "tetrarsija" ili "vladarija upro štarto kotor". Đijekh kotor inole jekh ili više potikore kotora save vičinde pe regije, sar so inele i Galileja hem i Samarija. ‡ 3,2 o Ana hem o Kajafa inele bare sveštenici ili šaj te prevodini pe adahar: "dok o Ana hem o Kajafa kandle zajedno sar bare sveštenici." O Ana inele baro svešteniko, a o Jevreja adahar ine pendžarena le čak hem palo adava so o Rimljanja čhivde lesere damutre e Kajafa te zamenili le sar baro svešteniko. § 3,4 O manuša akava čerena adahar so pokajinena pe zako pumare greja: "Pripreminen tunen te šunen e Gospodesoro lafi ked ka avel" ili "Pokajinen tunen hem oven spremna o Gospod te avel." * 3,5 Ked o manuša pripreminena o drom zako caro kova avela, peravena o uče thana hem pherena o rupe te šaj o drom te ovel ravno. Akavai kotor oti metafora savi počinda ko stih angleder akalestar. 3,6 Is 40,3–5 † 3,7 E sapengere čhavalen! Averčhane: 'Bišukar manušalen!'

lesiri daj ičerđa pese ano vilo sa adava so ulo.* 52 A o Isus ulo po mudro hem barjola ine.† Sa više barjola ine ano jača e Devlese hem e manušenje.‡

3

O Jovan o Krstitelj pripremini o drom e Isuseso

(Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Jn 1,19–28)

1 Ked o caro o Tiberija vladinda upro e Rimesoro carstvo dešupandžo berš,* o Pontije Pilat vladinda ani Judeja, o Irod vladinda ani Galileja, a lesoro phral o Filip vladinda ani Itureja hem ani Trahonitada, o Lisanije vladinda ani Avilina,† 2 hem o Ana hem o Kajafa inele šerutne sveštenici,‡ o lafi e Devlesoro alo e Zaharijasere čhaveso e Jovanese ki pustinja. 3 I o Jovan dželo ko sa o krajo e lenjakoro Jordan te propovedini e manušenje da valjani te pokajinen pe zako pumare greja hem te oven krstime sar te mothoven dai lenđe oprostimo o greja. 4 Sar so angleder pisinda o proroko o Isaija, o Jovan inele "o glaso so vičini ani pustinja: 'Čeren o drom e Gospodeso, ravnonen lese o droma!§ 5 Đijekh dolina te pherđol a đijekh planina hem brego te peren! O bange droma te oven ispravime a o hrapava droma te oven ravnome!¶ 6 I sa o manuša ka dikhen o spasenje savo avela taro Devel.'"

⁷ Akava o Jovan vačerda butenđe kola iklile te krstini len: “E sapengere čhavalen!† Ko vačerda tumenđe da šaj te našen tari e Devlesiri xoli savi avela?‡ ⁸ Bijanen bijandipa§ savencar ka mothoven da čače pokajinden tumen! I ma mislinen dai dovoljno te phenen: ‘Amaroi prasad o Avraam.*’ Phenava tumenđe da o Devel hem akale barendar šaj te vazdel čhaven e Avraamese. ⁹ Ače o tover oto sudo e Devlesoro i već vazdime te čhinel o kašta ano koreno.† I đijekh kaš savo na bijani šukar bijandipe ka čhinel pe hem ka frdel pe ani jag.”

¹⁰ A o narodo pučlja le: “So valjani te čera?”

¹¹ O Jovan phenđa lenđe: “Kas isi duj gada, jekh valjani te del okolese kas nane. A kas isi xajbnase, te čerel isto adahar.”

¹² Nesave carinicija da ale te krstini len o Jovan, i phende lese: “Učitelju, so amen te čera?”

¹³ A ov phenđa lenđe: “Ma roden buderi porez okolestar so o zakoni phenela tumenđe te roden.”

¹⁴ I nesave vojnici da pučle e Jovane: “A so amen te čera?”

A ov phenđa lenđe: “Nikastar ma len love adahar so ka mothoven lenđe zoralipe ili so ka tužinen len xovavne hem oven zadovoljna tumara plataja.”

¹⁵ A o narodo adžičerda e Mesija hem sare pučle pe nane li o Jovan o Mesija. ¹⁶ Adalese o Jovan phenđa sarijenđe: “Me krstinava tumen panjeja, ali avela o po baro mandar, kase na injum dostojno ni o

dorikha oti obuča te phravav.‡ Ov ka krstini tumen e Svetone Duhoja hem jagaja.§ ¹⁷ Ka šulaj o gumno* plo hem ka odvojini o điv tari pleva.† O điv ka čhivel pese ki šupa, a i pleva ka tharel jagaja savi na mudarđola.” ‡ ¹⁸ Esavke da but avera lafija o Jovan phenđa e narodoso sar te terini len te pokajinen pe hem vačerda lenđe o šukar lafi.

¹⁹ A e vladare e Irode o Jovan ukorinda adalese so lelja romnjače ple phralesere romnja e Irodijada§ hem zako but avera bišukar buča so čerda. ²⁰ Tegani o Irod čerda aver bišukaripe: čhivđa e Jovane ko phandlipe.

*O Jovan krstini e Isuse
(Mt 3,13-17; Mk 1,9-11)*

²¹ Ked sa o manuša krstinde pe, krstinda pe hem o Isus. I tegani sar ine o Isus molini pe, phravdilo o nebo, ²² a o Sveto Duho huljilo upro leste ano e golubesoro oblik. A taro nebo šundilo o glaso e Devlesoro: “Tu injan mlo čhavo o mango! Tu injan mlo bahtalipe!”

*E Isusesoro poreklo
(Mt 1,1-17)*

²³ O Isus počinda pli služba* anglo narodo ked inole đi ko trijanda berš. O narodo smatrinđa dai o Isus čhavo e Josifesoru.

O Josif inele čhavo e Ilijasoro.

²⁴ O Ilija inele čhavo e Matatesoro.

O Matat inele čhavo e Levijesoru.

O Levije inele čhavo e Melhisoro.

O Melhi inele čhavo e Janajesoro.

O Janaj inele čhavo e Josifesoru.

²⁵ O Josif inele čhavo e Matatijesoru.

‡ ^{3,7} O Jovan ukorini ine e narodo adalese so rodinde te krstini len sar te na kaznini len o Devel, ali na mangle te ačhaven pe pumare grejonendar. Šaj te prevodini pe da adahar: “Našti te našen tari xoli e Devlesiri samo adahar so ka oven krstime”. § ^{3,8} Bijanen bijandipa Ki akaja metafora o ponašanje e manušesoru uporedini pe e bijandipaja.

Sar e luludatar so adžičeri pe te del bijandipe savoi primerno zaki lakiri vrsta, e manušestar kova vačeri da pokajinda pe adžičeri pe te živini sar o Devel so rodela lestar. * ^{3,8} Mislinde da o Devel na ka kaznini len adalese soi o

Avraam lengoro prasad. † ^{3,9} O toveri metafora zaki kazna savi sigate ka avel: “O Develi sar o manuš kova čhivđa plo tover upro koreno e kaštengoro.” ‡ ^{3,16} kase na injum dostojno ni o dorikha oti obuča te phravav Adaleja o

Jovan vačeri da nane dostojno ni lesoro robo te ovel. § ^{3,16} jagaja Akatei i ‘jag’ metafora ili zako ‘čistiba oto greja’ ili zako ‘sudo’. * ^{3,17} gumno Akavai than kote čedela pe o điv te odvojini pe tari pleva. † ^{3,17} E vilencar o điv

frdela pe ano vazduhu sar te šaj o zrnja e divesere odvojinen pe tari pleva. O zrnjai po phare hem perena tele, a e pleva legari i barval. Akate o điv predstavini okolen kola pokajinde pe, a i pleva okolen kola na pokajinde pe. ‡ ^{3,17} O

Jovan vačeri e Hristestar kova avela te sudini sar dai zemljoradniko kovai spremno te odvojini o zrnja e divesere tari pleva: “ov ičeri i vila ano vasta adalese soi spremno” ili “ovi spremno sar soi o zemljoradniko spremno te čedel o điv.”

§ ^{3,19} lelja romnjače ple phralesere romnja e Irodijada E Mojsijasoro zakoni ano 3. Mojs 18,16; 20,21 na muklja e manušese te lel romnjače ple phralesere romnja dikote adava phral inele dživdo. O Jovan ukorinda e Irode adalese so lelja ple phralesere romnja, a lesoro phral inele dživdo. * ^{3,23} pli služba sar Mesija

O Matatij inele čhavo e Amosesoro.
 O Amos inele čhavo e Naumesoro.
 O Naum inele čhavo e Eslijasoro.
 O Eslija inele čhavo e Nangejesoro.
 26 O Nangej inele čhavo e Maatesoro.
 O Maat inele čhavo e Matatijesoro.
 O Matatije inele čhavo e Semeinesoro.
 O Semein inele čhavo e Josihesoro.
 O Josih inele čhavo e Jodasoro.
 27 O Joda inele čhavo e Joannesoro.
 O Joanan inele čhavo e Risasoro.
 O Risa inele čhavo e Zorovavesoro.
 O Zorovavel inele čhavo e Salatiilesoro.
 O Salatiil inele čhavo e Nirisoro.
 28 O Niri inele čhavo e Melhisoro.
 O Melhi inele čhavo e Adisoro.
 O Adi inele čhavo e Kosamesoro.
 O Kosam inele čhavo e Elmadamesoro.
 O Elmadam inele čhavo e Iresoro.
 29 O Ir inele čhavo e Isusesoro.
 O Isus inele čhavo e Eliezeresoro.
 O Eliezer inele čhavo e Jorimesoro.
 O Jorim inele čhavo e Matatesoro.
 O Matat inele čhavo e Levijesoro.
 30 O Levije inele čhavo e Simeonesoro.
 O Simeon inele čhavo e Judasoro.
 O Juda inele čhavo e Josifesoro.
 O Josif inele čhavo e Jonamesoro.
 O Jonam inele čhavo e Eliakimesoro.
 31 O Eliakim inele čhavo e Melejasoro.
 O Meleja inele čhavo e Menasoro.
 O Mena inele čhavo e Matatasoro.
 O Matata inele čhavo e Natanesoro.
 O Natan inele čhavo e Davidesoro.
 32 O David inele čhavo e Jesejesoro.
 O Jesej inele čhavo e Jovidesoro.
 O Jovid inele čhavo e Voozesoro.
 O Vooz inele čhavo e Salmonsoro.
 O Salmon inele čhavo e Naasonesoro.
 33 O Naason inele čhavo e Aminadav-
 esoro.
 O Aminadav inele čhavo e Admiesoro.
 O Admin inele čhavo e Arnisoro.
 O Arni† inele čhavo e Esromesoro.
 O Esrom inele čhavo e Faresesoro.
 O Fares inele čhavo e Judasoro.
 34 O Juda inele čhavo e Jakovesoro.
 O Jakov inele čhavo i Isaakesoro.
 O Isaak inele čhavo e Avraamesoro.
 O Avraam inele čhavo e Tarasoro.
 O Tara inele čhavo e Nahoresoro.
 35 O Nahor inele čhavo e Seruhesoro.

O Seruh inele čhavo e Ragavesoro.
 O Ragav inele čhavo e Falekesoro.
 O Falek inele čhavo e Everesoro.
 O Ever inele čhavo e Salasoro.
 36 O Sala inele čhavo e Kainamesoro.
 O Kainam inele čhavo e Arfaksadesoro.
 O Arfaksad inele čhavo e Simesoro.
 O Sim inele čhavo e Nojesoro.
 O Noje inele čhavo e Lamehesoro.
 37 O Lameh inele čhavo e Matusalasaroro.
 O Matusala inele čhavo e Enohesoro.
 O Enoh inele čhavo e Jaretosoro.
 O Jaret inele čhavo e Malaleilesoro.
 O Malaleil inele čhavo e Kainamesoro.
 38 O Kainam inele čhavo e Enosesoro.
 O Enos inele čhavo e Sitesoro.
 O Sit inele čhavo e Adamesoro.
 O Adam inele čhavo e Devlesoro.

4

*O Isus na perela e bengese ko kušnje
 (Mt 4,1-11; Mk 1,12-13)*

¹ A o Isus, pherdo e Svetone Duhoja, irinda pe tari len Jordan; i oto Duho inele legardo ko čučo than, ² kaj inele saranda dive iskušime e bengestar. I na xalja ništa adala dive, i ked on pherdile, tegani bokhalilo.

³ I o beng phenda lese: "Te injan o Čhavo e Devlesoro, vačer akale barese te ovel maro."

⁴ A o Isus phenda lese: "Pisimei ko Sveto Lil: 'O manuš na ka živini samo oto maro.'"

⁵ I o beng legarda le ko učo than hem mothovda lese dijekh carstvo e phuv-jakoro otojekhvar, ⁶ i phenda lese: "Tuče ka dav sa akava zoralipe hem i slava olen-giri adalese soi maje dindi, i dava la kase me mangava. ⁷ Adalese, te peljan ko kočija angla mande, sa ka ovel klo."

⁸ I o Isus phenda lese: "Pisimei ko Sveto Lil: 'Per ko kočija samo e Gospodese, te Devlese, hem samo ole kandel!'"

⁹ I o beng anda le ko Jerusolim hem čhivda le upro najučo than e Hramesoro hem phenda lese: "Te injan e Devlesoro Čhavo, frde tut akatar tele! ¹⁰ Adalese soi pisime ko Sveto Lil: 'Ka naredini ple andelende te arakhen tut,' ¹¹ hem: 'Ka akharen tut ko vasta te na khuve tut preja ko bar.'"*

† 3,33 Umesto "čhavo e Admiesoro. O Admin inele čhavo e Arnisoro. O Arni inele čhavo e Esromesoro" ano nesave grčka rukopisija terdola samo "čhavo e Aramesoro. O Aram inele čhavo e Esromesoro". 4,4 5. Mojs 8,3 4,8

5. Mojs 6,13 * 4,11 Ps 91,11-12 † 4,12 5. Mojs 6,16

¹² O Isus phendā lese: "Vačerdoi ko Sveto Lil: 'Ma kušin e Gospode, te De-
vle.'"†

¹³ I ked završindā đijekh kušnja, o beng cidindā pe olestar đi nesavi aver prilika.

*O Isus sikaj ani Galileja
(Mt 4,12-17; Mk 1,14-15)*

¹⁴ I irindā pe o Isus, ano zoralipe e Duhosoro, ki regija Galileja, i šundilo o glaso olestar ko sa o krajo. ¹⁵ I sikavđa olende ano sinagoge hem inele pohvalime sarijendar.

*E Isuse ispuđinena oto Nazaret
(Mt 13,53-58; Mk 6,1-6)*

¹⁶ I alo ki diz Nazaret kote barilo hem, palo plo adeti ko dive e savatesoro, đerdindā ani sinagoga hem uštino te čitini. ¹⁷ I ine lese dindo o lil oto proroko Isaija. Ov phravđa o lil hem arakhlja o than kaj inele pisime:

¹⁸ "O Duho e Gospodesoro i upra mande, adalese so pomazindā man hem bičhalđa man

te anav o šukar lafi e čoroređe, te proglasinav: da o phandle ka oven oslobodime,

e koroređe ka irini pe o dikhiba, o mučime ka oven slobodna,

¹⁹ te proglasinav o adžičerdo berš e Gospodesoro."‡

²⁰ Tegani phandlja o lil, irindā le e slugaste, i beštino te sikaj. I sare ani sinagoga dikhle ano leste. ²¹ A o Isus lejla te vačeri lenđe: "Avdive pherdilo o Lil savo šunden tumare kanencar."

²² I sare vačerde šukar olestar hem inele zadivime oto šukar lafi save iklike lesere mujestar, vačerde: "Nane li ov e Josifesor o čhavo?"

²³ A ov phendā lenđe: "Čače ka vačeren maje adaja poslovica: 'Doktore, saslar korkore tut!' So šundam so ulo ano Kafarnaum, čer hem akate, ano than kote bariljan." ²⁴ I phendā: "Čače, vačerava tumende, nijekh proroko nane prihvatime pese ko than kote barilo."

²⁵ I čače, vačerava tumende, inele but udovice ano Izrael ked o proroko o Ilija živindā, ked na pelo bršin^S trin berš hem šov masek i pojavisalo baro bokhalipe ki

sa i phuv. ²⁶ I nijekhače olendar na inele bičhaldo o proroko Ilija sem ki e abandjengiri diz Sarepta uzalo Sidon e udovicače. ²⁷ I inele but gubavci* ano Izrael ked o proroko o Jelisej živindā, i nijekh olendar na inele sasljardo sem o Neman o Sirjico."

²⁸ I sare ani sinagoga pherdile xoli ked šunde adava. ²⁹ I uštindoj ispuđinde le tari diz, i legarde le upre ko brego upro savo lengiri diz inele vazdime te šaj frden le odupral. ³⁰ Ali o Isus nakhino maškar olende hem dželo.

*O Isus ispuđini e demone e manušestar
(Mk 1,21-28)*

³¹ I o Isus huljilo ani e galilejakiri diz Kafarnaum, i sikavđa e manušen ko dive e savatesoro. ³² I on inele zadivime lesere sikavibnaja adalese so lesoro vačeriba inele ano autoritet.

³³ A adari, ani sinagoga, inele manuš opsednutime e demonesere melade duhoja hem oto sa o glaso vičinda: ³⁴ "Oh, so mangeja amendar, Isuse Nazarečanine? Aljan li te uništine amen? Džanav ko tu injan: o Sveco e Devlesoro."

³⁵ Tegani o Isus ukorindā le: "Phand to muj hem ikljov olestar!" I o demoni frdindā le ki phuv maškaro manuša, ikliko olestar hem ni xari na dukhavđa le.

³⁶ I sare začudinde pe hem vačerde jekh averēja adahar: "Savo li vačeriba adava da ano autoritet hem ano zoralipe naredini e melade duhovende te ikljon i onda ikljona?" ³⁷ I o glaso e Isusestar dželo ko sa o pašutne thana.

*O Isus sasljari e Petresere sasuja hem bute avere nambormen hem opsednutimen
(Mt 8,14-17; Mk 1,29-34)*

³⁸ O Isus ikliko tari sinagoga hem dželo ko čher e Simonesoro. E Simonesere sasuja inele bari jag. I on zamolinde le te sasljari la. ³⁹ I o Isus terdino uzalo late, naredindā e jagače hem oj muklja la. I odmah uštini hem lejla te kandel len.

⁴⁰ Ked o kham huljilo,† sarijen kolen inele namborme manuša oto razna nambormipa, ande len koro Isus. A ov upra đijekhste olendar čhivđa ple vasta hem sasljarda len. ⁴¹ A butendar da iklike o demonja vičindoj hem vačerindoj: "Tu injan

‡ 4,19 Is 58,5-6; 61,1-2 § 4,25 ked na pelo bršin ko original terdola: 'ked o nebo inele phandlo' 4,26 1.

Thag 17 * 4,27 gubavci i guba inele e kožakoro nambormipe. 4,27 2. Thag 5,1-14 † 4,40 Ked o kham huljilo adava značini da nakhlo o savato dive i adalese o manuša tromandile te anen pumare nambormen.

o Čhavo e Devlesoro!” O Isus pretinda len hem na muklja len te vačeren adalese so džande dai ov o Hrist.

⁴² Ked dislilo, o Isus iklilo tari diz hem dželo ko jekh čučo than. I but džene rodinde le. Ale đi leste hem na muklena le ine te džalfse olendar. ⁴³ A ov phenđa lenđe: “I ko avera dizja valjani te vačerav o šukar lafi oto carstvo e Devlesoro adalese so adalese injum bičhald.” ⁴⁴ I o Isus nastavinda te propovedini ano sinagoge e judejakere.

5

*O Isus vičini e prvone učeníkonen
(Mt 4,18–22; Mk 1,16–20)*

¹ A jekhvar but džene čedinde pe uzalo Isus te šunen o lafi e Devlesoro, a ov terdino uzalo E galilejakoro jezero. ² I dikhlja duj čamcija uzalo jezero savendar iklile o manuša kola dolena mačhen adalese so kosena ine pumare mreže. ³ I đerdinda ano jekh čamco, kova inele e Simonesor, i zamolinda le te cidel pe xari e phuvjatar, i bešindoj ano čamco, sikavđa e narodo.

⁴ A ked završinda o vačeriba, phenđa e Simonese: “Čhiv tut ko xor hem frden tumare mreže te šaj dolen mačhen.” ⁵ A o Simon phenđa: “Gospodarona, sa i rat dindam zori i ništa na dolindam, ali palo klo lafi ka frdav i mreža.” ⁶ I ked čerde adava, dolinde bute mačhen i lengere mreže lelje te pharavdon. ⁷ I vastencar mothovde pumare amalende, kola inele ko aver čamco, te aven te pomožinen lenđe. I on ale hem pherde soduj čamcija edobor da lelje te pherdon pani.

⁸ A ked dikhlja adava o Simon o Petar, pelo ko kočija anglo Isus vačerindoj: “Dža mandar, Gospode, me injum grešno manuši!” ⁹ Adalese so i dar prelelja ole hem sarijen kola inele oleja zbog o baro doliba e mačhengoro. ¹⁰ Adahar da i dar dolinda e Jakove hem e Jovane, e Zevedjesere čhaven, kola inele e Simonesere amala.

I o Isus phenđa e Simonese: “Ma daral Od akana manušen ka dole.”[†] ¹¹ I ked ikalde o čamcija upri phuv, ačhavde sa hem dzele palo leste.

*O Isus sasljar i gubavco
(Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)*

¹² I jekhvar o Isus inele ki jekh diz, i nekotar anglo leste iklilo manuš pherdo gubaja. So dikhlja e Isuse, pelo anglo leste mujeja đi phuv hem molinda le vačerindoj: “Gospode, te mangeja, šaj te sasljare man!”

¹³ I o Isus čhivđa plo vas upro leste hem phenđa: “Mangava, ov sasljardo!” I otojekhvar i guba cidinda pe olestar. ¹⁴ Tegani naredinda lese: “Ma vačer nikase akalestar, nego dža mothov tut e sveštenikose hem de žrtva adalese so injan sasljardo, sar so naredinda o Mojsije, te šaj ovel tut dokaz anglo manuša.”

¹⁵ A o glas e Isusestar džala ine po dur, i but džene čedena pe ine te šunen le hem te oven sasljarde oto pumare nambormipa. ¹⁶ A ov ine cidela pe te molini pe ko thana kote na inele manuša.

*O Isus mothoj so isi le pravo te oprostini o greja
(Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)*

¹⁷ I jekh dive o Isus sikavđa ano jekh čher, a o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar, kola ale oto sa e galilejakere hem judejakere gava hem oto Jerusalim, beštine adathe. A o zoralipe e Gospodesoro inele upro Isus te sasljari. ¹⁸ I nesave manuša ande upri nosiljka jekhe manuše kova našti ine te phirel. Mangle te anen le andre hem te čhiven le anglo Isus. ¹⁹ I taro narodo našti ine te arakhen kotar te anen le andre, i uklinde upro čher hem odupral mukle le sa e nosiljkaja ko maškar anglo Isus.

²⁰ I ked o Isus dikhlja lengiri vera, phenđa: “Manušeja, oprostimei će te grejal!”

²¹ I o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar lelje te vačeren ana pumende: “Kovai akava so hulini? Ko šaj te oprostini o greja sem o jekh Devel?”

²² A o Isus džanda lengere mislija, i phenđa lenđe: “Sose adahar mislinena? ²³ Soi po lokhe te phenel pe: ‘Oprostimei će te greja’ ili te phenel pe: ‘Ušti hem phir’? ²⁴ Ka dokažinav tumende da man, e Čhavo e Manušesere, isi pravo te oprostina o greja ki phuv.” Tegani irinda pe nakoro manuš kova našti ine te phirel hem phenđa lese: “Tuče vačerala! Ušti, le ti nosiljka hem dža čhere!”

²⁵ I o manuš odmah uštino anglo lende, lelja i nosiljka hem dželo slavindoj e Devle.

* 5,1 Aver anav zako Genisaretakoro jezero † 5,10 Lafi e Devlesoro e manušende. 5,14 3. Mojs 14,2–32

‘Ka dole manušen’ simbolično značini: o Petar ka legari o

26 I sare začudinde pe, hvalinde e Devle, pherdile dar hem vačerde: “Avdive dikhljam čudesija!”

E Isusesiri buti te vičini e grešnikonen ko pokajiba

(Mt 9,9-13; Mk 2,13-17)

27 I palo adava, o Isus ikliilo adathar hem dikhlja e cariniko[‡] palo anav Levije sar čedela o porez[§], i phenda lese: “Phir pala mande!” 28 I ov uštino, ačhavda sa hem dželo palo leste.

29 I čerda lese o Levije baro xajba pese ano čher, hem adari inele but carinici hem avera kola beštine olenar uzalo astali. 30 Tegani o fariseja hem lengere učitelja e Mojsijasere zakonestar mrmrljinde vačerindoj e Isusesere učenikonende: “Sose tumen xana hem pijena e carinikonencar hem avere grešnikonen-car?”

31 I o Isus phenda lenđe: “E sastende na valjani doktori, nego e nambormende. 32 Me na aljum te vičinav e pravednikonen*, nego e grešnikonen te irinen pe taro greh ko Devl.”

E Isusesoroj sikajba nevo

(Mt 9,14-17; Mk 2,18-22)

33 A on phende lese: “E Jovanesere e Krstiteljeseere učenici but postinena hem molinena, adahar hem e farisejengere učenici, a te učenici stalno xana hem pijena.”

34 A o Isus phenda lenđe: “Sar šaj te terinen e bijavesere vičimen te postinen, a adathei olenar o mladoženja? 35 Ali ka aven o dive ked ka lel pe lendar e mladoženja, tegani, ko adala dive, ka postinen.”

36 I vačerda lenđe akaja uporedba: “Nijekh na čhivela o kotor e neve fistanestar ko purano fostani; adalese so hem o nevo ka pharavdol, a ko purano na ka avel o kotor e nevestar. 37 I niko na čhorela i nevi mol ano purane morča. Te čerda adahar, i nevi mol ka pharaj o morča hem

ka čhordol, a o morča ka oven uništíme.[†] 38 Nego, i nevi mol valjani te čhorel pe ano neve morča. 39 I nijekh, kova pilja purani, na mangela nevi, adalese so vačeri: ‘dovoljnoi i purani’.”[‡]

6

O Isus po baro hem oto savato

(Mt 12,1-8; Mk 2,23-28)

1 Ko jekh savato o Isus nakhino maškaro njive. A lesere učenici čedinde e đivesoro klaso, morde le vastencar hem xale.

2 Tegani nesave fariseja phende: “Sose čerena so na tromal pe ko savato palo e Mojsijasoro zakoni?”*

3 O Isus phenda lenđe: “Sar na čitinden ano Sveto Lil adava o David so čerda ked inele bokhalo hem okola da so inele oleja?

4 Đerdinda ano čher e Devlesoro, lelja o posvetime maro, savo nikase na inele muklo te xan sem e sveštenikonende, i xalja hem dinda okolende so inele oleja.”

5 I phenda lenđe: “Me, o Čhavo e Manušesoro injum gospodari e savatesoro.”

O Isus saslari ko savato

(Mt 12,9-14; Mk 3,1-6)

6 Ko aver savato, o Isus đerdinda ki sinagoga hem sikavda. Adari inele jekh manuškasoro desno vas inele šuko. 7 Tegani o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o fariseja posmatrinena le ine te dikhen na li ko savato ka saslari, sar te šaj tužinen le. 8 A ov džanda lengere mislija hem phenda e manušese kas inele šuko vas: “Ušti hem terđov ko maškar!” I ov uštino hem terdino.

9 A o Isus phenda lenđe: “Te pučav tumen: soi muklo te čerel pe ko savato: šukaripe ili bišukaripe? Te spasini pe ili te uništini pe o dživdipe?” 10 I dikhindoj sarijen, phenda lese: “Pružin to vas!” I ov čerda adahar hem lesoro vas ulo sasto.

11 A o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar pherdile bari xoli hem vačerde maškara pumende so te čeren e Isusesere.

‡ 5,27 O Jevreja mrzinde e carinikonene adalese so o carinici inele Jevreja kola ule izdajnici adahar so inele bučarne e Rimljanengere kola osvojinde o Izrael. Adala carinici na inele poštena hem čerena ine o love e Izraelconendar.

§ 5,27 sar čedela o porez ko original terđola: “sar bešela ki carinarnica”. * 5,32 Okolen kola šunenena e Devle

† 5,37 Ked i nevi mol ine ušljola hem širini pe, tegani pharaj ine o purane morča, adalese so on našti ine više te širinen pe. ‡ 5,39 Akate vačeri pe da o sikajba e verakere vođengoro hem e Isusesoro nane ista. Poentai da o manuša kola navikninde ko purano sikajba na mangena te šunenave stvarija save o Isus sikaj. 6,1 5. Mojs 23,25

* 6,2 O fariseja i čerde pe ko adava da hem tikori buti ko savato sar soi ‘te morel pe vastencar xari klaso’ nane muklo te čerel pe palo e Mojsijasoro zakoni. 6,4 1. Sam 21,1-6

*O Isus birini dešuduje apostolen
(Mt 10,1-4; Mk 3,13-19)*

¹² Adala dive, o Isus dželo ki gora te molini pe. I nakhavđa sa i rat ani molitva e Devlese. ¹³ Ked dislilo, vičinda kora peste ple učenikonen hem birinđa olendar dešudujen. Olen vičinda "apostolja": ¹⁴ e Simone kole vičinda Petar, hem lesere phrale e Andreja, e Jakove hem e Jovane, e Filipe hem e Vartolomeje, ¹⁵ e Mateje hem e Toma, e Jakove e Alfejesere čhave hem e Simone kovai vičime Zilot,[†] ¹⁶ e Juda e Jakovesere čhave, hem e Juda e Iskariote,[‡] kova ulo izdajniko.

*O Isus sikaj oto bahtalipe hem oto pharipe
(Mt 4,23-25; 5,1-12)*

¹⁷ I o Isus huljindoj e Dešudujencar, terdino ko ravno than. A adari ine pferdo lesere učenici hem but narodo taro but thana e judejakere, di hem tari diz Jerusalem, hem taro e tiresere hem e sidonesere pašutne thana savei uzalo more. ¹⁸ Ale te šunen le hem te oven sasljarde oto pumare nambormipa. A saslile hem okola kolen mučinde o melale duhija. ¹⁹ I sa o manuša rodinde te pipinen le adalese so baro zoralipe ikljola ine olestar hem sasljari sarijen.

²⁰ I o Isus dikhlja ano ple učenici, i lelja te vačeri:

"Bahtale injen tumen o čorore, adalese soi o carstvo e Devlesoro tumaro!

²¹ Bahtalei okola kolai akana bokhale, adalese so ka oven čaljarde!

Bahtalei okola kola akana rovena, adalese so ka asan!

²² Bahtale injen ked o manuša mrzinena tumen, ked odbacina tumen, uvredinena tumen hem lađarena tumen da injen bišukar adalese so verujinena ana mande, ano Čhavo e Manušesoro!

²³ Tegani radujinen tumen hem ripinen oto bahtalipe, adalese so adžičeri tumen bari nagrada ko nebo! Adalese so adahar čerena ine lengere pradada e prorokonencar ano lengoro vreme!

²⁴ Ali jao tumende e barvalende, adalese so već leljen tumari uteha!

²⁵ Jao tumende kola akana injen čaljarde, adalese so ka oven bokhale!

Jao tumende kola akana asana, adalese so ka tugujinen hem ka roven!

²⁶ Jao tumende ked sa o manuša vačerena šukar tumendar! Adalese so adahar vačerena ine lengere pradada e xovavne prorokonendar ano lengoro vreme!"

*Mangen tumare dušmanjen
(Mt 5,38-48; 7,12)*

²⁷ "A vačerava tumende so šunena: Mangen tumare dušmanjen! Čeren šukaripe okolende so mrzinena tumen!

²⁸ Vačeren šukaripe okolende so dena tumen armanja! Molinen e Devle okolende so čerena tumende bišukaripe!

²⁹ Okolese kova khuvela tut ki čham, irin hem aver čham. Okolese kova lela to fostani, ma zabranin hem o gad. ³⁰ De đijekhese kova rodela tutar, hem ma rode palal okolestar kova lela tutar. ³¹ I sar so mangena avera te čeren tumende, adahar čeren tumen olende.

³² Te mangljen samo okolen kola tumen mangena, ko ka vačeri tumende hvala? Adalese so hem o grešnici mangena okolen kola olen mangena. ³³ Adahar da, te čerden šukaripe okolende kola tumende čerena šukaripe, ko ka vačeri tumende hvala? Hem o grešnici čerena adahar. ³⁴ Te dinden ko zajam love okolende kastar adžičerena te irinen tumende, ko ka vačeri tumende hvala? Hem o grešnici dena ko zajam jekh averese te šaj irini pe lende edobor.

³⁵ Nego, mangel tumare dušmanjen, čeren lende šukaripe hem den len ko zajam bizo nisavo adžičeriba te irini pe tumende adava! I o Devel ka vačeri tumende bari hvala. I ka oven čhave e Najbaresere^{§,*} adalese soi ov šukar[†] hem premalo nezahvalna hem premalo okola kola nane šukar. ³⁶ Oven milosrdna sar soi milosrdno[‡] tumaro Dad kovai ano nebo!"

[†] 6,15 "Zilot" okova kova uštela protiv e rimesoro vlast.

[§] 6,35 ka oven čhave e Najbaresere (e Devlesere) značini "ka mothoven e Devlesere osobine hem ka ponašinen tumen sar ov so ponašini pe". ^{*} 6,35 O lafi "Najbaro" anavi zako Devel. Adava anav vačeri oto lesoro baripe hem zoralipe. Akava lafi sličnoi zako lafija "Legarutno/Voda" ili "Najučo". Adava značini da nijekh nane po baro ili po učo olestar-Devel kovai po baro sarjendar.

[‡] 6,35 šukar O Devel dela milost adahar so dela šukaripe okolende so na zaslužinena le.

[‡] 6,36 milosrdno O Devel dela milosrde adahar so na dela kazna okolende so zaslužinena la.

[‡] 6,16 e Juda e Iskariote Averčhane: "e Juda tari diz

O Isus sikaj te na sudina averen
(Mt 7,1-5)

³⁷ “Ma sudinen hem čače na ka sudini pe tumende! I ma osudinen hem čače na ka oven osudime! Oprostinen[§] hem ka oprostini pe tumende! ³⁸ Den hem ka del pe tumende: mera šukar, pritiskime, tresime hem prepherdi ka čhivel pe tumende ki angali. Adalese so, sava meraja merinena, esavkaja ka merini pe tumende.”*

³⁹ I vačerda lende akaja uporedba: “Šaj li o kororo te legari e korore? Na li soduj ka peren ki rupa? ⁴⁰ Nane o učeniko upreder o učitelj. I đijekh kovai sikavdo sa, ka ovel sar plo učitelj.†

⁴¹ A sose dikheja i trunka ani jakh te phralesiri, a i greda ani ti jakh na primetineja? ⁴² Sar šaj te phene te phralse: ‘Phrala, aš te ikalavtar i trunka oti jakh’, a korkoro na dikheja i greda ani ti jakh? Dujemujengereja, ikal angleder i greda oti ti jakh i tegani šukar ka dikhe te ikale i trunka oti jakh te phralesiri.”

So ikljola oto šukar hem oto bišukar vilo
(Mt 7,17-20; 12,34-35)

⁴³ “Nane šukar kaš savo bijani bišukar bijandipe, sar so nane bišukar kaš savo bijani šukar bijandipe. ⁴⁴ Adalese so đijekh kaš pendžari pe palo lesoro bijandipe. Sar so džanen, o smokve na čedena pe oto kare ni o drakha na čedena pe oti kupina. ⁴⁵ E šukare manuše isi šukaripe ano vilo, i adahar, ple vilestar ikali šukaripe, a o bišukar manuš ple vilestar ikali bišukaripe. Adalese so e manušesoro muj vačeri adava saveja lesoro vilo pherdo.”

E Isusesoro sikajbai šukar temelji
(Mt 7,24-27)

⁴⁶ “Sose vičinena man: ‘Gospode, Gospode!’, a na čerena so vačerava? ⁴⁷ Đijekh kova avela mande hem šunela mle lafija hem čerela len, ka mothovav

§ 6,37 Oprostinen značini “te oslobodinen nekas oti kazna”. * 6,38 O Develi sar o trgovco kova na žalini o điv, kova dela averende điv i buderi oti mera savi rodena olearar † 6,40 O manuš valjani šukar te dikhel kas ka lel sar ple učitelje, adalese so ka ovel sar plo učitelj. Te o učitelj na sikavda šukar (adalese soi phandle lesere jačha ano duho), o učeniko ka ovel xovavdo. * 7,2 kapetani manuš kova naredini upro šel vojnici † 7,3 O kapetani šunđa sar o Isus sasljarda bute manušen, hem dai ov palem paše, da irinda pe ano Kafarnaum. ‡ 7,3 O Isusi Jevrejco, a o kapetani nane, adalese o kapetani mislinđa da o Isus angleder ka čerel nešto e Jevrejende te zamolinde le. Ko but slučajevija o Jevreja hem e rimesere vojnici inele neprijatelj. § 7,6 O Jevreja na đerdinena ine ko čher savo nane e jevrejengoro te na oven, sar so verujinde, melale anglo Devel. * 7,8 Sar so e kapetane isi autoritet te naredini e vojnikonende, adahar e Isuse isi autoritet te naredini e nambormipase te cidel pe. † 7,9 O Isus očekujinda e Jevrejarar te ovel len esavki vera, ali olen na ine. Ov na očekujinda e poganendarar te ovel len esavki vera, a eče, akale manuše ine.

tumende upra kastei: ⁴⁸ Ovi upro manuš kova čerindoj plo čher xandlja hem čerđa xor, čerđa o temelji upro bar hem vazdinđa o čher. I ked ale o panja, i len khuvđa ko adava čher, ali našti ine te potresini le adalese soi čerdo šukar. ⁴⁹ A okova kova šunđa mle lafija, a na čerđa len, ovi upro manuš kova čerđa plo čher ki phuv bizo temelji, ko savo khuvđa i len hem otojekhvar peravđa le, i oto čher uli bari ruševina.”

7

E kapetanesiri zorali vera
(Mt 8,5-13; Jn 4,43-54)

¹ A ked o Isus završinda plo vačeriba anglo narodo, đerdinda ki diz Kafarnaum. ² A jekhe rimljanengere kapetane* ine sluga kova inele namborme, anglo meriba, a ceninda le. ³ I ked o kapetani šunđa e Isuse, † bičhalđa koro leste nesave starešinen e jevrejengeren[‡] te pučen le ako šaj te avel te sasljari lesere sluga. ⁴ A ked ale koro Isus, šukar zamolinde le vačerindoj: “Ov zaslužini te čere lese adava, ⁵ adalese so mangela amare narodo, a čerđa amende hem sinagoga.”

⁶ I o Isus dželo olenar. A ked inele paše uzalo čher, o kapetani bičhalđa lese ple amalen vačerindoj: “Gospode, ma mučin tut, adalese so na injum dostojno te đerdine talo mlo krov. ⁷ Adalese na dikhljum man dostojno te avav đi tute. Nego vačer samo jekh lafi hem mlo manglo sluga ka ovel sasto. ⁸ Adalese so hem me injum manuš talo autoritet, hem isi man vojnici teleder mande. I jekhesse vačerava: ‘Džala’, i ov džala. A averese vačerava: ‘Aval’, i ov avela. A mle slugase vačerava: ‘Čer adava!’, i ov čerela.”*

⁹ A o Isus ked šunđa adava olearar, iznenadinda pe, irinda pe nakoro narodo kova džala ine palo leste hem phenda lende:

“Vačerava tumende, na arakhljum ni jekhe Jevrejco ano Izrael te ovel le esavki vera.”†
 10 I ked okola kola inele bičhalde irinde pe čhere, arakhle e sluga saste.

O Isus vazdela taro mule e udovicakere čhave

11 Na but palo adava, o Isus dželo ki diz savi vičime Nain.‡ Oleja da džele lesere učenici hem but narodo. 12 A ked alo paše uzalo udar e dizjakoro, reslja e dizutnen sar legarena e mule čhave, kova inele jekhoru pe dajaće koja inele udovica. But dizutne džana ine e dajaja te parunen e čhave. 13 I ked dikhlja la o Gospod, pelo lese žal olaće hem phenda laće: “Ma rovi!” 14 I alo paše hem dolinda pe upro nosilja. Tegani okola so akharde terdine, a o Isus phenda: “Terneja, tuće vačerava, ušti!” 15 I o mulo beštino hem lelja te vaćeri, i o Isus dinda le lesere dajaće.

16 Tegani sare darandile hem slavinde e Devle vaćerindoj: “Baro proroko ikliło maškar amende!” hem: “O Devel alo te pomožini ple narodose!”§ 17 I adava šundilo ki sa i phuv e jevrejengiri hem ko sa o pašutne thana.

O Isusi Mesija, a o Jovan phravđa lese o drom

(Mt 11,2–11)

18 I sa adava e Jovanese* vaćerde lesere učenici. Tegani o Jovan vićinda kora peste nesave dujen ple ućenikonendar 19 hem bičhalda len koro Gospod o Isus vaćerindoj: “Tu li injan adava kolese o Devel dinda plo lafi da valjani te avel ili te adžićera avere?”†

20 I adala manuša ale koro Isus hem phende: “O Jovan o Krstitelj bičhalda amen kora tute vaćerindoj: ‘Tu li injan adava kolese o Devel dinda plo lafi da valjani te avel ili te adžićera avere?’”

‡ 7,11 Akavai paše uzalo than kote o proroko o Jelisej vazdinda taro mule e dajakere jekhore čhave angleder but berša (dikh ki 2. Thag 4,8–37). § 7,16 O manuša verovatno mislinde da o Isus inele baro proroko sar o Ilija ili o Jelisej. Samo adala duj manuša vazdinde nekas taro mule (1. Thag 17,17–24; 2. Thag 4,18–37). * 7,18 O Jovan o Krstitelj inele ko phandlipe. † 7,19 O Jevreja očekujinde da o Mesija ka ovel caro kova ka avel hem ka spasini len tari e rimesiri vlast. Na očekujinde te ovel samo Spasitelji ano duho. O Jovan pendžarda o proroštviija e Mesijastar sar so o Is 42,7; 61,1–2 (dikhi hem ano Lk 4,18–19). Adahar očekujinda o Isus te ovel caro, te šaj e Jovane hem avere pravrednone manušen phravel/oslobodini taro phandlipe, hem te sudini hem te kaznini e manušen kola na prihvatinde e Mesija (dikh e Jovanesoro vaćeriba ano Lk 3,9; Lk 3,16–17), ali adalestar pana ništa na ulo. ‡ 7,22 Sa adava so ćerda o Isus mothoj dai ov o Mesija, sar so o proroko Isaija angleder vaćerđa ano Is 29,18–19; 35,5–6; 61,1–2. § 7,23 Ko original terdola: “I bahtaloj okova kova na sablaznini pe zbog mande. 7,27 Mal 3,1 * 7,28 Duhovno terđojba e manušengoro ano carstvo e Devlesoro po baroi oto duhovno terđojba e manušengoro so živinde angleder so ine ćerdo o carstvo. † 7,32 manušende Ko original terdola: čhavore

21 Baš ko adava sati o Isus sasljarda buten oto nambormipa, oto pharipa hem oto biškar duhija, hem bute kororende dinda dikhiba. 22 Tegani o Isus phenda e Jovanesere ućenikonende: “Džan hem vaćeren e Jovanese so dikhljen hem so šunden: o korore dikhena, o bange phirena, o gubavci čistinena pe, o kašuke šunena, o mule uštena, okolende soi ani potreba vaćeri pe o Škar lafi.‡ 23 I bahtaloj okova kova na sumnjini ana mande.”§

24 Ked e Jovanesere bičhalde manuša džele, o Isus lelja te vaćeri e narodose e Jovanestar: “So iklijen ki pustinja te dikhen? I trska sava phudela i barval? Na! 25 Ili so iklijen te dikhen? E manuše ano barvale šėja hurjavde? Na! Okola ano sjajna šėja hem so živinena ano luksuz, eće tane ko palate. 26 Ili so iklijen te dikhen? Proroko? Oja, vačerava tumende, ovi po više oto proroko! 27 Ovi okova kolestar o Devel phenda ano Sveto Lil:

‘Aće, bičhalava mle glasniko angla tute, kova ka ćerel će o drom angla tute.’

28 Vačerava tumende: maškar okolende kolai bijande nijekh nane po baro e Jovanestar, a o najtikoro e Devlese ano carstvo po baroi olestar.*

O Isus sikaj da o manuša valjanena te prihvatinen ole hem e Jovane

(Mt 11,12–19)

29 I sa o manuša hem o carinici kola šunde adava, pendžarde dai e Devlesoro sikajba čakikano. Oni adala so krstinde pe e Jovanesere krstibnaja. 30 A o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar na mangle te len o plan e Devlesoro pumende. Oni adala so na mangle o Jovan te krstini len.

31 O Isus phenda: “Kasar akana te uporedinav e manušen soi akana dživde? Kasei slična? 32 Sličnai e manušende†

kola bešena ko drom hem vačeren a jekh averese:

‘Bašaldam tumenđe veselo,[‡] a na čhelden! Đilabdam tužno, a na runden!’

³³ Adahar, alo o Jovan o Krstitelj. Ni na xalja maro ni na pilja mol, a phenena: ‘O demoni ano leste!’ ³⁴ Aljum me, o Čhavo e Manušesoro. Xava hem pijava, a phenena: ‘Eče manuš xalano hem mato, amal e carinikonengoro hem e avere grešnikengoro!’ ³⁵ Ali i mudrost e Devlesiri mothovđa pe dai čačipe sa lakere čhavoren-dar.”[§]

*O Isus šaj te oprostini o greja
(Mt 26,6–13; Mk 14,3–9; Jn 12,1–8)*

³⁶ Nesavo fariseji palo anav Simon vičinda e Isuse te avel te xal koro leste. Ov đerdinda e farisejese ko čher hem čhivđa pe uzalo astali.* ³⁷ I eče, adari ali i đuvli kolače džanda pe dai grešnica ani diz, adalese so šunđa da o Isus ine uzalo astali e farisejese ko čher, i anda[†] skupo miris ko čaro savo inele čerdo oto šužo bar[‡]. ³⁸ I terdindoj palo lesere pre, runđa hem lejla te sampačeri lesere pre ple asvencar hem koslja len ple balencar. I tegani čumudinda lesere pre hem makhlja len e miriseja.

³⁹ Ked adava dikhlja o fariseji kova vičinda le, phenđa ana peste: “Tei čače dai akava manuš proroko, ka džanel ine koi hem savi akaja đuvli koja pipini le,[§] adalese soi grešnica.”

⁴⁰ A o Isus phenđa lese: “Simone, isi man nešto te vačerav će.”

A ov phenđa: “Učitelju, vačer!”

⁴¹ I o Isus phenđa: “Duj džene inele dužnici nesave manušese kova dela love ko zajam. Jekh alo lese panšel e rimljanengere denarija,* a o dujto pinda. ⁴² Adalese so na ine len te irinen, ov oprostinda o

dugo sodujenđe. Adalese, ko olendar više ka mangel le?”

⁴³ O Simon phenđa: “Mislinava da okova kase oprostinda više.” Tegani ov phenđa lese: “Oja, šukar phenđan.”

⁴⁴ Irinđa pe nakori đuvli, i phenđa e Simonese: “Dikheja li akala đuvlja? Đerdindum tuče ko čher, pani mle prende na anđan,[†] a oj sampačerđa mle pre ple asvencar hem koslja len ple balencar. ⁴⁵ Na čumudindan man ni jekhvar, a oj, sar đerdindum na ačhavđa te čumudini mle pre.[‡] ⁴⁶ Na makhljan mlo šero e uljeja, a oj makhlja mle pre e miriseja.[§] ⁴⁷ Adalese phenava će: But manglipe mothovđa, adalese soi lače oprostime but greja; a xari manglipe mothoj okova kolesei oprostime xari greja.” ⁴⁸ A olače phenđa: “Oprostime i će te greja.”

⁴⁹ A o manuša kola inele uzalo astali lejle ana peste te vačeren: “Kovai akava so šaj hem o greja te oprostini?”

⁵⁰ Tegani o Isus phenđa e đuvljače: “Ti vera spasinda tut! Dža ano mir!”

8

O đuvlja kola džana ine palo Isus

¹ Palo adava, o Isus lejla te džal ko dizja hem ko gava vačerindoj o Šukar lafi oto carstvo e Devlesoro; oleja dzele hem o dešuduj apostolja ² hem nesave đuvlja kola inele sasljarde oto bišukar duhija hem oto namboripa: i Marija (vičimi Magdalena kolatar ikalđa efa demonen); ³ i Jovana (i romni e Irodesere upravnikosiri, e Huzesiri); i Suzana hem but avera. Adala đuvlja pumare lovencar kandle e Isuse hem lesere učenikonen.

*O Isus vačeri oto seme hem oti phuv
(Mt 13,1–23; Mk 4,1–20)*

[‡] 7,32 Bašaldam ... veselo Ko original terdola: Bašaldam ... flauta [§] 7,35 O Isus akala izrekaja mangela te vačeri da o manuša valjande te prihvatinen e Isuse hem e Jovane. * 7,36 O adeti ko esavke gozbe inele o murša te pašljon

udobno uzalo astali hem te xan. [†] 7,37 Ko adava vreme inele o adeti da okola kola na inele vičime ki večera šaj te aven samo te dikhenfse, a te na xan. [‡] 7,37 ko čaro savo inele čerdo oto šužo bar Ko original terdola: “ko čaro oto alabasteri”. O alabasteri kovlo, parno bar. O manuša ine garavena o skupa stvarija ano alabasterna khore.

[§] 7,39 pipini le O Simon mislinđa da ako adaja đuvli pipini e Isuse, o Isus ka ovel andral nečisto. Adalese mislinđa da o Isus nane proroko. * 7,41 e rimljanengere denarija Jekh e rimljanengoro denari inele plata zako jekh dive buti.

[†] 7,44 O adeti savo o čherutno valjanda te čerel inele te anel pani hem kotor savencar ine thovela hem kosela ple gostonengere pre save inele melale oto prašnjava droma. [‡] 7,45 I đuvli čumudinda e Isusesere pre umesto lesere čhamnja sar znako zako baro pokajiba hem poniznost. [§] 7,46 Akava inele adeti zako adžiceriba e cenime gosto.

I đuvli but dinda čast e Isusesere adaleja so adahar čerđa. Oj mothovđa poniznost adaleja so makhlja lesere pre umesto lesoro šero. O Isus nastavini te uporedini e Simonesoru bišukar adžiceriba e gostonen e đuvljakere čeribnja.

4 Ked čedinda pe uzalo Isus baro narodo taro but dizja, ov vačerda lenđe jekh paramiz: ⁵ "Iklilo o sejači te frdel o seme ki njiva. I sar sejini ine, nesave semke pele ko drom, inele gazime hem o čiriklja xale len. ⁶ Avera pele ko bar, barile hem šučile adalese so na inolen pani. ⁷ I avera pele maškaro kare, o kare barile olencar hem tasavde len. ⁸ I avera pele ki šukar phuv, barile hem bijandē bijandipe žel puti više." Ked vačerda adava, vičinda: "Phraven tumare kana te šunen!*"

O šukar bijandipe anena okola so ičerena e Devlesoro lafi

(Mt 13,10-23; Mk 4,10-20)

⁹ Tegani lesere učenci pučle le so manglja te vačeri adala paramizaja. ¹⁰ A ov phenda: "O Devel tumende dinda te džanen o garavdipa oto lesoro carstvo, a averende vačerava ano paramiza, te pherđol okova so terđola ano Sveto Lil:

'anglo jačhai korore

hem anglo kanai kašuke.†

¹¹ A akava i paramiz vačeri: O semei sar o lafi e Devlesoro. ¹² Nesave manušai sar o semke save pele ko drom. On šunena o Lafi, ali avela o beng hem lela o Lafi lengere vilendar te na verujinen hem te na oven spasime. ¹³ A nesave manušai sar o semke save pele ko bar. On šunena o Lafi, lena le radosno, ali oni sar luluda saven nane koreno. Kola nesavo vreme verujinena, ali ked avela o iskušenje perena. ¹⁴ A nesave manušai sar o semke save pele maškaro kare. Oni adala kola šunde o Lafi, ali živinena ano brige, ano barvalipe hem ano dživdipasoro šukaripe, i ovena tasavde hem na anena šukar bijandipe. ¹⁵ A nesave manušai sar o semke save pele ki šukar phuv. Oni adala kola e šukare hem e bimelale vileja šunena o Lafi hem ičerena le sa đikote na anena šukar bijandipe."

Kova šunela e Isusesoro sikajba, ka barjol lesoro duhovno džandipe

(Mk 4,21-25)

* 8,8 ko original terđola: 'Kas isi kana te šunel, nek šunel.' † 8,10 ko original terđola: te na dikhen dikhindoj hem te na xaljojen šundindoj. 8,10 Is 6,9 ‡ 8,18 kas isi lese ka del pe šukar dičhola oto kontekst da o Isus vačeri oto xaljojba hem oto verujiba. Akava značini: "Dijekhe kole isi xaljojba, ka del pe lese više xaljojba" ili "O Devel ka čerel okolende so verujinena o čačipe te xaljojen više." § 8,18 ka lel pe olestar hem adava so mislini da isi le Akava značini: "Ali đijekh kas nane xaljojba, ka našali i okova xaljojba so ov mislini da isi le" ili: "Ali o Devel ka čerel okolende so na verujinena o čačipe te na xaljojen ni okova xari so on mislinena da xaljojena." * 8,19 phralja Adava inele e Isusesere phralja tari e dajakiri strana. Lengoroi dad o Josif, a e Isusesoroi dad o Devel.

¹⁶ "Niko na tharela i svetiljka te učhari la čereja ili te čhivel la talo than e pašljojbna-soro, nego čhivela la ko than zaki svetiljka te šaj dikhen o svetlost okola so đerdinena. ¹⁷ Sa soi garavdo ka dičhol; sa soi garavdipe ka šundol. ¹⁸ Adalese pazinen sar šunena. Jer, kas isi, lese ka del pe pana,‡ a kas nane, ka lel pe olestar hem adava so mislini da isi le."§

E Isusesiri čačikani porodica okola so ičerena e Devlesoro lafi

(Mt 12,46-50; Mk 3,31-35)

¹⁹ A e Isusesiri daj hem lesere phralja* avena ine nakoro leste, ali oto but narodo našti ine te aven di oleste. ²⁰ A neko phenda lese: "Ti daj hem te phralja terđona avri hem mangena te dikhen tut."

²¹ A o Isus phenda: "Akalai mli daj hem mle phralja-kola šunena hem čerena o lafi e Devlesoro."

E Isuse šunena hem i barval hem o panja

(Mt 8,23-27; Mk 4,35-41)

²² I jekh dive o Isus phenda ple učenikonende: "Te nakha ki aver strana oto jezero!" I đerdinde ano čamco hem pođinde. ²³ A sar ine plovinena, o Isus zasuća. I muklja pe i zoral barval upro jezero. O čamco lejla te pherđol pani i arakhle pe ani opasnost.

²⁴ I o učenci ale uzalo Isus hem džangavde le vičindoj: "Gospodarona, Gospodarona, merajal!"

I o Isus uštino, naredinda e barvaljače hem e talasende te ačhon, i ačhile hem ulo mir. ²⁵ Tegani pučlja e učenikonen: "Kaj tumari vera ana mande?"

A on darandile hem začudime pučle jekh avere: "Kova šaj te ovel akava so naredini e barvaljende hem e panjese, a on šunena le?"

O Isus ikali bute melale duhoven e manušestar

(Mt 8,28-34; Mk 5,1-20)

²⁶ I resle ki phuv e gerasakiri savi prekaldo jezero E galilejakoro. ²⁷ A ked o Isus iklilo ki phuv, reslja le nesavo manuš

oti diz ano koleste inele demonja. Sa edo-
bor vreme inele nango hem na beštino ano
čer, nego maškaro grobija. ²⁸ I ked dikhlja
e Isuse, vrištinda, pelo anglo leste hem
vičinda oto sa o glaslo: “So mangeja man-
dar, Isuse, Čhaveja e Najbare Devlesereja?
Molinava tut, ma mučnin man!” ²⁹ (Adalese
so o Isus več naredinda e melale duhose
te ikljol adale manušestar. Angleder, di
hem ked o stražarija ine pazinena le hem
phandena le ko lancija hem ko okovija,
o manuš phagela len ine hem o demoni
legari le ine ko čuče thana.)

³⁰ A o Isus pučlja le: “Sar to anav?” I
ov phenda: “Legija† (but džene injam)”,
adalese so but demonja đerdinde ano leste.
³¹ I molinde le te na naredini lenđe te džan
ko phandlipe zako demonja.‡

³² A adari ki gora inele krdo oto bale
save xana ine, i o melale duhija molinde e
Isuse te mukel lenđe te đerdinen ano bale.
I ov muklja lenđe. ³³ Tegani o demonja
iklindoj taro manuš, đerdinde ano bale. I o
bale prastandile taro brego ano jezero hem
tasile.

³⁴ I ked okola so arakhena ine e balen
dikhle so ulo, našle hem vačerde adalestar
e manušende ani diz hem ano gava.
³⁵ Tegani o manuša ale te dikhen so ulo.
Ale koro Isus hem arakhle e manuše,
kolestar iklile o demonja, sar hurjavdo
hem saste godaja bešela uzalo e Isusesere
pre, i darandile. ³⁶ A okola so dikhle
adava so ulo, vačerde averende sar o Isus
sasljarda e manuše ano koleste inele o
demonja. ³⁷ I sa o narodo oto krajo e
gerasakoro zamolinde e Isuse te džal olen-
dar adalese so uklinda len bari dar. Tegani
o Isus đerdinda ano čamco te irini pe palal.

³⁸ A o manuš, kolestar o Isus ikalda e
demonen, molinda e Isuse te džal oleja,
ali o Isus bičhalda le vačerindoj: ³⁹ “Irin
tut te čhereste hem vačer sa so čerđa će
o Devel.” I o manuš dželo maškari sa i diz
hem vačerđa so čerđa lese o Isus.

*O Isus sasljari e namborma đuvlja hem
vazdela taro mule e čhajorja
(Mt 9,18-26; Mk 5,22-43)*

⁴⁰ A ked o Isus irinda pe prekalo jezero,
but manuša inele radosna so dikhle le
so avela, adalese so sare adžicerena le
ine. ⁴¹ I dikh, alo o manuš kasoro anav
Jair, kova inele upravniko ani sinagoga. I
perindoj mujeja di phuv anglo pre e Is-
usesere, phenda: “Molinava tut, ava maje
ano čer.” ⁴² Adalese so e Jairesiri jekhori
čaj, kola ine dešuduj berš, inele anglo
meriba.

I sar o Isus džala ine palo Jair, o narodo
gurini pe ano leste. ⁴³ A maškaro nar-
odo inele jekh đuvli kolatar dešuduj berš
thavdinda rat. Oj sa plo barvalipe dinda e
doktorende, ali nijekh našti ine te sasljari
la. ⁴⁴ Nakhini oto palal e Isusesere hem
dolinda pe upro lesere fostanesoro teluno
kotor hem otojekhvar ačhilo te thavdel
latar o rat.

⁴⁵ I o Isus pučlja: “Ko dolinda pe upra
mande?”

A ked đijekh olendar phende: “Na injum
me”, o Petar phenda: “Gospodarona, sar
te džana ked but džene čedinde pe hem
gurinena pe uzala tute.”

⁴⁶ A o Isus phenda: “Neko namerno
dolinda pe upra mande. Osetindum
sar ikljola mandar o zoralipe te sasljari
nekas.” ⁴⁷ A i đuvli dikhlja so našti te
garaj pe, tresindoj oti dar ali hem peli ko
kočija anglo leste hem vačerđa anglo sa
o manuša sose dolinda pe upro leste hem
sar otojekhvar inele sasljardi. ⁴⁸ A o Isus
phenda laće: “Mli čaj, ti vera spasinda
tut. Dža ano mir!”

⁴⁹ Sar o Isus vačeri ine adava e đuvl-
jaće, nesavo manuš taro čer e Jairesoro,
e sinagogakere upravnikosoro, alo hem
phenda: “Jaire, ti čaj muli. Ma više mučnin
e učitelje!”

⁵⁰ A o Isus šunđa adava hem phenda e
Jairese: “Ma dara! Samo verujin hem oj ka
ovel spasime, ka uštel!”

⁵¹ I đerdindoj ko čer e Jairesoro, o
Isus na muklja nikase te đerdini oleja, sem
e Petrese, e Jovanese, e Jakovese hem e
čajorjakere dadese hem e dajaće. ⁵² A
sare, kola več inele ano čer, runde hem
tugujinde palo late. A o Isus phenda:

† 8,30 Legija e rimljanengiri vojničko grupa ani savi inele di ko šov hiljade vojnici. ‡ 8,31 phandlipe zako
demonja averčhane: “Bezdan”. O Jevreja verujinde dai o than zako mule ko xor e phuvjakoro. Adava inele hem than
kaj o bišukar duhija inele phandle đikote na avela o dive ked o Devel ka kaznini len. § 8,52 O Isus džanda da i
čaj muli. Phenda da oj sovela adalese so džanda da sigende ka vazdel la taro mule. O Isus da o lafi ‘sovela’ phenda
ked vačerđa e Lazaresere meribnastar (Jov 11,11-14), a o Lazar inele dujto manuš kole vazdinda taro mule.

“Ma roven! Adalese so oj na muli, nego sovela.”[§]

⁵³ I on asandile lese adalese so džande so muli. ⁵⁴ A o Isus dželo hem dolinda la taro vas hem vičinda: “Čhajorije, ušti!” ⁵⁵ I lakoro duho irinda pe ano late, i otokjvar uštini, a o Isus naredinda lakere dadese hem lakere dajaće te den la te xal. ⁵⁶ I lakoro dad hem lakiri daj inele začudime, a o Isus naredinda lenđe te na vačeren nikase so ulo.

9

O Isus bičhali e apostolen te vačeren o Evandelje hem te sasljaren

(Mt 10,9-14; Mk 6,7-13)

¹ A o Isus vičinda e dešuduje apostolen hem dinda len zoralipe hem autoritet upro sa o demonja hem te sasljaren o nambormipa. ² I bičhalda len te propovedinen o carstvo e Devlesoro hem te sasljaren e nambormen. ³ Angleder so te džan, phenda lenđe: “Ma legaren tumencar ništa ko drom: ni štapi, ni torba dromese, ni maro, ni love, hem te na ovel tumen aver gad. ⁴ Sa đikote ačhoveva ki nesavi diz, bešen ano jekh čher hem ma nakhen ko aver čhera.” ⁵ Te na mangle tumen nesave dizutne, iklindoj tari adaja diz, tresinen i prašina tumare prenda[†] sar znako dai kriva so na lelje o lafi e Devlesoro.”

⁶ I on dzele taro than ko than, vačerindoj o šukar lafi hem sasljarindoj e nambormen ko sa o thana.

O Irod zbnunime

(Mt 14,1-2; Mk 6,14-16)

⁷ A o Irod o vladari[‡] šunđa sa so ulo i inele zbnunime adalese so nesave vačerde da o Jovan o Krstitelj uštino taro mule. ⁸ A avera vačerde da o proroko o Ilija mothovđa pe ki phuv, a nesave avera vačerde da taro mule uštino nesavo proroko taro purano vreme.

⁹ A o Irod phenda: “Me čhindum e Jovanesoro šero. A kovai onda akava kastar sa adava šunava?” I manglja te dikhel e Isuse.

* ^{9,4} Valjani te oven zadovoljna e xajbnaja hem e thaneja sojbnase savo o čerutno dela len; na troman te roden po šukar than sojbnase. Ali, šaj te džan ko avera čhera te propovedinen o šukar lafi. [†] ^{9,5} tresinen i prašina tumare prenda znako zako zoralo odbiba ani kultura e jevrejengiri. Adaleja mothovđa pe da na mangle ni i prašina adala dizjatar te ačhol upro lende. [‡] ^{9,7} o Irod o vladari Akate vačeri pe oto Irod Antipa, kova inele vladari upreder jekh oto štar kotora e Izraelesere savo vičinda pe Galileja. [§] ^{9,14} A uzalo lende inele hem đuvlja hem čhavore.

* ^{9,16} zahvalinda e Devlese ko original terdola: blagoslovinda (o mare hem o mače)

O Isus parvari više oto pandž hiljade manušen pandže marencar hem duje mačencar

(Mt 14,13-21; Mk 6,32-44; Jn 6,1-13)

¹⁰ I ked o apostolja irinde pe koro Isus, vačerde lese sa so čerde. I o Isus legarda len peja hem cidinda pe olenar, nakori diz vičime Vitsaida, te šaj oven korkore. ¹¹ A o narodo šunđa adava i dželo palo lende. A o Isus dođžačerda len šukar, vačerda lenđe oto carstvo e Devlesoro hem sasljarđa e nambormen. ¹² A ked lelja te perel i rat, o dešuduj apostolja nakhle di o Isus hem phende lese: “Te phene ine e narodose te džan ko pašutne gava hem thana kote šaj te arakhen nešto xajbnase hem than sojbnase. Adalese so injam akate ko čučo than kote nane ništa xajbnase hem nane than sojbnase.”

¹³ A o Isus phenda lenđe: “Den len tumen nešto xajbnase!”

A on phende: “Ali isi amen samo pandž mare hem duj mače. Amen li te dža te čina xajbnase zako sa akava narodo?”

¹⁴ Adari inele di ko pandž hiljade murša. [§] Tegani o Isus phenda ple učenikonende, e apostolende:

“Čhiven len te bešen ko kupe po pinda.”

¹⁵ I čerde ađahar, čhivde sarijen te bešen.

¹⁶ O Isus lelja o pandž mare hem o duj mače, dikhlja naupre ko nebo, zahvalinda e Devlese* zako mare hem zako mače hem phaglja len. Tegani dinda o mare hem e mačhen ko učenici te ulaven len e manušenđe. ¹⁷ I sare xale đikote na čalile. A palo adava, dešuduj korpe čedinde pe okolestar so ačhilo oto xajba.

O Petar xaljovela dai o Isus o Hrist

(Mt 16,13-16; Mk 8,27-29)

¹⁸ A jekh dive o Isus inele korkoro ple dešuduje učenikonencar, i molinda pe. I ked završinda i molitva, pučlja e učenikonen: “So phenela o narodo, kova injum me?”

¹⁹ A on phende: “Nesave manuša phenena da tu injan o Jovan o Krstitelj, a nesave avera phenena da tu injan o proroko o Ilija, a palem nesave avera phenena

da tu injan jekh oto avera proroci taro purano vreme kova uštino taro mule.”

²⁰ Tegani o Isus pučlja e učenikonen: “A so tumen phenena, kova injum me?”

O Petar phenda: “Tu injan o Hrist, kole o Devel bičhalda!”

O Isus vačeri ple meribnastar
(Mt 16,1-23; Mk 8,31-33)

²¹ A o Isus naredinđa e učenikonende te na vačeren nikase dai ov o Hrist. ²² I phenda: “Me, o Čhavo e Manušesoro, valjani but te patinav. O starešine, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar† na ka prihvatinen man. O manuša ka mudaren man, ali o trito dive o Devel ka vazdel man taro mule.”

So o manuš valjani te čerel te šaj ovel e Isusesoro učeniko

(Mt 16,24-28; Mk 8,34-9,1)

²³ I o Isus vačerđa ple učenikonende hem sa e narodose so inele adari: “Kova mangela te ovel mlo učeniko,‡ nek ačhaj plo dživdipe, nek lel plo krsto.§ Taro dive ko dive hem nek phirel pala mande. ²⁴ Adalese so đijekh kova mangela plo dživdipe te arakhi, ka našali le, a kova dela plo dživdipe zbog mande, ka ovel le čakikano dživdipe. ²⁵ Na vredini ništa e manušese hem sa i phuv te ovel ine ole-siri te na lejla o dživdipe savoi čakikano.*

²⁶ Adalese kova lađala mandar hem mle lafonendar, hem me, o Čhavo e Manušesoro, ka lađav olestar ked ka irinav ki phuv ano sjaj† savo ka ovel sar o sjaj mle Dadesoro hem e svetone anđelengoro. ²⁷ A čače vačerava tumenđe, isi nesave akalendar so terđona akate kola na ka meren đikote na kđhena o carstvo e Devlesoro.”

† 9,22 O starešine, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar zajedno predstavinde sa e Jevrejengere vođen. ‡ 9,23 Ko mangela te ovel mlo učeniko ko original terđola: ‘Ko mangela te džal pala mande’

§ 9,23 Manuš kovai već osudime te merel ko krsto, legari ine o upruno kotor oto krsto đi ko than kaj ka mudaren le. Akale vačerbunaja, o Isus manglja te phenel: 1. Te mangaja te ova lesere učenici, valjani te odreknnina amen adalestar so amen mangaja ki akaja phuv hem valjani te ova spremna te šuna e Isuse. 2. Da valjani te ova spremna đijekh dive te trpina, čak hem te valjani te mera zbog o Isus, adalese so injam lesere učenici.3. Soduju upruno opcije. * 9,25

Ko original terđola: ‘So o manuš ka postigniji te prelelja sa i phuv, a našali ili učenici.† 9,26 sjaj sjajno veličanstvo, slava ‡ 9,30-31 ano baro sjaj ili: “ani slava” § 9,30-31 O lafi savoi akate prevodime sar ‘meriba’, ko original terđola ‘ikljobja’, so vačeri oto značaj e Isusesere meribnastar. Ko Purano zavet ked vačeri pe oto ‘ikljobja’, mislini pe upro adava so o Devel ikalđa e Izraelconen taro egipatsko ropstvo. E Hristesoroi meriba ko krsto ‘ikljobja’, šaj hem te vačeri pe, delo otkupljenja, saveja o Devel ikali e manušen taro e grejengoro ropstvo. * 9,30-31 (meriba) savo adžičeri ano Jerusolim e Isuse. ili: “(e Isusesoro meriba) savo valjani te ovel/te pherdol ano Jerusolim.” O Isus sigende ka merel ano Jerusolim sar te pherdol e Devlesoro plan.

O Devel phenela e trine učenikonende dai o Isus o Pomazaniko

(Mt 17,1-13; Mk 9,2-13)

²⁸ Ked nakhle sar đi ofto dive sar o Isus phenda adava, lejla peja e Petre, e Jovane hem e Jakove i dželo ki gora te molini pe. ²⁹ I sar ine molini pe, lesoro muj ulo averčhane hem lesere šėja ule but parne hem sjajna. ³⁰⁻³¹ I dikh, nekotar iklile duj manuša ano baro sjaj,‡ o Mojsije hem o Ilija, hem lelje te vačeren e Isuseja. On vačerde e meribnastar§ savo adžičeri ano Jerusolim e Isuse.*

³² A o Petar hem okola so inele oleja, zasuče. Ked uštine, dikhle e Isuse ano baro sjaj hem e duje manušen sar terđona oleja. ³³ I ked lelje o Mojsije hem o Ilija te ciden pe e Isusestar, o Petar phenda e Isuses: “Gospodarona, šukari amende akate so injam. Te čera trin šatorja: jekh tuče, jekh e Mojsijase hem jekh e Ilijase.” Na džanda so vačeri. ³⁴ Sar ine vačeri adava, iknilo jekh oblako savo učharđa len. A o učenici darandile ked učharđa len o oblako.

³⁵ I šundilo glaso taro oblako savo vačerđa: “Akavai mlo Čhavo, kole birinđum! Ole šunen!” ³⁶ I palo adava so šundilo o glaso, o učenici dikhle samo e Isuse korkore. I trainde, hem tegani pana nikase na vačerde adalestar so dikhle.

O Isus ikali e bišukare duho e čhavorestar
(Mt 17,14-19; Mk 9,14-29)

³⁷ Tejsato dive, ked o Isus hem o trin učenici huljile tari gora, baro narodo alo te dikhel e Isuse. ³⁸ I dikh, nesavo manuš taro narodo lejla te vičini: “Učitelju, molinava tut te pomožine mle čhaveso, adalese soi maje jekhoru! ³⁹ O bišukar duho but puti prelela le hem otojekhvar vrištini; frdela le ano grčevija hem ikljola lestar pena

taro muj; uništini le hem skoro nisar na ačaj le. ⁴⁰ I molindum te učenikonen te ispuđinen e bišukare duho mle čhavestar, ali on našti ine.”†

⁴¹ A o Isus phenda: “O, biverakere hem rumime manušalen!‡ Sa edobor vreme injum tumencar, a palem na verujinena. Pučav man pana kobor valjani te trpinav tumen. Ana te čhave akari!” ⁴² I sar o čhavoro avela ine di o Isus, o bišukar duho frdinđa le ki phuv ano grčevija. A o Isus naredinđa e melale duhose te cidel pe e čhavorestar, sasljarđa e čhavore hem phenda lesere dades: “Ače to čhavo”. ⁴³ Tegani sare inele začudime so dikhle e Devlesoro baro zoralipe.

O Isus dujto puti vačeri ple meribnastar
(Mt 17,22-23; Mk 9,30-32)

Sar sare čudinena pe ine zako adava so čerđa o Isus, ov phenda ple učenikonende: ⁴⁴ “Šunen šukar akala lafija: Me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te ovav predime ano vasta e bišukare manušengere.” ⁴⁵ Ali o učenici na xalile so o Isus manglja te vačeri adaleja. Adava inele olendar garavdo sar te na xaljoven le, a darandile te pučen le so adaleja manglja te vačeri lenđe.

Ko Carstvo e Devlesoroi najbaro okova kovai ponizno
(Mt 18,1-5; Mk 9,33-37)

⁴⁶ A o učenici lelje maškara pumende te raspravinen kova šaj olendar te ovel najbaro. ⁴⁷ A o Isus džanda soi lenđe ki godiš, lelja jekhe čhavore,* čhivđa le uzala peste, ⁴⁸ i phenda lenđe: “Đijekh kova primini akale čhavore zbog maje,† man primini. A đijekh kova man primini, primini e Devle kova bičhalđa man. Kova maškara tumende pes dikhela sar najtikore, ole o Devel dikhela sar najbare.”

† ^{9,40} Akava verovatno ulo angleder so o Isus huljilo ple trine učenikonencar tari gora. ‡ ^{9,41} manušalen ko original terdola: ‘generacija’ § ^{9,47} ki godi ko original terdola ‘ko vilo’ * ^{9,47} lelja jekhe čhavore ko Mk 9,33 pisini da o Isus hem lesere učenici tegani inele andre ano čher. O čhavoro verovatno živinda ano adava čher. † ^{9,48} zbog maje ko original terdola: “ano mlo anav” ‡ ^{9,49} ano to anav ano to autoritet. § ^{9,52} I Samarija inele regija/okrug maškari Galileja hem i Judeja. O Samarijanci na mangle pe e Jevrejencar. * ^{9,53} O Jerusolim inele glavno than kote o Jevreja slavinde e Devle. † ^{9,54} O Jakov hem o Jovan phende adahar adalese so džande da o proroci sar o Ilija osudinde e manušen kola odbacinde e Devle (dikh ano2. Thag 1,10-12) ‡ ^{9,55} phenda lenđe da nane šukar so adahar mislinena ko original terdola: ‘ukorinda len’. § ^{9,57} akava značini da ov manglja te ovel e Isusesoro učeniko. * ^{9,58} O Isus phenda akaja izreka sar te sikaj e manuše sari adava kedi neko lesoro učeniko. Te adava manuš džala palo leste, možda ni ole na ka ovel čher. † ^{9,59} Nane jasno da li o dad adale manušesoro mulo i ov ka džal odmah te paruni le ili mangela te ačhol nesavo vreme đikote lesoro dad na merela i te šaj paruni le. Akatei poenta so adava manuš mangela te čerel nešto angleder so ka džal palo Isus.

Kova nane protiv tumende, ovi tumencar
(Mk 9,38-40)

⁴⁹ A o Jovan phenda e Isuses: “Gospodarona, dikhljam nesave manuše sar ano to anav‡ ispuđini e demonen e manušendar. Amen o učenici na mukljam lese te čerel adava, adalese so na džala amencar pala tute.”

⁵⁰ A o Isus phenda lese: “Muken le te čerel adava, adalese so okova kova nane protiv tumende, ovi tumencar!”

O Isus na mangela te uništini e Samarijanconen

⁵¹ A ked inele paše o dive e Isusesere te ovel vazdime ko nebo, ov zorale odlučinda te džal ko Jerusolim. ⁵² I bičhalđa nesave manušen angla peste. I on dzele hem đerdinde ko nesavo gav e Samarijakoro te pripreminen le e Isuses. § ⁵³ Ali o gavutne na mangle e Isuse adalese so džande da džala ko Jerusolim.* ⁵⁴ A dikhindoj adava o učenici o Jakov hem o Jovan, pučle e Isuse: “Gospode, mangeja li te phena te huljel taro nebo i jag hem sa te tharel len?”† ⁵⁵ A o Isus irinda pe hem phenda lenđe da nane šukar so adahar mislinena‡. ⁵⁶ I ov hem lesere učenici dzele ko aver gav.

Nane lokho te ovel pe e Isusesoro učeniko
(Mt 8,19-22)

⁵⁷ I sar o učenici hem o Isus džana ine dromeja, nesavo manuš alo hem phenda e Isuses: “Ka džav tuja kaj god tu džaja”. §

⁵⁸ A o Isus phenda lese: “E lisicen isi jame hem e čirikljen gnezdija, a o Čhavo e Manušesoro nane le kaj te pašljari plo šero.”*

⁵⁹ A avere manušese phenda: “Phir pala mande!”

A ov phenda: “Aš samo, Gospode, te parunav mle dade.”†

⁶⁰ Tegani o Isus phendā lese: “Muk o mule te parunen ple mulen,[‡] a tu dža vačer oto carstvo e Devlesoro.”

⁶¹ A aver manuš phendā: “Ka phirav pala tute, Gospode, ali aš te džav te pozdravinav man mle čerutnencar.”

⁶² A o Isus phendā lese: “Nijekh kova dolela pe upro plugo te orini i onda dikhela napalal,[§] nane korisno zako carstvo e Devlesoro.*”

10

O Isus bičhali e eftavardešuduje učenikonen te mothoven dai o carstvo e Devlesoro paše (Mt 11,21-27; 13,16-17)

¹ Palo adava, o Gospod o Isus birinđa avere eftavardešuduje* učenikonen hem bičhalda len duj po duj angla peste ko sa o dizja hem o thana ko save manglja te džal. ² Angleder so te džan, o Isus phendā lende: “I žetvai bari, a xari bučarne te čeden. Adalese, molinen e gospodare oti e đivesiri njiva te bičhali e bučarnen ki žetva pli.[†] ³ Džan! Ače, bičhalava tumen sar bakrorjen maškaro ruva. ⁴ Ma legaren tumencar kesa e lovenicar, ni torba dromese, ni buderi obuča. I ma našalen tumaro vreme adahar so ka terđoven te vačeren nekaras odrumal.

⁵ I ked đerdinena ko nesavo čher, prvo vačeren: ‘Mir akale čherestel!’ ⁶ Te adari bešela o manuš kova mangela mir, tegani o mir, saveše tumen molinena, ka ačhol oleja; a te na manglja mir, na ka ovel

adava mir saveše molinena. ⁷ Ked avena ko nesavo čher, ma palo adava nakhen ko avera čhera. Ačhoven ko jekh than, xan hem pijen adava so o čherutne ikalena angla tumende,[‡] adalese soi o bučarno dostojno pla plataće.

⁸ I ki savi diz đerdinena, a o dizutne priminena tumen, xan okova so ikalena angla tumende. ⁹ Sasljaren e nambor-men adari hem vačeren sarijenđe: ‘Akaleja mothovaja tumenđe dai paše o carstvo e Devlesoro!’ ¹⁰ A ki savi diz đerdinena, a o dizutne na priminena tumen, iklindoj ko glavna droma e dizjakere, vačeren: ¹¹ ‘Hem i prašina tumara dizjakiri, savi dolinda pe ko amare pre, amen kosaja la[§] sar znako da o Devel ka sudini tumenđe.* Ali te džanen da o carstvo e Devlesoro alo paše!’ ¹² Vačerava tumenđe da ko dive ked o Devel ka sudini e manušenđe, po lokhe ka ovel zako manuša tari Sodoma[†] negoli zako manuša tari adaja diz.”

O Isus ukorini e dizjen save na priminena lesoro lafi

(Mt 11,20-24)

¹³ “Jao tumenđe, manušalen taro Horazin! Jao tumenđe, manušalen tari Vitsaida! Te oven ine čudesija maškaro manuša taro Tir hem taro Sidon[‡] save ule maškara tumende, pana angleder ine ka kajinen pe, bešindoj ano šeja oto kanaj hem ano pepeo.[§] ¹⁴ Ali e manušenđe taro Tir hem taro Sidon ka ovel po lokhe

[‡] 9,60 O Isus na mislini čaćimase o mule ka parunen avere mulen. Ked phenela “mule” adava šaj te ovel: 1. metafora zako okola kola sigende ka meren, ili 2. metafora zako okola kola na džana palo Isus hem duhovnoi mule. Akatei poenta so o učeniko nisose na tromal te mukel te ačhaj le adalestar te džal palo Isus. [§] 9,62 Nijekh kova ked orini, a dikhela napalal, našti te čerel o plugo te džal adari kaj valjani. Adava manuš valjani šukar te dikhel anglal te šaj šukar te orini. *

[†] 9,62 Đijekh manuš kova ulo e Isusesoro učeniko hem tegani mangela te irini pe ko purano dživdipe, nane korisno sar sluga e Devlese ko carstvo. *

[‡] 10,1 eftavardešudujen ano nesave grčka rukopisija terđola ‘eftavardeš’ [†] 10,2 O Isus vačeri da isi but manuša kolai spremna te đerdinen ko carstvo e Devlesoro, ali da nane dovoljno učenici te sikaven hem te pomožinen e manušenđe. [‡] 10,7 O Isus na phendā da on valjani te ačhoven ano adava čher sa adava dive, nego da valjani te soven ano isto čher dijekh rat đikotei adari; šaj te phenel pe da adahar: “Ma soven dijekh rat ano aver čher”. [§] 10,11 ‘Te kosel pe i prašina taro pre’: ani kultura e jevrejengiri adava značinda nešto simbolično. Dikh i fusnota ko Lk 9,5

* 10,11 Akavai simbolično čeriba saveja mothovena da odbacinena adala dizjakere manušen; šaj te phenel pe hem adahar: “Sar tumen amen so odbacinden, i o Devel u potpunosti odbacini tumen.” [†] 10,12 O Devel e jagaja tharđa e manušen ani diz Sodoma adalese so inele but bišukar (dikh 1. Mojs 19,24-28). [‡] 10,13 Horazin ... Vitsaida ... Tir ... Sidon O manuša kola živinde ano Horazin hem ani Vitsaida inele Jevreja i valjanje te adžičeren e Mesija. O manuša kola živinde ano Tir hem ano Sidon na inele Jevreja adava značini da on na adžičerde te avel o Mesija. Okova so o Isus akate vačeri adavai da čak hem okola kola nane Jevreja valjani te pendžaren dai ov o Mesija adalese so čerđa sa adala čudesija. [§] 10,13 bešindoj ano šeja

oto kanaj hem ano pepeo Ko adava vreme adeti saveja o manuša mothovena dai tužna hem dai lende žao zako pumare greja inele te bešen ano šeja save inele hrapava hem neudobna hem te čhoven upra pumende pepeo.

ko Sudo negoli tumende. ¹⁵ A tumen, manušalen taro Kafarnaum, ma mislinen da o Devel ka povazdel tumen di o nebo; di o than e mulengoro* isi te peraj tumen.

¹⁶ Tegani phenda e učenikonende: Kova šunela tumen, man šunela, a kova odbini tumen, man odbini. A kova odbini man, odbini e Devle kova bičhalda man.”

O Isus sikaj e učenikonen saveše više te radujinen pe

¹⁷ Ked o eftavardešuduj učenici irinde pe oto drom radosna, phende e Isuseso: “Gospode, hem o demonja šunena amen ked naredinaja lende ano to anav!”†

¹⁸ A o Isus ko adava phenda lende: “Dikhlijum e Sotone sar perela taro nebo sar munja.‡ ¹⁹ Eče, dindum tumen vlast te gazinen upro sapa hem o škorpije§ hem upro sa o zoralipe e dušmanesoro e Sotonesoro hem ništa na ka ovel tumende. ²⁰ Ali ma edobor radujinen tumen zako adava so o demonja šunena tumen, nego više radujinen tumen adalese soi tumare anava zapisime ko lil e Devlesoro ano nebo.”*

Blagoslovimej okola kola šunena e Isusesoro lafi

(Mt 11,25–27; 13,16–17)

²¹ I tegani o Isus radujinda pe ano Sveto Duho hem phenda: “Hvalinava tut, Dade, Gospode e nebosoro hem e phuvjakoro, so garavdan o čačipe okolendar kola pes dikhena sar mudronen hem džanden, a mothovdan okolende kolai sar čhavore.† Oja, Dade, džanav da čerđan adava adalese so adahar mangljan.”

* 10,15 than e mulengoro Ko original terdola: “Had”. O anava “Had” hem “Šeol” ani Biblija koristinena pe zako meriba hem zako than kote o duše e manušengere džana ked merena. † 10,17 Akate ked phenela pe ‘anav’, mislini pe upro e Isusesoro zoralipe hem upro lesoro autoritet. ‡ 10,18 O Isus koristini akaja uporedba te phenel so o Devel pobedini ine e Sotone dok lesere 72 učenici propovedinde ano dizja. Ili avere lafonencar, o Sotoni pelo sar so taro nebo i munja khuvela natele. § 10,19 sapa hem škorpije O Isus verovatno uporedini e sapen hem e škorpijen e demoncar sar soi okola savendar o učenici vačerena ko Lk 10,17. O demonjai sar o sapa hem o škorpije adalese soi opasna hem čerena biškuparje e manušende. *

† 10,20 anava zapisime ko lil e Devlesoro ano nebo. Ano nebo o Devel pisinda ko lil o anava sarjengere kola ka dobinen o večno dživdipe. Akale lilestar vačeripe hem ko Ps 69,28; Fil 4,3; Jev 12,23; Pučar 3,5; 13,8; 17,8; 20,12; 20,15; 21,27. † 10,21 Akava odnosini pe upro okola kolen možda nane but obrazovanje, ali spremnai te prihvatinen e Isusesoro sikaviba adahar sar o čhavore ked spremno šunena okolen kolende verujinena. ‡ 10,22 sa i vlast, o čačipe, o džandipe. § 10,25 uštino Ano Izrael ko adava vreme, o učitelj hem o učenici bešena ine dok ov ine sikaj len. Ked o učeniko mangela ine nešto te pučel, valjani te uštel ko pre.

* 10,27 Mang ili “čumudin” † 10,27 Inaredba ano 10,27a–b avela oto 5. Mojs 6,5. I naredba ano 10,27c avela oto 3. Mojs 19,18. Akalai duj lila (5. Mojs hem 3. Mojs) kotora oto Zakoni savo o Devel dinda e Mojsijase. O duj naredbe šaj te arakhen pe hem ano Mt 22,37–39 hem ano Mk 12,30–31. ‡ 10,29 Akava manuš manglja te džanel kas valjani te volini, ili avere lafonencar: “Kas valjani te dikhav sar mle pašutne hem te mangav le sar korkore man?”

²² Tegani o Isus phenda okolende so inele adari: “Mlo Dad sa‡ muklja maje ko vasta. Samo o Dad šukar džanel e Čhave; hem e Dade šukar džanel samo o Čhavo hem o manuša kolende o Čhavo mangela te mothoj le.”

²³ Tegani irinda pe nakoro učenici hem samo olende phenda: “Blago e manušende kola dikhena adava so tumen dikhena! ²⁴ Vačerava tumende da but proroci hem carija mangle te dikhnen man, ali na dikhle man; hem mangle te šunen man, ali na šunde man!

O Isus sikaj e učitelje e Mojsijasere zakonestar sar te dobinu o večno dživdipe
(Mt 22,34–40; Mk 12,28–31)

²⁵ I dikh, jekh dive sar o Isus sikaj ine, nesavo učitelj e Mojsijasere zakonestar uštino§ te pučel le nešto sar te iskušini le, i pučlja: “Učitelju, so valjani te čerav te dobinav o večno dživdipe?”

²⁶ A o Isus phenda lese: “Soi pisime ano e Mojsijasoro zakoni? So čitineja adari?”

²⁷ I ov phenda e Isuseso: “Mang* e Gospode te Devle sa te vileja, sa te dušaja, sa te zoralipnaja hem sa te gođaja; hem mang te pašutne sar korkore tut.”†

²⁸ Tegani o Isus phenda lese: “Šukar phendan. Čer adahar hem ka ovel tut o večno dživdipe.”

²⁹ Ali o učitelj e Mojsijasere zakonestar manglja te opravdini pe i pučlja e Isuse: “A kovai mlo pašutno?”‡

³⁰ A ko adava, o Isus phenda lese akaja paramiz: “Nesave manuše, sar ine huljela tari diz Jerusolim ki diz Jerihon, dolinde o čora. On lelje lestar sa, di o šeja. Edobor

marde le da o manuš samo so na ine te merel. Tegani o čora cidinde pe olestar, a o manuš pašlilo ko drom hem na džanda pese.

³¹ Na nakhlo but, i nekotar adale dromeja sar huljela ine nesavo svešteniko[§], dikhlja e manuše sar pašljola ko drom i nakhino avrethar. ³² Adahar da nesavo levit:^{*} alo di adava than kote o manuš pašljola, dikhlja le i nakhino oti aver strana adale dromesiri.

³³ A inele nesavo Samarijančo[†] savo džala ine adale dromeja. Ked reslja di ko than kote o manuš pašljola, dikhlja le, i pelo lese žal olese. ³⁴ Tegani o Samarijančo alo di o manuš, čorda ulje hem mol upro lesere rane te kosel len[‡] hem pačarda len. I vazdinda le upro plo xer hem legarda le ko čher kote lovendě šaj te xal pe hem te sovel pe, i adari brininda pe olestar. ³⁵ Tejsato dive o Samarijančo ikalđa duj denarija[§] hem dinda ko manuš kasoro inele o čher hem phenda lese: 'Brinin tut akale manušestar, i sa so ka trošine buderi, ka irinav će ked ka irinav oto drom.' "

³⁶ Tegani o Isus pučlja e učitelje e Mojsijasere zakonestar: "So tu pheneja? Kova akale trinendar mothovđa pe sar pašutno okolese kole dolinde o čora?"

³⁷ A ov phenda: "Okova kova mothovđa lese milosrđe."

Tegani o Isus phenda lese: "Oja, akana dža hem čer adahar!"

E Isusesoro lafi ko prvo than

³⁸ I sar o Isus hem lesere učenci džana ine dromeja di ko Jerusalim, đerdinde ko nesavo gav. Adari živinda nesavi đuvli palo anav Marta. Oj vičinda len kora peste ko čher hem lelja te čerel lendě xajbnase. ³⁹ Ola inele phen palo anav Marija, koja beštini uzalo e Gospodesere e Isusesere pre hem šunda lesoro lafi. ⁴⁰ A i Marta sa ki sig

dikhela ine te kandel, i ali uzalo Isus hem pučlja le: "Gospode, so tu pheneja? Šukar li adava so mli phen muklja man korkora te kandav? Phen laće te pomožini maje."

⁴¹ A o Gospod phenda laće: "Marto, Marto! Brinineja tut hem uznemirineja tut zako but so, ⁴² a samo jekh valjani. I Marija birinda te čerel šukar stvaru, adalese na ka ačhavav la adalestar."

11

O učeniko pučela e Isuse te sikaj len sar te molinen pe

(Mt 6,9-13; 7,7-11)

¹ I ked jekhvar o Isus završinda e molitvaja, jekh lesere učenikonendar phenda lese: "Gospode, sikav amen te molina sar so o Jovan o Krstitelj sikavđa ple učenikonen."

² Tegani o Isus phenda lendě: "Ked molinena, vačeren:

"Dade Devla! Barjaraja to sveto anav!*

To carstvo te ave!†

³ De amen maro đijekh dive!

⁴ Oprostin amende amare greja sar so hem amen oprostinaja[‡] đijekhese kova grešinda premala amende!

Hem cide amen taro iskušenje!§"

⁵ Tegani o Isus phenda lendě: "Zamislina da ki ekvaš i rat džana koro tumaro amal te phenen lese: 'Amala, te de man trin mare, i ka irinav će. ⁶ Mlo amal alo oto drom kora mande, a nane man so te ikalav anglo leste!' ⁷ A ov od andral te phenel: 'Ma uznemirin man! O udarai phandle, a mle čhavorei mancar ko than e pašljobjnasoro hem sovena. Našti akana te uštav te dav tut!' ⁸ Vačerava tumende: te na uštino te del le adalese soi lesoro amal,

§ 10,31 svešteniko Jevrejsko svešteniko inele manuš kova dinda žrtve e Devlese ko than e manušengoro. Ov predstavinda e manušen e Devlese. * 10,32 levit O Levitija inele manuša oto pleme e Levijesoro kola pomožinde e jevrejengere sveštenikonen ano Hram. † 10,33 Samarijančo O Samarijanci inele e jevrejengere potomci kola lelje pe avere narodoja. On na slavinde e Devle ko Jerusalim sar so o Jevreja. O Jevreja inele koljame upro Samarijanci hem na verujinde da o Samarijanci inele e Devlesoro narodo. ‡ 10,34 I mol koristinda pe te kosel pe i rana, a o ulje verovatno koristinda pe te na inficirini pe i rana. § 10,35 duj denarija Duj denarija inele duj srebrna kovanice.

Ko adava vreme, zako duj denarija o bučarno valjanda duj dive te čerel buti. * 11,2 1. Akava značini: 'Nek to anav ovel priznajime sar sveto' ili 'Molinaja o manuša te poštujinen to sveto anav' ili 'Nek tut sare poštujinen adalese so injan sveto'. 2. E Jevrejende o anav e manušesoro predstavinda e manuše. Ked o manuša poštujinde nekasoro anav, adava inele isto sagod da poštujinena ole. † 11,2 Akava značini te barjol hem te širini pe e Devlesiri vladavina ki phuv. ‡ 11,4 sar so hem amen oprostinaja ili 'hem amen te oprostina' § 11,4 ko original terdola: 'Hem ma legar amen ano iskušenje.'

ka uštel hem ka del le sa so valjani adalese so lesere amale nane lađ te ovel uporno.*

⁹ Vačerava tumende: Mangen hem ka del pe tumende! Roden hem ka arakhen! Khuven hem ka phravel pe tumende!¹⁰ Adalese so dijekh kova mangela, primini; hem kova rodela, arakhi; hem kova khuvela, ka ovel lese phravdo.

¹¹ A kova dad tumendar: ked lesoro čhavo ka rodel lestar ine mače, a ov te del le sape? ¹² Ili ked rodela jaro, te del le škorpija? ¹³ Ked tumen, kola injen bišukar, džanen te den šukar stvarija tumare čhavenđe, kobor više tumaro Dad taro nebo ka del e Svetone Duho okolende kola molinena le.”

O Isus kandela pe e Devlesere zoralipnaja, a na e bengesere

(Mt 12,22-30; Mk 3,22-27)

¹⁴ I jekh dive o Isus ispudinđa e demone kova čerela ine jekhe manuše te našti vačeri. Ked ikילו o demoni, o manuš lejla te vačeri. I o manuša kola inele adari inele zadivime, ¹⁵ ali nesave olendar vačerde: “E Veelzevulesere,[†] e demonengere šerutnesere, zoralipnaja ispudini e demonen!”¹⁶ A avera iskušinde e Isuse ađahar so rodinde lestar te čerel čudo[‡] saveja ka mothoj da o Devel bičhalđa le.

¹⁷ Ali o Isus džanda lengere mislija, i phenda lende: “Dijekh carstvo[§] savoi ana peste ulavdo ka properel, hem o čher* ano savo nane sloga ka perel. ¹⁸ Tei e

bengesoro carstvo ana peste ulavdo,[†] sar onda pana trajini? Akava vačerava adalese so tumen phenena da e Veelzevulesere zoralipnaja ispudinava e demonen. ¹⁹ A te me e Veelzevulesere zoralipnaja ispudinava e demonen, kasere zoralipnaja tumare učenici ispudinena len?[‡] Adalese on ka dokažinen tumende da na injen u pravu. ²⁰ Ali te e Devlesere zoralipnaja[§] ispudinava e demonen, onda o carstvo e Devlesoro alo maškara tumende.”

O Isus po zoralo e Bengestar

²¹ O Isus phenda hem akava: “Ked kovka kovai zoralo hem naoružime* pazini plo boro, lesoro barvalipei osigurime. ²² Ali ked avela o po zoralo lestar, ka pobedini le hem ka lel lesoro oružje upro savo inole nada hem ka ulaj plencar adava so lejla e bizoralestar.[†]

²³ Kova nane mancar, ovi protiv mande. I kova na čedela mancar, ov frdela.”[‡]

O Isus upozorini da o bišukar duho šaj te irini pe ano manuš

(Mt 12,43-45)

²⁴ Tegani o Isus phenda: “Ked o melalo duho ikljola taro manuš, džala ko pusta thana[§] hem rodela than kote šaj te odmorini. Ked na arakhi le, vačeri: ‘Ka irinav man ano manuš kolestar iklijum*.’²⁵ O bišukar duho irinda pe hem arakhlja dai adava manuš sar čučo čher savoi šulavdo hem namestime[†]. ²⁶ Tegani džala

* 11,8 O Isus vačeri akaja paramiz sar te sikaj kroz i uporedba da tumaro amal ka pomožini tumende te isi tumen bari potreba hem molinena le više puti zako pomoć. Ko esavko način o Devel ka del tumen kovka so tumende valjani te pučljen le uporno. Te čak o komšija, kova na volini tut, ka del tut okova so valjani će ked bizi lađ rodeja, kobor više o Devel, kovai šukar dad hem kova volini tut, ka del tut okova so valjani će ked bizi lađ molineja le. † 11,15 E Veelzevulesere Veelzevul inele dujto anav zako Sotoni ili zako Beng. Ponekad pisini pe hem “Vaal-Zevuv”. Akava anav doslovno značini “gospodari e mačijengoro”, so značini “vladari upro demonja”. Akava i anav povezime e anaveja oto xovavno devel “Vaal-zevuv” taro Ekron (dikh 2. Thag 1,2, 3, 6) ‡ 11,16 te čerel čudo ko original terdola: (te del len) znako taro nebo. § 11,17 carstvo Akate o “carstvo” vačeri e manušenar ano leste: “Te o manuša oto nesavo carstvo marena pe maškara pumende, on ka uništinen pumaro carstvo.” * 11,17 o čher Akate o “čher” vačeri e porodicator: “Te o čerutne maškara pumende marena pe, lengiri porodica ka ovel uništine.” † 11,18 e bengesoro carstvo ana peste ulavdo Ko original terdola “Sotoni”. Akate o “Sotoni” vačeri e demonendar, kola služinena e Sotone, hem e Sotonestar: “Te o Sotoni hem o članovija oto lesoro carstvo marena pe maškara pumende, lesoro carstvo na ka trajini.” ‡ 11,19 adalese so hem on (e farisejengere učenici) čerena isto adava (ispudinena e demonen). § 11,20 e Devlesere zoralipnaja ko original terdola: ‘e Devlesere najeja’ (dikh2. Mojs 8,19). * 11,21 O Sotoni † 11,22 Akate vačeri pe e Isusestar kova pobedini e Sotone hem lesere demonen sar dai o Isus po zoralo manuš kova lela adava soi e zorale manušesoro. ‡ 11,23 O Isus vačeri oto čediba e učenikonengoro kola phirena palo leste. “Ko na terini e manušen te aven hem te phiren pala mande, ov terini len te džan dur mandar.” § 11,24 pusta thana Ko original terdola “bipanjengere thana” savo vačeri oto “napustime thana” kaj o bišukar duhija phirena. * 11,24 ano manuš kolestar iklijum ko original terdola: ‘mle čhereste kotar iklijum’ † 11,25 sar čučo čher savoi šulavdo hem namestime Adava značini dai adava čher spremno te šaj neko te živini adari.

hem lela eфта avere duhoven po bišukaren pestar hem đerdinena ano manuš hem ačhona adari. I ko kraj adale manušese ovela po bišukar nego angleder.”

Blagoslovime i poslušna e Devlese

²⁷ I sar o Isus vačeri ine adava, nesavi đuvli oto narodo vičinda: “Bahtali i đuvli koja akharda tut ano vodi hem dinda tut čučil!

²⁸ A o Isus phenda: “Po bahtalei okola so šunena o lafi e Devlesoro hem čerena le!”

O Isus po baroi e Jonastar hem e Solomonestar, a o manuša na šunena le

(Mt 12,38–42)

²⁹ Sar čedela pe ine po baro narodo, o Isus lejla te vačeri: “O manuša kola živinena ano akava vreme, oni bišukar manuša. Rodena mandar znako,[‡] ali znako na ka del pe lende sem o čudesija so čerde pe e Jonase[§].^{*} ³⁰ Sar so adava so ulo e Jonase inele znako e manušende kola živinde ki diz Niniva[†] da o Devel bičhalda le, adahar hem so ka ovel maje, e Čhaveso e Manušeserese, ka ovel znako e manušende kola živinena avdive da o Devel bičhalda man.[‡]

³¹ Ko dive ked ka ovel e Devlesoro sudo, i carica koja angleder vladinda ki južno phuv[§] ka uštel hem ka osudini e manušen kola akana živinena adalese so ali taro krajevija e phuvjakere te šunel e caro e Solomone kova inele but mudro, a akatei tumencar po baro e Solomonestar, a tumen na mangena te šunen! ³² Ko dive ked ka ovel e Devlesoro sudo, o manuša kola živinde ani purani diz Niniva ka ušten hem ka osudinen e manušen kola akana živinena, adalese so on pokajinde pe ked o

Jona propovedinda, a akatei tumencar po baro e Jonastar, a tumen pana na poka-jinden tumen!”

E Isusesoro i sikaviba svetlost e manušende

(Mt 6,22–23)

³³ “Niko na tharela i svetiljka hem te čhivel la ko garavdo than ili talo čaro, nego čhivela la ko than zaki svetiljka te šaj dikhen o svetlost okola kola đerdinena.*

³⁴ Ti jakhi sar svetiljka te telose. Kedi ti jakh šukar, sai to telo osvetlime. A kedi ti jakh bišukar, hem to teloi ani tomina.[†]

³⁵ Adalese, pazin da o svetlost so mislineja dai ana tute nane tomina. ³⁶ Tei sa to telo pherdo oto svetlost, bizo jekh kotor oti tomina, tegani sa to dživdipe ka ovel osvetlime sar ked i svetiljka osvetlini tut.”

O Isus kritikujini e verakere vođen soi pobožna samo od avrijal

(Mt 23,1–36)

³⁷ Ked o Isus vačerđa adava, nesavo fariseji vičinda le te xal maro koro leste. I o Isus đerdinda lese ko čher hem čhivda pe uzalo astali. ³⁸ A o fariseji dikhindoj adava, čudinda pe so o Isus na thovda ple vasta angleder o xajba, palo adeti e jevrejengoro.[‡] ³⁹ A o Gospod o Isus phenda lese: “Oja, tumen o fariseja kosena i šolja hem o čaro od avrijal, a pherden len tumara pohlepaja hem bišukaripnaja. ⁴⁰ Hulavonalen! Nane li o Devel okova kova čerđa e manuše, kova džanel le hem od avrijal hem od andral?[§] ⁴¹ Akavai pošukar: den e čororende sar milostinja okova so isi tumen, so xalane ičerena ano šolje hem

[‡] 11,29 sar dokaz da o Devel bičhalda man [§] 11,29 o čudesija so čerde pe e Jonase ko original terdola: 'o znako e Jonasoro' * 11,29 O Jona inele proroko ano Purano zavet (dikh Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Palo trin dive dživdo

iklilo taro vodi e bare mačhesoro, sar o Isus so ka ikljol taro grobo o trito dive. [†] 11,30 O manuša kolende o Jona propovedinda inele but bišukar. Živinde ki Niniva, ki glavno diz e Asirjakiri, hem inele bare neprijatelj e Izraelese (dikh Jona 3). [‡] 11,30 Ko original terdola: “Sar so o Jona inele znako e Ninivljanende, adahar hem o Čhavo e Manušesoro ka ovel znako akala generacijače.” [§] 11,31 Carica oti Saba (avdisutni phuv Jemen) putujinda prekalu

1500 kilometarija te šunel e Solomonesiri mudrost. Živinda 1.000 berš angleder e Isusestar (dikh 1. Thag 10,1–13; 2. Dnev 9,1–12). * 11,33 O stihija 33–36 oni metafora savaja o Isus vačeri ple sikavibnastar dai 'svetlost' zako savo mangela lesere učenici te oven poslušna hem te delinen le averencar. Ov vačeri e manušendar kola na džanen ili na

prihvatinen lesoro sikaviba dai ani 'tomina'. [†] 11,34 Adava značini: Ked neko prihvatini e Isusesoro sikaviba, ka xaljol o čačipe e Isusestar hem zbog adava ka čerel soi šukar. A ked neko na prihvatini e Isusesoro sikaviba, ačhola ano bidžandipe e čačipnastar oto Isus. [‡] 11,38 E Jevrejen inele pravilo o manuša te thoven pumare vasta sa di o kunja sar te oven čista palo adeti anglo Devel. [§] 11,40 O Isus pučela akava te ukorini e farisejen so na xaljovena dai e Devlese bitno okova soi ano lengere vile. * 11,41 i ka oven čista hem od andral hem od avrijal ko original

terdola: 'I sa ka ovel tumende čisto'. [†] 11,42 oto začinja ko original terdola: 'oti nana hem oti ruta'

ano čare, i ka oven čista hem od andral hem od avrijal.*

⁴² Ali jao tumenđe e farisejende so dena e Devlese dešto kotor oto začinja† hem oto sa o povrće, a na marinena te čeren averenđe okova soi pošteno hem te mangen e Devle. Valjani te den o dešto kotor, ali na troman te bistran te čeren adava soi po bitno.‡

⁴³ Jao tumenđe e farisejende so volinena te bešen ko anglune thana ano sinagoge hem so volinena ked o manuša, pherde poštuji ba premala tumende, pozdravinena tumen ko trgija. ⁴⁴ Jao tumenđe adalese so injen opasnost sar soi o bioznačime grobija upra savende o manuša phirena, a na džanen.”§

⁴⁵ Tegani nesavo oto učitelja e Mojsijasere zakonestar phenda e Isuse: “Učitelju, hem amen vredineja adale lafonencar.”

⁴⁶ A o Isus phenda: “Jao hem tumenđe, učiteljalen e Mojsijasere zakonestar! Čhivena upro manuša pharipe but pharo te akharen adahar so dena len pravilja save našti te iceren, a ni najeja na mangena te mrdinen te pomožinen lenđe te akharen adava pharipe. ⁴⁷ Jao tumenđe, adalese so vazdena spomenici e prorokonende kolen tumare pradada mudarde. ⁴⁸ Adaleja mothovena da odobrinena adava so čerde tumare pradada: on mudarde len, a tumen vazdena lenđe spomenici.* ⁴⁹ Adalese o Devel mudro

‡ 11,42 ko original terdola: 'Adava valjanden te čeren, a okova te na bistran te čeren.' § 11,44 Akala grobija inele xandle rupe ko than kote e mulesoro telo inele parume. Na ine len parne bara save inače o manuša čhivena ine upro grobija te šaj avera dikhen len. Ked o Jevreja phirena ine prekalo grobo, tegani ovena ine nečista palo adeti. Akala bioznačime grobija čerena len ine slučajno te oven nečista.

* 11,48 O Isus ukorini e farisejen hem e učiteljen e Mojsijasere zakonestar. On džanen zako mudariba e prorokonengoro, ali na osudinena pumare pradaden zako adava so mudarde e prorokon. Averčhane: “So te osudinena tumare pradaden, tumen odobrinena adava so čerde hem složinena tumen olenca ko adava te na oven poslušna e prorokonengere lafonende.” † 11,51 O Avelj inele prvo manuš kova inele mudardo ko Purano zavet (1. Mojs 4,1–16), a o Zaharija inele zadnji manuš kova inele mudardo ko Purano zavet (2. Dnev 24,20–22). ‡ 11,51 O mulei proroci jedina kolen poštuji na! Sar so lengere preci na šunde e prorokonon ano Purano zavet, adahar hem akala fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar na šunena e Isuse hem na ka šunen e apostolen kolen o Isus ka bičhali. Ka avel kraj zako strpljenje e Devlesoro hem ov konačno ka sudini e Izraelese zako sa o berša so odbacinde lesoro lafi. § 11,52 O Isus vačeri e Devlesere čajpnastar sar te phene dai ano čher ko savo o učitelja na mangena te đerdinen, ali na mukena ni averenđe te ovel len o ključo te šaj đerdinen.

Akava značini da o učitelja na džanen čajmase e Devle, ali hem na mukena ni averen te upoznajnen le. * 12,1 Sar so o kvasco širini pe maškaro sa o humer, lengoro licemerje širinda pe maškari sa i zajednica. “Arakhen tumen taro licemerje e farisejengoro, savoi sar kvasco” ili “Pazinen te na oven licemerna sar o fariseja.” Lengoro bišukar ponašanje utičini upro sarjende isto adahar sar so o kvasco utičini upro humer. † 12,2 Averčhane: “Ma oven sar olende, adalese so o Devel ka pučari sa so o manuša akana učaharena. O manuša ko kraj ka dodžanen sa so dijekhen manuš garaj”.

vačerda tumendar: 'Ka bičhalav lenđe prorokonon hem apostolen. Nekas olenkar ka mudaren, a nekas ka jurinen.'

⁵⁰ Akala generacijatar ka rodel pe o rat sa e prorokonengoro savo thavdinda pana taro čeriba e phuvjakoro, ⁵¹ pana taro rat e Aveljesoro sa di o rat e Zaharijasoro,† kova inele mudardo maškaro žrtveniko hem i svetinja ano Hram. Oja, vačerava tumenđe, akaja generacija ka ovel osudime zako adava rat so thavdinda!”‡

⁵² Jao tumenđe, učiteljalen e Mojsijasere zakonestar! Adalese so e narodostar garavden o ključo oto džandipe e Devlesere carstvostar. Korkore na đerdinden maškaro adava udar hem na mukljen te đerdinen ni okola kola mangle te đerdinen.”§

⁵³ I ked o Isus ikliło adathar, o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o fariseja ani bari xoli lelje te protivinen pe hem te pučen le but so. ⁵⁴ On dikhle te dolen le ko bišukar lafi sar te šaj tužinen le.

12

O Isus vačeri ple učenikonende te na oven dujemujengere

(Mt 10,26–27)

¹ I ked čedinde pe nekobor hiljade manuša, edobor but inele da terdine jekh upra avereste, o Isus prvo lelja te vačeri ple učenikonende: “Arakhen tumen taro kvasco e farisejengoro, te na oven dujemujengere sar soi on.* ² Sa soi garavdo ka arakhel pe; sa soi garavdipe ka šundol

pe.[†] ³ Adalese, sa so vačerden ani tomina, ka šundol pe ano svetlost; hem so poxari vačerden ko kan ano sobe, ka vačeri pe taro krovija[‡] sare te šunen.”

Ma daran, adalese so injen dragocena e Devlese

(Mt 10,28-33; 12,31-32; Mk 3,28-29)

⁴ “Ali phenava tumende, amalalen: ma daran okolendar kola šaj te mudaren samo o telo, adalese so više adalestar na ka šaj te dukhaven tumen. ⁵ A ka phenav tumende kastar te daran: te daran taro Devel kas palo mudariba isi zoralipe te frdel ano pakao. Oja, vačerava tumende, olestar te daran!

⁶ Na biknela pe li pandž čiriklja zako samo duj najtikore pare? A palem nijekh olendar nane bisterdi anglo Devel. ⁷ A o Devel čak džanel kobor bala isi tumen ko šero.[§] Adalese, ma daran! E Devlese injen po dragocena negoli but čiriklja!”

Na valjani te dara te priznajina e Isuse anglo manuša

(Mt 10,32-33; 12,32; 10,19-20)

⁸ “A vačerava tumende: Đijekh kova anglo manuša ka vačeri dai mlo učeniko, me, o Čhavo e Manušesoro, anglo anđelja e Devlesere ka vačerav dai ov mlo učeniko. ⁹ A te odrekniđa pe neko mandar anglo manuša, hem me ka odrekniđav man lestar anglo anđelja e Devlesere. ¹⁰ I te vačerđa neko lafi protiv mande, protiv o Čhavo e Manušesoro, ka ovel lese oprostite; ali na ka ovel oprostime okolese kova hulini upro Sveto Duho.*

¹¹ A ked ka anen tumen anglo sudo ko sinagoge, anglo vladarija hem o vlastija, ma oven zabrinuta sar hem soja te brani-nen tumen, so te vačeren! ¹² Adalese so tegani o Sveto Duho ka sikaj tumen so te vačeren.”

O Isus vačeri te na ova pohlepna

¹³ Tegani neko oto narodo phenda e Isuse: “Učitelju, vačer mle phralese te ulaj

mancar okova so ačhavđa amende amaro dad.”

¹⁴ A o Isus phenda lese: “Manušejja, ko čhivđa man te ovav sudija ili delioco upra tumende? ¹⁵ Tegani phenda sarijende: “Arakhen tumen hem ciden tumen tari pohlepa. I sa edobor barvalipe te ovel e manuše, lesoro dživdipe na avela oto adava so isi le.”

¹⁶ Tegani o Isus phenda lenđe akaja paramiz: “Nesave barvale manušesiri phuv bijanda but bijandipe. ¹⁷ I ov misliđa pe ana peste: 'So te ćerav? Nane man edobor baro than kote te čhivav i žetva mli.' ¹⁸ I phenda: 'Akava ka ćerav! Ka peravav mle purane šupe hem ka vazdav po bare, i adathe ka čhivav sa o điv hem sa soi mlo. ¹⁹ Tegani ka vačerav korkoro maje da isi man baro barvalipe bute beršende. Ka šaj te odmorinav, te xav, te pijav, te uživinav!’

²⁰ Ali o Devel phenda lese: 'Hulavonal Akaja rat ka meral![†] A sa adava so sprem-inđan, kasoro ka ovel?’

²¹ Adahari okolese kova pese čedela blago ki phuv, a na barvaljola okoleja soi šukar e Devlese ano jača.”

O Devel dela ple učenikonende okova so valjani lenđe zako dživdipe

(Mt 6,25-34)

²² Tegani o Isus phenda ple učenikonende: “Adalese vačerava tumende: ma oven zabrinuta zako tumaro dživdipe: ka ovel tumen li so te xan; ni zako tumaro telo: ka ovel tumen li so te hurjen. ²³ Adalese soi o dživdipe po bitno e xajbnastar hem tumaroi telo po bitno e šejendar.[‡] ²⁴ Dikhen e gavranen![§] Ni sejmena ni čedena, nane len ni šupa kote te čhiven o điv, a palem o Devel parvari len. A tumen injen e Devlese po bitna e čirikljendar! ²⁵ A kova tumendar šaj adaleja so brinini pe te produžini plo dživdipe za jekh dive?*

²⁶ Znači te našti ni adava najxari te ćeren,

[‡] 12,3 O čhara ano Izrael inolen ravna krovija, i o manuša šaj ine te ušten hem te terdoven upro lende. [§] 12,7

Amaro pouzdanje šaj te ovel ano Devel. Ov džanel but više nego so amen džana. Na džana čak ni kobor bala isi amen ko šero, ali o Devel džanel adava hem više adalestar. *

[†] 12,10 okolese kova hulini upro Sveto Duho averčhane: “okolese kova namerno na priznajini e Svetone Duhosiri buti.” [‡] 12,20 Akaja rat ka mere ko original terdola: 'Akaja rat ka rodel pe tutar ti duša!' [§] 12,23 O Devel diđa tumen hem tumaro dživdipe hem tumaro telo. Adalese šaj te

verujinen lese da ka del tumen hem okova so valjani tumende zako dživdipe. [§] 12,24 O manuša so šunena ine e

Isuse, smatrinena ine so o gavranja nane korisna adalese so o Jevreja našti ine te xan adaja vrsta čirikljen. *

[†] 12,25 'za jekh dive' ko original terdola 'kuni'. Akava pučibai metafora adalese soi kuni mera zaki dužina, a na zako vreme. I slikai adaja dai o dživdipe e manušesoro izdužime sar phal, sar thulo thav ili sar nesavo aver fizičko predmeti.

sose onda injen zabrinime zako bilo so aver?

²⁷ Dikhen o divlja luluda sar barjona. Na čerena buti, čak na sivenafse šėja, a vačerava tumenđe da ni o caro o Solomon, kova inele but barvalo, na inole edobor šuže šėja sar jekha olendar. ²⁸ Te o Devel ađahar šukar hurjavela i čar ko polje savi avdive adari, a tejsa frdela pe ani jag, kobor li više tumenđe ka del šėja, tikora verakere manušalen! ²⁹ Tumen ma oven zabrinuta zako adava so ka xan hem so ka pijen. ³⁰ Ađahar čerena okola manuša kola na džanen e Devlese. Tumaro Dad, o Devel, džanel da valjani tumenđe sa adava.

³¹ Nego roden o carstvo e Devlesoro, † a ov ka del tumen sa adava so valjani tumenđe!

³² Ma daran, mle učenikonalen! ‡ Tumare Dadesiri volja inele te del tumen o carstvo. §

³³ Bikninen so isi tumen hem o love den e čororende! Čeren tumenđe kese zako love save na properena hem barvalipe ko nebo savo niked na tikorini. Niko na ka šaj te avel adari te čorel tumaro barvalipe hem nijekh moljco na ka uništini le.

³⁴ Adalese so tumaro vilo* ka ovel adari kaj tumaro barvalipe."

Oven spremna zako dujto aviba e Gospodesoro e Isusesoro

(Mt 24,45–51)

³⁵ O Isus ple učenikonende phenđa hem akava: "Oven spremna, hurjavde zaki buti hem tumare svetiljke te oven tharde, ³⁶ sar sluge kola adžičerena ple gospodare te irini pe čere taro bijav. Keđ irini pe o gospodari hem ked khuvela ko udar, o slugei spremna te phraven lese. ³⁷ Blago okole slugende kolen o gospodari, ked ka avel, ka arakhi len džangale sar adžičerena le! Čače, vačerava tumenđe, ov, o gospodari, ka phandel pe i kecelja, ka bešljačeri

len te xan hem ka kandel len. ³⁸ Blago e slugende kolen o gospodari ka arakhi džangalen čak hem te alo ki ekvaš i rat ili anglo disljojba.

³⁹ Ali akava te džanen: te o čerutno džanel ine ko savo sati avela o čor, na ka mukel lese ine te đerdini ko čer te čorel. ⁴⁰ Hem tumen oven stalno spremna, adalese so me, o čhavo e Manušesoro, ka avav tegani ked na nadinena tumen!"

⁴¹ Tegani o Petar pučlja e Isuse: "Gospode, vačereja li akala uporedbe samo amende e učenikonende ili sarijende?"

⁴² O Gospod o Isus phenđa: "Kovai, onda, verno hem mudro upravniko kas o gospodari ka čhivel upreder ple sluge te del len xajba ko vreme? ⁴³ Blago okole slugase kas lesoro gospodari, ked ka avel, ka arakhi sar čerela ađahar. ⁴⁴ Čače vačerava tumenđe, upreder sa o barvalipe plo ka čhivel le sar upravniko. ⁴⁵ A te vačerđa adava sluga ana peste: 'Na ka avel pana mlo gospodari' i lela te marel avere slugen, hem te xal, te pijel hem te mačol, ⁴⁶ lesoro gospodari ka avel tegani ked na ka očekujini le †, ka čhinel le ko ekvaš hem ka čhivel le maškaro nevernici.

⁴⁷ A okova sluga kova džanđa i volja ple gospodaresiri, a na inele spremno ili na čerđa pali e gospodaresiri volja, but mariba ka xal. ⁴⁸ A okova kova na džanđa e gospodaresiri volja, a čerđa nešto zako savo avela lese kazna, xari mariba ka xal. Kasei dindo but, but ka rodel pe lestar. Kasei poverime but, više ka rodel pe lestar."

E Isusesoro lafi ka anel ulajba maškaro manuša

(Mt 10,34–36)

⁴⁹ Tegani o Isus phenđa: "Aljum te frdav jag e sudosiri ki phuv. ‡ So bi mangava već te ovel thardi! ⁵⁰ A valjani te nakhavav bare muke. § But maje pharo đikote adava

† 12,31 roden o carstvo e Devlesoro Akava značini "oven fokusirime upro lesoro carstvo" ili "zorel mangel o carstvo e Devlesoro". ‡ 12,32 mle učenikonalen! Ko original terdola: "stado tikoreja!" O Devel brinini pe zako e Isusesore učenici sar so o pastiri brinini pe zako plo stado. Adalese o Isus vičini ple učenikonen "stado tikoreja". § 12,32 šaj te vačeri pe da: "Tumaro dad odlučinda te mukel tumen te živinen ano carstvo olesoro" ili "Tumaro dad odlučinda te mukel tumenđe te vladinen oleja ano lesoro carstvo". * 12,34 vilo akate o vilo odnosini pe upro mislija e manušesore.

† 12,46 tegani ked na ka očekujini le ko original terdola: "ko dive savo na očekujini hem ko sati savo na pretpostavini" ‡ 12,49 Aljum te frdav jag ki phuv šaj te značini: 1. O Isus alo te pripremini e manušen te suočinen pe e Devlesore sudoja, a ov inele kaznime e Devlestar ko than okolende kola ka pokajinen pe ine, ili 2. O Isus alo te pročistini e vernikonen, ili 3. O Isus alo te čerel podela maškaro manuša. § 12,50 valjani te nakhavav bare muke ko original terdola: 'valjani te ovav krstime e krstibnaja.' Akate o 'krstiba' odnosini pe upro adava so o Isus valjani te trpini. Sar ked o pani učari e manuše ked krstini pe, ađahar i patnja ka učari e Isuse.

na ovela! ⁵¹ Mislinena da aljum te anav mir ki phuv? Na. Aljum te čerav o manuša te ciden pe jekh averestar. ⁵² Adalese od akana, oto pandž čherutne, trin ka oven ki mli strana, a duj ki aver ili duj ki mli strana, a trin ki aver. ⁵³ Ka uštel o dad upro čhavo hem o čhavo upro dad, i daj upri čaj hem i čaj upri daj, i sasuj upri bori hem i bori upri sasuj.”

O Isus vačeri e narodose te spreminen pe zako adava so ka avel

(Mt 16,2-3; 5,25-26)

⁵⁴ Tegani o Isus vačerda e narodose: “Ked dikhena da o kale oblaci avena taro zapad, tegani phenena da ka perel bršin, i čače perela. ⁵⁵ Ked phudela i barval taro jug, phenena da ka ovel tatipe, i ovela. ⁵⁶ Dujemjengere manušalen!” O izgled e phuvjakoro hem e nebosoro šukar pendžarena, adahar da pendžarena o znakija adalestar so ovela akana, a na mangena te den lenđe značaj.†

⁵⁷ Tumen korkore valjani te pendžaren okova soi ispravno. ⁵⁸ Te neko legari tut ko sudo te tužini tut adalese so na irinđan lese o love, odrumal de sa tutar te mirine tut oleja angleder nego so resena adari. Te na čerđan adahar, ov šaj te vucini tut anglo sudija, a o sudija ka del tut ko manuš kova ka čhivel tut ano phandlipe. ⁵⁹ Vačerava će da čače na ka ikljove adathar sa đikote na irineja đi i zadnjo para.”‡

13

Sare valjani te ciden pe taro pumare greja

¹ Tegani nesave manuša phende e Isusese so o Pilat, o upravniko e rimesoro, naredinđa nesave Galilejci te oven mudarde.* I on inele mudarde sar anena ine žrtve ano Hram e jerusalimesoro. ² A o Isus phenđa lenđe: “Tumen li mislinena da adala Galilejci, adalese so adahar mudardile, inele po grešna sa avere Galilejconendar? ³ Na! Ali te na obratindən tumen taro tumare greja, sarijen tumen ka adžičeri propast! ⁴ Ili okola deštoft upro kolende peli i kula ano Siloam hem mudarda len,

tumen li mislinena da on inele po bare grešnici sa e manušendar kola živinena ano Jerusolim? ⁵ Na! Ali te na obratindən tumen taro tumare greja, sarijen tumen ka adžičeri propast!”

Na ačhilo pana but vreme zako pokajiba

⁶ Tegani o Isus vačerda lende akaja paramiz: “Inele nesave manuše smokva sadime pese ano vinograd. I alo te rodel o bijandipe lakoro, ali na arakhlja le. ⁷ Tegani phenđa e manušese so čerela buti lese ano vinograd: ‘Ače, trin berš sar avava te rodav bijandipe upri akaja smokva, ali na arakhava le. Čhin la! Sose te šučari i phuv?’

⁸ A ov phenđa: ‘Gospodarona, ačhav la pana akava berš. Ka xandav la hem ka frđav lače đubrivo, ⁹ i šaj ka bijani. A te na bijanđa, ka čhine la.’”

O Isus sasljar i ko savato e đuvlja koja inele bandardi

¹⁰ I jekh savato sar o Isus sikaj ine ani jekh sinagoga, ¹¹ adari inele nesavi đuvli kola o bišukar duho čerela ine te ovel bandardi dumeja. Oj inele bandardi deštoft berš hem nisar našti ine te ispravini pe. ¹² Ked o Isus dikhlja la, vičinda la kora peste hem phenđa lače: “Đuvlije, oslobodimi injan taro to nambormipe!” ¹³ I čhivđa ple vasta upro late, a oj otokjvar ispravinda pe hem lelja te slavini e Devle.

¹⁴ Tegani e sinagogakoro upravniko, xoljame so o Isus sasljarđa ko savato, phenđa e narodose: “Isi šov dive ano kurko ko save šaj te čerel pe buti! Ko adala dive aven hem oven sasljarde, a na ko savato!”

¹⁵ A o Gospod o Isus phenđa lese: “Dujemjengere injen! I tumen ko savato phravena tumare guruve ili tumare xere taro jasle te legaren le te pijel pani. ¹⁶ A akajai đuvli oto pleme e Avraamesoro kola o Sotoni phandlja ače deštoft berš. Oj li na valjani te ovel phravdi taro akala lancija e nambormipasere ko savato?” ¹⁷ Ked phenđa adava, lađandile sare kola inele protiv leste, a sa avera manuša radujinde pe zako sa o šukaripe savo o Isus čerđa.

12,53 Mih 7,6 * 12,56 Adala manuša inele dovoljno džande te pendžaren o znakija da avela o bršin ili da avela o tatipe. Ali na mangle te priznajini da e Isusesere čudesija inele znakija save mothovena dai ov okova kole o Devel bičhalđa te spasini e manušen. † 12,56 Averčhane: “Adava značini da sigurno valjani te xaljoven so značini adava so o Devel čerđa kroz mande akala dive!” ‡ 12,59 O Isus e manušende vačerda akaja uporedba te upozorini len da valjani te mirinen pe e Devleja angleder nego so avela o vreme te osudini len. * 13,1 o Pilat ... naredinđa nesave Galilejci te oven mudarde Ko original terdola: “o Pilat mešinda lengoro rat lengere žrtvencar”

O carstvo e Devlesoroi sar o tikoro seme savo ovela baro kaš

(Mt 13,31-32; Mk 4,30-32)

¹⁸ Tegani o Isus phenda: "Te phenav tumende savesei slicno o carstvo e Devlesoro. ¹⁹ Slicnoi e semese oti gorušica save o manuš lelja hem frdinđa pese ki bašta. Ov barilo hem ulo kaš, hem o čiriklja čerde gnezdija upro lesere granke."

O carstvo e Devlesoroi sar o kvasco savo čerela o humer te uštel

(Mt 13,33)

²⁰ Palem o Isus phenda: "Te phenav tumende savesei slicno o carstvo e Devlesoro. ²¹ Slicnoi e kvascose save i đuvli lelja hem čhivđa ano baro čaro vareja,† i ov čerđa sa o humer te uštel."

Den sa tumendar te đerdinen ano carstvo e Devlesoro

²² I sar o Isus džala ine ple dromeja đi ko Jerusalim, terđola ine ko dizja hem ko gava te sikaj e narodo. ²³ I ko jekh than, neko pučlja le: "Gospode, samo li xari manuša ka oven spasime?"

A o Isus phenda lenđe: ²⁴ "Den sa tumendar te đerdinen maškaro tesno udar e nebosoro adalese so but džene, vačerava tumende, ka roden te đerdinen, ali na ka šaj. ²⁵ Ked o čherutno ka uštel hem ka phandel o udar, ka ovel kasno. Tegani ka terđoven avri hem ka khuven ko udar vačerindoj: 'Gospodarona, phrav amende!' Ali ov ka phenel tumende: 'Na džanav kola injen.†

²⁶ Tegani ka phenen: 'Xaljam hem piljam tuja, hem tu sikavđan ko amare dizjengere droma.'

† 13,21 baro čaro vareja ko original terđola: 'trin mere oto varo' savoi đi ko 30 kilja. ‡ 13,25 Na džanav kola injen ko original terđola: 'Na džanav tumen kotar injen.' § 13,27 na pendžarava tumen ko original terđola: 'na džanav tumen kotar injen.' Averčhane: "Na injen mle amala ni mlo jeri i na injen vičime maje ki gozba." * 13,28 but ka xoljanen ko original terđola: 'krciba e dandengoro' † 13,29 But Jevreja kola mislinde dai e Devlese ano carstvo, na ka oven. Ali but okola kola nane Jevreja taro sa o strane e phuvjakere ka oven ano carstvo e Devlesoro. ‡ 13,30 ko original terđola: "O prva ka oven zadnja, a o zadnja prva." Kedi neko 'prvo', adava značinda dai bitno hem da dela pe lese čast. Averčhane: "ka oven najbitnija ... ka oven najxari bitna" ili "O Devel ka del čast ... O Devel ka lađari". § 13,32 lisicaće O Irod inele lukavo sar lisica. * 13,33 O Isus vačerđa akava adalese so džanda da e Jevrejengere vođe hem ole ka mudaren ano Jerusalim sar so lengere pradada mudarde bute averen kola inele proroci bičhalde taro Devel. Ko original terđola: 'adalese so našti te ovel adava, o proroko te mudarđol avri taro Jerusalim. † 13,34 sar i khani ple piličken talo ple phaka adahar i khani štitini ple piličken taro povrede. ‡ 13,35 E Jerusalimesere manuša na prihvatinde e Isuse sar Mesija. O Devel akana olen na prihvatini hem na ka štitini len više. Posle e rimesiri vojska uništinda o Jerusalim (70 berš palo Hrist). 13,35 Ps 118,26 § 13,35 O Isus palem ka irini pe ki phuv. Tegani ka pendžaren e jerusalimesere manuša dai ov o Mesija.

²⁷ A ov ka phenel: 'Vačerava tumende da na pendžarava tumen.§ Ciden tumen mandar, sare tumen so čerena biškaripe!'

²⁸ Tegani ka roven hem but ka xoljanen* so ka dikhen e Avraame, e Isaake, e Jakove hem sa e prorokonen ano carstvo e Devlesoro, a tumen frdime avri. ²⁹ O manuša ka aven taro istok hem taro zapad, taro sever hem taro jug hem ka čhiven pe uzalo astali ki gozba ano carstvo e Devlesoro.† ³⁰ Ače, okola kolai akana prva tegani ka oven ko zadnjo than, a okola kolen akate dikhena sar zadnjonen adari ka oven najbare."‡

E Isusesei phare zako manuša taro Jerusalim

(Mt 23,37-39)

³¹ I tegani nesave fariseja ale koro Isus hem phenge lese: "Dža akatar, adalese so o caro o Irod mangela te mudari tut."

³² O Isus phenda lenđe: "Džan hem vačeren adala lisicaće:§ 'Ka ispuđinav e demonen hem ka saslarjav avdive hem tejsa, a ko trito dive završinava.' ³³ Ali avdive, tejsa hem prektejsa valjani te džav mle dromeja, adalese so izgledini dai o Jerusalim than kote sa o proroci valjani te oven mudarde.*

³⁴ Jerusalime, Jerusalime, tu savo mudareja e prorokonen hem frdeja bara upro okolende kolen bičhalđa tumende o Devel! But puti mangljum te čedav te manušen sar i khani ple piličken talo ple phaka,† ali tumen na mangljen! ³⁵ Ače, to čher ka ovel napustime!‡ I vačerava tumende da čače na ka dikhen man đikote na phenena: 'Blagoslovime! okova kova avela ano anav e Gospodesoro!'"§

14

O Isus anglo fariseja sasljarj e namborme ko savato

¹ I ko jekh savato, o Isus inele vičime ko čher nesave farisejengere vođasoro te xal maro, i dželo. Sare so inele adari, šukar ine posmatrinena le, ² adalese so anglo leste inele nesavo manuš kasere vasta hem o pre inele pherde pani. ³ I o Isus pučlja e učiteljen e Mojsijasere zakonestar hem e farisejen: "Palo e Mojsijasoro zakoni, tromal pe li te sasljarj pe namborme manuše ko savato ili na?" ⁴ A on ništa na phende. Tegani o Isus čhivđa plo vas upro namborme manuš, sasljarđa le hem muklja le te džal. ⁵ A olenđe phenđa: "So mislinena tumaro čhavo ili tumaro guruv ko savato perela ano bunari, ini sigate ine ka ikalen le adathar?" ⁶ I na inolen so te phenen ko adava.

O Isus sikaj te ova ponizna hem te na ova sebična

⁷ Ked o Isus dikhlja sar o gostija kola ale te xan rodenafse anglune thana bešibnase, phenđa lende: ⁸ "Ked injan vičime nekase ko bijav, ma beš ko najšukar than, adalese so šaj maškaro vičime isi nesavo manuš kovai po baro tutar. ⁹ Tegani okova so vičinda tut ka phenel će: 'De o than akalese.' Tegani ka ove lađardo, i ka dža te dole o najpaluno than.

¹⁰ Nego, ked injan vičime, dža hem beš ko najpaluno than. Ked ka dikhel tut okova so vičinda tut ka phenel će: 'Amala, ava beš ko po šukar than!' Tegani sa o gostija ka dikhnen kobor injan poštujime. ¹¹ Adalese, ko pes povazdela, ka ovel pervado; a o ponizna ka oven povazdime."

¹² Tegani o Isus phenđa okolese so vičinda le: "Ked vičineja gostonen ko ručko ili ki večera, ma vičin samo te amalen, te phraljen, te jerje, hem te barvale komšijen. Te vičindan olen, hem on tut ka vičinen ko xajba kora pumende te irinen će. ¹³ Nego, ked vičineja ko xajba, vičin e čororen, e sakatimen, e

bangen hem e kororen. ¹⁴ Tegani ka ove blagoslovime, adalese so olen nane sar te irinen će. A o Devel ka irini će tegani ked ka vazdel e pravednikonen taro mule."

Nesave prihvativena te aven e Devlese ki gozba, a nesave na

(Mt 22,1-14)

¹⁵ Ked adava šunđa jekh okolendar so beštine uzalo astali, phenđa e Isuses: "Bahtaloj okova kova ka xal maro ano carstvo e Devlesoro!"

¹⁶ A ko adava, o Isus phenđa lese: "Nesavo manuš čerđa bari gozba hem vičinda bute manušen. ¹⁷ I ked sa inele čerdo xajbnase, bičhalđa ple sluga te phenel e vičimende: 'Sai akana čerdo xajbnase. Aven!' ¹⁸ Ali jekh pala avereste lelje te phenen lese sose našti te aven. O prvo phenđa lese: 'Čindum njiva i valjani te džav te dikhav la. Molinava tut, vačer te gospodarese da adalese našti te avav.' ¹⁹ O dujto phenđa: 'Samo so čindum deše guruven' [‡] i džava te dikhav sar ka orinen. Molinava tut, vačer te gospodarese da adalese našti te avav.' [§] ²⁰ O trito phenđa: 'Samo so leljum romnja i adalese našti te avav.'*

²¹ I o sluga irinda pe hem phenđa sa adava ple gospodarese. Tegani o gospodari xoljanđa i phenđa ple slugase: 'Sidar, ikljov ko droma e dizjakere hem ko trgija i ana akari e čororen, e sakatimen, e kororen hem e bangen.' ²² Ked o sluga čerđa adava, phenđa: 'Gospodarona, čerđum adahar sar so phendān, ali pana isi thana.' ²³ I o gospodari phenđa lese: 'Ikljov avri tari diz ko droma hem ko staze hem terin e manušen te aven te ovel pferdo mlo čher. ²⁴ Vačerava tumende da nijekh okole prvone manušendar kolai vičime na ka xal adava so čerđum xajbnase."

E Isusesere učenci valjani te oven svesna da ka trpinen zbog lese

(Mt 10,37-38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ I but manuša džana ine dromeja palo Isus. Ov irinda pe nakoro lende hem

* ^{14,1} posmatrinde le Mangle te dikhnen ka šaj li te tužinen le zako nesavo bišukar čeriba. † ^{14,18} vačer te gospodarese da adalese našti te avav ko original terdola: 'izvinin man' ‡ ^{14,19} deše guruven ko original terdola: 'pandž jarmija e guruvenar' § ^{14,19} vačer te gospodarese da adalese našti te avav ko original terdola: 'izvinin man'

* ^{14,20} Adala manuša kola inele vičime ki gozba uvredinde e caro. Zaki gozba inele pana angleder obavestime, a akana, ked alo o vreme te aven, on izmislinena xovavne hem smešna izgovorija. Sose neko ka činel ine njiva savi niked ni na dikhlja ili te činel guruven saven na dikhlja, ili te ovel čhere pe romnjaja sa o vreme? On smatrinena dai lengoro imanje hem lengiri porodica po bitno e gospodarestar. O Isus upozorinda dai o love, o imanje hem i porodica niked na valjani te oven po bitna e Devlestar (dikho o stihija 25-33 tele).

phendā lendē: ²⁶ “Te neko mangela te ovel mlo učeniko, valjani te volini man but višē nego ple dade hem pla daja, pla romnja hem ple čhaven, ple phraljen hem ple phenjen, višē nego plo dživdipe.[†] Te na čerđa adahar, našti te ovel mlo učeniko.²⁷ Ko na akhari plo krsto[‡] hem na džala pala mande, našti te ovel mlo učeniko.

²⁸ Adalese so nijekh tumendar na ka lel ine te vazdel kula, a angleder adalestar te na bešel te računini o troško te dikhel ka šaj li te završini la.[§] ²⁹ Te samo čhivđa o temelji, i na ačhola le love te završini đī o kraj, sare kola ka dikhen adava ka asan lese ³⁰ hem ka phenen: ‘Akava manuš lejja te vazdel kula, a našti ine te završini la!’

³¹ Ili, kova caro ked džala te arakhi pe ko mariba avere caronencar, angleder adalestar na bešela te razmislini šukar ka šaj li ple deše hiljadencar te marel pe adaleja kova avela protiv leste pe biše hiljadencar? ³² Te našti, ka bičhali ple manušen koro aver caro, sar pana na alo paše, te pučen le savei o uslovija zako mir. ³³ Adahar da đijekh tumendar kova na mukela sa so isi le, našti te ovel mlo učeniko.”*

O učenicu valjani te ačhoven verna sledbenici e Isusesere

(Mt 5,13; Mk 9,50)

³⁴ Tegani o Isus phendā: “Šukari o lon. Ali te našaldā plo londipe, soja ov ka londari pe? ³⁵ Esavko nane šukar ni zaki phuv ni zako đubrivko, i frdela pe. Phraven tumare kana te šunen!†”

† ^{14,26} ko original terdola: ‘valjani te mrzini ple dade hem pla daja ...’ Akatei o ‘te mrzinen’ preuveličavanje zako po tikoro manglape. ‡ ^{14,27} akhari plo krsto Akaja metafora značini da valjani te pokorinen pe e Devlese hem te oven spremna te patinen ko bilo savo način sar te šaj oven e Isusesere učenici, hem te oven spremna te valjanda hem te meren zbog o Isus. O Isus na mislini da đijekh hrišćanin valjani te ovel kovime ko krsto. O Rimljanja but puti terinde e manušen te akharen pumare krstija angleder so kovinde len upro lende sar znako da pokorinena pe e Rimese.

§ ^{14,28} Averčhane: Ma aven pala mande te na džanden kobar adava ka koštini tumen. * ^{14,33} Šukari ked neko mangela te ovel e Isusesoro učeniko, ali te pokušinda te džal palo Isus bizo te akhari plo krsto hem te ačaj sa so isi le, ov ka ovel beskorisno sar o graditelj i kova našti ine te završini i kula ili sar o caro kova dželo ko mariba savo našti ine te pobedini. † ^{14,35} ko original terdola: ‘Kas isi kana te šunel, nek šunel.’ * ^{15,2} xala olencar O fariseja na xale ano čhera e manušengere kola na poštujinde lengere stroga zakonja zako thojba, zako dešto kotor hem zako odredime xajba, adalese so darandile da adava ka čerel e fariseje te ovel nečisto hem zbog adalese te na prihvatini le o Devel. † ^{15,4} Adava verovatno inele pašnjako kote o bakre bezbedno xale. Paše uzalo lende verovatno inele avera manuša kola arakhle bakren hem pomožinde len ko arakhiba. ‡ ^{15,7} irini pe taro ple greja ko Devel Ko original terdola: “pokajini pe (obratini pe)” § ^{15,7} enjavardešuenja pravrednici kola mislinena da na valjani te obratinen pe. Adalai o fariseja kola mislinde dai pravredna hem da na valjani te pokajinen pe. * ^{15,8} srebrna kovanice Ko original terdola ‘drahme’. O drahmei grčka kovanice oto srebro. Zaki jekh drahma čerela pe ine buti jekh dive.

15

O pastiri radujini pe ked arakhi ple našalde bakre

(Mt 18,12-14)

¹ But carinici hem prešunde grešnici čedena pe ine uzalo Isus te šunen le. ² A o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar mrmljinde vačerindoj: “Akava primini kora peste e grešnikonen hem xala olencar.”*

³ Adalese o Isus phendā lendē akaja paramiz: ⁴ “Te nekas tumendar isi šel bakre i jekh olendar našaldilo, so ka čerel? Ka ačaj e enjavardešuenjen ko jekh than[†] hem ka džal te rodel e našalde bakre sa đikote na arakhi le. ⁵ I ked ka arakhi le, ka radujini pe, ka čhivel le ko piče ⁶ hem ka legari le čhere. Tegani ka vičini ple amalen hem ple komšijen kora peste hem ka phenel lendē: ‘Radujinen tumen mancar! Arakhljum mle našalde bakre.’ ⁷ Vačerava tumende, adahar da ano nebo ka ovel po bari radost zako jekh grešniko ked irini pe taro ple greja ko Devel[‡] nego li zako enjavardešuenja pravrednici kola mislinena da na valjani te obratinen pe.[§]”

I đuvli radujini pe ked arakhi i kovanica savi našaldā

⁸ O Isus phendā hem akava: “Ili te ne-sava đuvlja isi deš srebrna kovanice* i jekh našali, so ka čerel? Ka tharel o svetlo, ka šulaj o čher hem šukar ka rodel i kovanica đikote na arakhi la. ⁹ I ked ka arakhi la, ka vičini ple amalinjen hem ple komšiken

kora peste hem ka phenel lenđe: 'Radujinen tumen mancar! Arakhljum i kovаницa savi našaldum.'¹⁰ Adahar, vačerava tumende, ovela radost maškaro anđelja e Devlesere zako jekh grešniko ked irini pe taro ple greja ko Devel."

O dad radujini pe so irinda pe lesoro našaldo čhavo

¹¹ I o Isus phenda: "Jekhe manuše ine duj čhave.¹² I o tikneder čhavo phenda ple dades: 'Dade, de man akana o kotor oto barvalipe klo so preperela maje.' I adahar o dad ulavđa lenđe plo barvalipe.

¹³ I palo nekobor dive o tikneder čhavo čedinda sa so inole, dželo ki durutni phuv hem adari xalja sa plo barvalipe adahar so živinda dilikane.¹⁴ Ked xalja sa o love, ulo baro bokhalipe ani adaja phuv i tegani na inole so te xal.¹⁵ I dželo te čerel buti koro jekh manuš kova živinda adari. Adava manuš bičhalđa le pese ko polje te arakhi balen.[†] ¹⁶ O čhavo edobor inele bokhalo da manglja te xal adava so xana o bale,[‡] ali niko na dinda le xajbnase.

¹⁷ A ked lelja te razmislini šukar, phenda: 'Mle dadesere bučarnen isi da buderi xajbnase, a me akate merava bokhatar!¹⁸ Ka irinav man koro mlo dad hem ka phenav lese: 'Dade, grešindum anglo Devel hem angla tute!¹⁹ Na injum dostojno akana te vačerav da injum klo čhavo. Molinava tut, le man sar jekhe bučarne te čerav buti kora tute.'

²⁰ I lelja te džal koro plo dad. Pana sar inele dur ple dadesere čherestar, lesoro dad dikhlja le sar avela. Pelo e dades žal, prastandilo đi leste, zagrlinda le hem čumudinda le.²¹ Tegani o čhavo phenda: 'Dade, grešindum anglo Devel hem angla tute! Na injum dostojno akana te vačerav da injum klo čhavo.'

²² A o dad phenda ple slugenđe: 'Sig anen o najšužo fostani hem hurjaven le! Čhiven lese i angrustik[§] ko naj hem o sandale* ko pre!²³ Anen okole thuljarde telco te čhinen, te xa hem te slavina,²⁴ adalese so akava mlo čhavo inele mulo, a akana

dživdilo, inele našaldo, a akana arakhlo.' I lelje te veselinen pe.

²⁵ A o phureder čhavo čerela ine buti ki njiva. I ko iriba, alo paše uzalo čher i šunda bašaliba hem čheliba.²⁶ Tegani vičinda jekhe sluga te pučel le so ulo adava.²⁷ O sluga phenda lese: 'To phral irinda pe čhere. To dad čhinda e thuljarde telco adalese so dikhlja le dživde hem saste.'

²⁸ I o phureder čhavo xoljanda hem na manglja te đerdini ko čher. Tegani lesoro dad kililo hem molinda le te đerdini.²⁹ A ov phenda ple dades: 'Ače, sa edobor berša kandava tut sar robo hem niked na phagljum to lafi, a nijekhvar na dindan man ni buzore te šaj mle amalencar te veselinav man.³⁰ A ked alo akava čhavo klo, kova xalja to imanje e kurvencar, tu čhinda lese thuljarde telco.'

³¹ A lesoro dad phenda lese: 'Mlo čhavo, tu stalno injan mancar. I sa soi mlo-kloi.³² Ali, valjandam adahar te slavina hem te radujina amen adalese so akava, to phral, inele mulo, a akana dživdilo; inele našaldo, a akana arakhlo!'''

16

Koristinen akala phuvjakoro barvalipe te čeren tumenđe barvalipe ano nebo

¹ O Isus ple učenikonende vačerđa akaja paramiz: "Jekhe barvale manuše ine upravniko kole tužinde da xalja lesoro barvalipe.² I o barvalo vičinda le hem phenda lese: 'So šunava tutar adava? Ana maje o spisko kote pisindan mle lovendar adalese so našti više te čere buti kora mande sar upravniko!'

³ Tegani o upravniko phenda ana peste: 'So ka čerav ked mlo gospodari ka cidel man tari buti? Na injum kaderi te xandav, a lađava te prosinav.⁴ Džanav so te čerav te šaj o manuša priminen man pumende ano čhera* ked ka ovav cidime tari buti.'

⁵ I vičinda sa ple gospodaresere dužnikonen, i phenda e prvonese: 'Kobor aveja mle gospodarese?'⁶ A ov phenda: 'Šel burija uljeja.'[†] Tegani o upravniko

[†] 15,15 E Jevrejengoro zakoni vačeri dai o bale nečista životinje. Palo akava zakoni, o Jevreja na tromandile te xan balano. Dikh 3. Mojs 11,7. Adalese o Jevreja mrzinde balen hem e manušen kola arakhena balen. [‡] 15,16 adava so xana o bale Ko original terđola: "ljuske oto rogač" [§] 15,22 angrustik I angrustik inele znako zakon autoritet.

* 15,22 sandale Ko adava vreme o sluge/robovija phirde pernange, a o slobodna manuša akharde sandale ko pre.

* 16,4 o manuša te priminen man pumende ano čhera Ov nadini pe da adala manuša ka pomožinen lese ked ka ačhol bizi buti. [†] 16,6 Adava inele đi ko 3.000 litarja ulje oto masline.

phenda lese: 'Sidar le o lil klo hem čhiv da aveja lese pinda.'

⁷ I pučlja avere: 'A tu kobor aveja mle gospodarese?' A ov phenda: 'Šel burija[‡] điveja.' I olese da phenda o upravniko: 'Le o lil klo hem čhiv da aveja lese oftovardeš.'

⁸ I o gospodari pohvalinda e nepoštenone upravniko so inele džando hem so adahar postupinda. Akava mothoj dai o manuša oti akaja phuv[§] po džande ko postupci premalo pumarende taro manuša oto svetlost.* ⁹ Vačerava tumende: čeren o manuša te oven tumare amala adahar so ka pomožinen lenđe akale phuvjakere barvalipnaja[†], te šaj, ked na ka ovel tumende više korisno adava barvalipe, te oven primime ano večna čhera[‡] ano nebo.

¹⁰ Kovai verno ano najtikore buća, ov ka ovel verno hem ano najbare; a kova nane pravedno ano najtikore buća, ov na ka ovel pravedno hem ano najbare. ¹¹ Te na injen verna ano akala phuvjakoro barvalipe, ko ka mukel tumende ano vasta o čačimasoro barvalipe? ¹² Te na injenle verna ano avesororo barvalipe, ko ka del tumen tumaro?

¹³ Nijekh sluga našti kandel duje gospodaren ko isto vreme. Ili ka mrzini jekhe, a ka volini e dujtone; ili jekheso ka ovel poslušno, a e dujtone na ka podnosini. Našti kanden hem e Devle hem o barvalipe ko isto vreme."

¹⁴ Sa adava, so vačerda o Isus, šunde o fariseja kola volinde barvalipe, i asandile lese. ¹⁵ A o Isus phenda lenđe: "Tumen injen adala so čerena tumen pravedna anglo manuša, ali o Devel džanel dai tumare vile bišukar. Jer soi but vredno e manušenđe, adavai gadno e Devlese."

*O lafi e Devlesoro isi le trajno autoritet
(Mt 11,12-13; 5,18, 31-32)*

[‡] 16,7 Šel burija Ko original terdola: "Šel kôrovija". Adava inele di ko 20.000 kilja. [§] 16,8 manuša oti akaja phuv manuša kola na džanen e Devlese. * 16,8 manuša oto svetlost e Devlesere manuša [†] 16,9 akale phuvjakere barvalipnaja ko original terdola: "nepoštено barvalipe". Akate koristini pe o lafi 'mamon' so ko aramejski značini barvalipe. Adava isto lafi koristini pe hem ko Lk 16,13. [‡] 16,9 te oven primime ano večna čhera Akava verovatno značini da ked pomožinena e čororende, on ka radujinen pe ked ka dikhen tumen ano nebo. [§] 16,19 sa ano najšuže šėja ko original terdola: "ano skerlet hem ano lan." * 16,22 e Avraamese ki angali Akate mislini pe da o Avraam hem o Lazar pašlile jekh uzala avereste ki gozba. Adava inele e grkonengoro način sar xana ine ki gozba. O radost ano nebo čestoi ano Lafi e Devlesoro mothovdo sar gozba. [†] 16,23 Ko original terdola: "Had". O anava "Had" hem "Šeol" ani Biblija koristinena pe zako meriba hem zako than kote o duše e manušenđere džana ked merena.

¹⁶ Tegani o Isus phenda: "O Zakoni e Mojsijasoro hem o Lila e purane prorokonegere sikavena ine e manušen di o aviba e Jovanesoru, a od tegani vačeraja o Šukar lafi taro carstvo e Devlesoro hem terinaja sarijen te đerdinen ano leste. ¹⁷ A palem, angleder o nebo hem i phuv ka nakhen, negoli jekh slovo oto Zakoni e Mojsijasoro te properel, te našali plo autoritet.

¹⁸ Jekh primer: Kova tumendar mukela pla romnja hem lela avera, čerela preljuba. Hem kova lela romnja kola o rom muklja, isto čerela preljuba."

Paramiz e barvalear kova na manglja te šunel e Devlesoro lafi

¹⁹ O Isus phenda: "Inele nesavo barvalo manuš kova hurjela pe ine sa ano najšuže šėja[§] hem taro dive ko dive xala ine najšukar xabinja. ²⁰ Angli lesiri kapija sa ano čirevija pašljola ine nesavo čororo manuš palo anav Lazar. ²¹ Ov but manglja te čaljari pe okolestar so ačhola ine palo xajba e barvalearo. I ko sa adava, sar pašljola ine angli kapija, di o diline đukle avena ine hem ližinena lesere čirevija. ²² Ked mulo o čororo, o anđelja legarde le e Avraamese ki angali.* I o barvalo da mulo hem inele parume. ²³ I ano than e mulengoro,[†] ano bare muke, o barvalo vazdinda ple jačha hem odural dikhlja e Avraame hem e Lazare lese ani angali.

²⁴ Tegani vičinda: 'Pradade Avraame, smilujin tut maje hem bičhal e Lazare te čhivel plo upruno kotor e najestar ano pani hem te avel te šudrari mli čhib, adalese so but injum mučime ani akaja jag.'

²⁵ A o Avraam phenda: 'Mlo čhavo, setin tut da primindan to šukaripe tuće ko dživdipe, a o Lazar plo bišukaripe. A akanai e Lazarese šukar akate, a tu

mučineja tut. ²⁶ Sem adava, isi bari proval-
ija maškar amende hem tumende i te man-
glja neko te nakhel akatar kora tumende ili
adathar kora amende, na ka šaj.'

²⁷ A o barvalo phenda: 'Onda molinava
tut, pradade Avraame, bičhal e Lazare mle
dadese ko čher. ²⁸ Adari isi man pandž
phralja. Nek o Lazar vačeri lende te irinen
pe taro pumare greja ko Devel[‡], te na aven
hem on ko akava than e mukengoro.'

²⁹ A o Avraam phenda: 'Isi len o Zakoni e
Mojsijasoro hem o Lila e purane proroko-
nengere. Nek šunen olen!'

³⁰ A ov phenda: 'Nane adava dovoljno,
pradade Avraame! Ali te alo lende neko
taro mule, ka obratinen pe.'

³¹ I o Avraam phenda lese: 'Te na šunde
adava so pisinda o Mojsije hem o proroci,
na ka šunen ni te neko uštino taro mule.'"

17

*O učenci valjanena te oven verna sluge e
Devlesere*

(Mt 18,6-7; 15; 21-22; Mk 9,42)

¹ O Isus phenda ple učenikonende: "O
iskušenja čače ka aven, ali pharo okolese
prekala kaste avena! ² Olese ka ovel ine
po šukar ki men te ovel lese phandlo baro
bar* hem te ovel frdime ano more, nego
te čerel jekh akale tikorendar[†] te perel
ano greh. ³ Arakhen tumen! Te grešinda
nesavi verno osoba, vačer laće so adava
nane šukar, a te pokajinda pe, oprostini
laće. ⁴ I te ehta puti ko dive grešini premala
tute hem ehta puti avela kora tute hem
vačeri će: 'Kajinav man', oprostini laće."

⁵ O apostolja phende e Gospodese e
Isuses: "De amen po bari veral!"

⁶ A o Gospod phenda: "Te isi tumen vera
tikori sar zrno oti gorušica, ‡ ka phenen ine
akale kaštese: § 'ikal tut oto koreno hem
sadin tut ano more!' I ka šunel tumen ine.

⁷ Kova tumendar ka phenel ine ple slu-
gase, kova xandela ili arakhi e bakren, ked
irini pe tari njiva: 'Sidar ava akari hem
beš te xas maro?' ⁸ Na li angleder ine
ka phenel lese: 'Čer maje te xav, phand
tut i kecelja hem kande man dikote xava

hem pijava, a palo adava tu ka xas hem ka
pije'?" ⁹ Na li valjani te zahvalini e slugase
adalese so čerda adava so ine lese phendo?
Na valjani. ¹⁰ Adahar hem tumen, ked
čerena sa so phenda tumende o Devel,
vačeren: 'Amen injam sluge kolende na
valjani te zahvalini pe! Čerdam samo soi
amari buti!'"

*O Isus sasljari deše gubavconen, a samo
jekh zahvalini lese*

¹¹ I sar o Isus džala ine nakori diz
Jerusalim, nakhino maškari regija Samar-
ija hem i regija Galileja. ¹² I sar đerdini
ine ko nesavo gav, nakoro leste ale deš
gubavci kola terdine po dur olestar ¹³ hem
vičinde: "Isuse, Gospodarona, smilujin tut
amende!"

¹⁴ Ked dikhlja len o Isus, phenda lende:
"Džan hem mothoven tumen e svešteniko-
nende!"* I sar ine džana dromeja, saslile
tari guba.

¹⁵ I jekh olendar ked dikhlja so sasliło,
irinda pe koro Isus slavindoj e Devle oto
sa o glaso. ¹⁶ Pelo anglo lesere pre mujeja
đi phuv, zahvalindoj lese. A ov inele
Samarijančo.

¹⁷ Tegani o Isus pučlja: "Na li deš saslile?
A kaj pana okola enja?" ¹⁸ Nijekh li olendar
na aračhilo te irini pe hem te slavini e
Devle, sem akava jekh kova čak nane ni
Jevrejco?" ¹⁹ I phenda e manuše: "Ušti
hem džal! Ti vera spasinda tut!"

*O Isus upozorini e učenikonen te oven
spremna zako lesoro dujto aviba*

(Mt 24,23-28, 37-41)

²⁰ Jekh dive o fariseja pučle e Isuse ked
ka avel o carstvo e Devlesoro. O Isus
phenda lende:

"O carstvo e Devlesoro na avela e znako-
nencar saven ka šaj te dikhen tumare
jačhencar. ²¹ Na ka šaj te phenel pe: 'Ače
akatei!' ili 'Eče adari!' Adalese soi o
carstvo e Devlesoro maškara tumende!"

²² Tegani phenda ple učenikonende:
"Avela o vreme ked ka mangel te dikhen
jekh oto dive ked me, o Čhavo e Manuše-
soro, ka vladinav sar caro, † ali na ka šaj te
dikhen. ²³ O manuša ka phenen tumende:

‡ 16,28 Nek o Lazar vačeri lende te irinen pe taro pumare greja ko Devel ko original terdola: "Nek upozorini len"

* 17,2 baro bar ko original terdola: "bar e mlinesoro" † 17,2 jekh akale tikorendar akate mislini pe upro manuša
kola korkore pumen našti braninen, sar o čhavore. ‡ 17,6 zrno oti gorušica akava zrno inele but tikoro zrno. O
Isus adaleja vačeri da olen nane ni xari vera. § 17,6 kaštese ko original terdola: "dudinka" * 17,14 mothoven
tumen e sveštenikonende O gubavci valjande te roden potvrda taro svešteniko dai sasljarde tari guba. † 17,22 ko
original terdola: "jekh oto dive e Manušesere Čhavesere"

'Eče adari!' ili 'Ače akatei!' Ali ma džan olencar te roden man! ²⁴ Adalese so o aviba e Manušesere Čhavesoro ko lesoro dive ka ovel sar i munja ked činela taro jekh krajo e nebosoro, a svetlini ko dujto. ²⁵ Ali angleder adalestar valjani but te patinav hem te ovav odbacime akala generacijatar.

²⁶ Hem sar so inele ano vreme ked o Noje živinda, adahar ka ovel hem ano vreme ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav. ²⁷ O manuša ine xana hem pijena, lena pe hem dena pe sa di o dive ked o Noje đerdinda ki barka. Tegani alo o baro pani hem tasavđa sarijen kola na inele ani barka.

²⁸ Adahar da inele ano vreme ked o Lot živinda. O manuša ani diz Sodoma ine xana hem pijena, činena hem biknena, sadinena hem vazdena čhera. ²⁹ A ko dive ked o Lot iklilo tari Sodoma, odupral sar bršin peli jag hem žuta bara save thabljona[‡] hem mudarđa sarijen kola ačhile ani diz. ³⁰ Adahar da o manuša na ka oven spremna ko dive ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav.[§] ³¹ Ko adava dive, ko ka ovel upro čher,* a lesere stvarija ano čher, ma te huljel te lel len. Adahar da, ko ka ovel ki njiva, ma te irini pe čhere palo ple stvarija. ³² Setinen tumen so ulo e Lotesere rovnjaće![†] ³³ Ko dikhela te arakhi plo dživdipe, na ka ovel le večno dživdipe; ko na našali plo dživdipe, ka ovel le večno dživdipe.[‡] ³⁴ Vačerava tumenđe, ki adaja rat ked ka irinav, duj džene ka pašljon ko jekh than e pašljobjnasoro. Jekhe ka lel pe, a e dujtone ka ačhaj pe. ³⁵ Ka oven duj đuvlja kola zajedno ka čeren xajbnase.[§] Jekha ka lel pe, a e dujtona ka ačhaj pe. ³⁶ Duj murša ka čeren buti ki njiva; jekhe ka lel pe, a e dujtone ka ačhaj pe.*[¶]

³⁷ I on pučle e Isuse: "Kaj, Gospode?"

A ov phenda lenđe: "Kaj isi mulo telo, adari čedena pe o lešinarija."[†]

18

O Devel pomožini okolenđe kola molinena bizo odustajiba

¹ Tegani o Isus vačerđa ple učenikonenđe paramiz te sikaj len sar stalno valjani te molinen pe bizo te odustajinen. Vačerđa: ² "Inele nesavo sudija ani jekh diz. Na darandilo e Devlestar hem na ačhilo lese di o manuša. ³ A inele hem nesavi udovica ani adaja diz. Oj stalno avela ine koro leste hem molini le: 'De man pravda anglo okova kova tužini man!' ⁴ Ov jekh vreme na manglja te pomožini laće. Ali ked nakhlo nesavo vreme, phenda korkoro pese: 'Iako na darava e Devlestar hem na ačhilo maje di o manuša, ⁵ ka dav pravda akala udovicaće, adalese so but puti avela kora mande, i te na avel više te dosadini man!'"

⁶ Tegani o Gospod o Isus phenda: "Razmislinen adalestar so phenda o nepravedno sudija!"^{*} ⁷ O Devel li naka del pravda ple birimenđe kola rat hem dive molinena le? Ov li ka ačhaj len te adžičeren? ⁸ Vačerava tumenđe, ka del len pravda sigate. Ali ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka irinav ki phuv, ka arakhav li manušen kolen isi esavki vera?"

O Devel opravdini e poniznonen kola kajinena pe

⁹ Tegani o Isus vačerđa akaja paramiz okolende kola mislinde dai pravedna, a averen dikhle sar po tikoren pumendar: ¹⁰ "Duj manuša dzele ko Hram te molinen pe: jekh fariseji, a o dujto cariniko. ¹¹ O fariseji, terdindoj, molinda pestar: 'Devla, hvala će so na injum sar avera manuša: čora, nepravedna, preljubnici ili sar akava cariniko. ¹² Postinava duj puti ano kurko; dava će dešto kotor oto sa so priminava.'

¹³ A o cariniko, terdindoj odural, na manglja ni te dikhel nakoro nebo, nego khuvela pe ine ko gruda te mothoj pli tuga hem vaćeri: 'Devla, ov milosno maje, e grešnikose!' ¹⁴ Vačerava tumenđe: akava

17,26 1. Mojs 7,6-24 17,28 1. Mojs 19,1-29 ‡ 17,29 žuta bara save thabljona sumpor § 17,30 ka avav ko original terđola: 'ka mothovav man' * 17,31 Ko adava vreme o Jevreja čerde čhera saven inele ravna krovija kote volinde te odmorinen hem te družinen pe. † 17,32 Na šunđa e Devlesiri naredba te na dikhel napalal nakori Sodoma hem o Devel kazninda la zajedno e manušencar tari Sodoma. 17,32 1. Mojs 19,16 ‡ 17,33 ko original terđola: 'Ko dikhela te arakhi plo dživdipe, ka našali le; a ko našali le, ka ačhaj le.' § 17,35 ka čeren xajbnase ko original terđola: "ka meljinen o điv" * 17,36 Ano but grčka rukopisija nane akava stih. 17,36 Mt 24,40 † 17,37 Ked o manuša dikhena e lešinarinen sar čedena pe, džanen dai adari mulo telo. Ko isto način, sarijenđe ka ovel jasno ked e Devlesoro sudo avela. 17,37 Jov 39,30 * 18,6 Averčhane: "Akava sudija inele nepravedno, ali den pažnja ko adava so ov odlučinda!"

cariniko irinda pe čhere opravdime anglo Devel, a na o fariseji! Adalese so đijekh kova povazdela pe, ka ovel peravdo; a o ponizna ka oven povazdime.”

O carstvo e Devlesoroj okolenđe kolai ponizna sar o čhavore

(Mt 19,13-15; Mk 10,13-16)

¹⁵ O manuša anena ine anglo Isus pumare tikore čhavoren te čhivel ple vasta upro lende hem te blagoslovini len. I ked o učenici dikhle adava, vačerena lenđe ine te na čeren adava. ¹⁶ Ali o Isus vičinda len angla peste vačerindoj e učenikonenđe: “Muken e čhavoren te aven kora mande hem ma ispuđinen len adalese so esavkenđe preperela o carstvo e Devlesoro! ¹⁷ Čače vačerava tumenđe, kova na primini o carstvo e Devlesoro sar adala čhavore, naka đerdini ano leste.”†

Pharoi e barvalenđe te đerdinen ko carstvo e Devlesoro

(Mt 19,16-30; Mk 10,17-31)

¹⁸ I nesavo šerutno e jevrejengoro pučlja e Isuse: “Učitelju šukareja, so valjani te čerav te dobinav o večno dživdipe?”

¹⁹ A o Isus phenđa lese: “Sose vičineja man šukareja?† Samoi o Devel šukar. ²⁰ O naredbe e Devlesere džane: ‘Ma čer preljuba!’, ‘Ma mudar!’, ‘Ma čor!’, ‘Ma sve-dočin xovavne!’, ‘Poštujin te dade hem te daja!’”

²¹ Tegani o šerutno phenđa: “Sa adava ičerava pana taro tikoripe.”

²² Ko adava, o Isus phenđa lese: “Pana akava ačhola tut te čere: biknin sa so isi tut, a o love de e čororende i ka adžičeri tut barvalipe ano nebo. Tegani ava hem phir pala mande.” ²³ A ov ked šunđa adava, rastužisalo adalese so na manglja te biknel plo baro barvalipe.

²⁴ A ked dikhlja le o Isus sar rastužisalo, phenđa: “Kobori pharo e barvalenđe te đerdinen ko carstvo e Devlesoro! ²⁵ Po

lokhei e kamilaće te nakhel maškaro kan e suvjakoro nego e barvales te đerdini ko carstvo e Devlesoro.”

²⁶ A o manuša kola šunde adava, phenđe: “Kova onda šaj te ovel spasime?”§

²⁷ A o Isus phenđa lenđe: “So nane moguće e manušenđe, mogući e Devlese.”

²⁸ O Petar phenđa: “Ače, amen sa ačhavđam te dža pala tute.”

²⁹ A o Isus phenđa lenđe, e učenikonenđe: “Čače vačerava tumenđe, đijekh kova ačhavđa plo čher, ili e romnja, ili e phraljen, ili e dade hem e daja, ili e čhaven zbog o carstvo e Devlesoro,* ³⁰ ka primini po više ko akava sveto adalestar so ačhavđa hem ka primini o večno dživdipe ko sveto savo avela.”

O Isus trito puti vačeri ple meribnastar

(Mt 20,17-19; Mk 10,32-34)

³¹ O Isus cidinda pe e dešuduje apostolencar ki strana hem phenđa lenđe: “Ače, džaja nakoro Jerusalim. Adari ka ovel sa adava so o proroci pisinde ko Sveto Lil mandar, e Manušesere Čhavarstar. ³² Ka den man ko manuša kola nane Jevreja. On ka maren muj mancar, ka vredinen man hem ka čhungaren man. ³³ Ka šibinen man hem ka mudaren man, ali o trito dive ka uštav taro mule.”

³⁴ O učenici na xalile ništa adalestar so o Isus vačerđa lenđe. O značenje adale lafonengoro inele garavdo olendar i na džande sostar o Isus vačeri.

O Isus saslari e korore prosjako

(Mt 20,29-34; Mk 10,46-52)

³⁵ Ked o Isus alo paše uzali diz Jerihon, uzalo drom bešela ine nesavo kororo manuš hem prosini. ³⁶ Ked o kororo manuš šunđa sar o narodo nakhela, raspučlja pe soi adava. ³⁷ I phenđe lese so o Isus o Nazarećanin nakhela. ³⁸ Tegani o kororo vičinda: “Isuse, Čhaveja Davidesereja,†

† 18,17 O Devel rodela e manušendar te prihvatinen lesiri vlast upro lende ano pouzdanje hem ani poniznost. Averčhane: “ko mangela te đerdini ano carstvo e Devlesoro valjani te primini le ano pouzdanje hem ani poniznost sar o čhavoro.” ‡ 18,19 šukareja O Isus pučela akava te dikhel da li o manuš xaljola koi o Isus, dai o Isus Devel. Te o manuš prihvatinda le sar Devle, onda ka prihvatini e Isusesoro lafi te biknel sa so isi le hem te džal palo leste.

§ 18,20 2. Mojs 20,12-16; 5. Mojs 5,16-20 § 18,26 O Jevreja mislinde da o manuš ulo barvalo adalese so o Devel blagoslovinda le adalese soi adava manuš pravredno. Mislinde da o čorore manuša verovatno na inele pravredna. I ked o manuša, kola šunena ine e Isuse, šunde da nane moguće e barvale manušese te đerdini ano carstvo e Devlesoro, pretpostavinde da o čorore manuša našti te nadinen pe da o Devel ka spasini len taro sudo. * 18,29 zbog o carstvo e Devlesoro Averčhane: “te pokorini pe e Devlese sar ple carose”. † 18,38 Čhaveja Davidesereja O Isus inele potomko e Davidesoro, e Izraelesere najbitnone carosoro. ‘Čhavo e Davidesoro’ inele titula zako Mesija.

smilujin tut maje!"³⁹ A o manuša kola phirde anglo Isus phende lese te traini, ali ov pana po zorale vičinda: "Čhaveja Davidesereja, smilujin tut maje!"

⁴⁰ Tegani o Isus terdino hem naredinda te anen e korore anglo leste. I ked ande le, o Isus pučlja le: ⁴¹ "So mangeja te čerav će?"

A o kororo phenda: "Gospode, mangava te dikhav."

⁴² I o Isus phenda lese: "Dikh! Sasljardo injan adalese so verujindan." ⁴³ I otojekhvar o kororo šaj ine te dikhel hem phirđa palo Isus slavindoj e Devle. I sa o manuša kola dikhle adava so ulo zahvalinde e Devlese.

19

O spasenje alo ano čher e Zakejesoro e carinikosoro

¹ O Isus đerdinda ani diz Jerihon. I sar ine nakhela maškari diz, ² alo nesavo manuš palo anav Zakej te dikhel le. O Zakej inele jekh taro šerutne e carinikongengere ani diz hem inele barvalo. ³ Ov čerela ine nesar te dikhel koi adava o Isus, ali našti ine taro narodo adalese so inele pretičkoro. ⁴ Adalese prastandilo po anglal hem uklinda upro e smokvakoro kaš te šaj dikhel e Isuse adalese so džanda da valjani te nakhel adathar.

⁵ A ked o Isus reslo adari, dikhlja upre hem phenda lese: "Zakej, hulji sigatel Avdive valjani te ovav ano to čher."

⁶ I o Zakej huljilo sigate hem anda le čhere kora peste radosno. ⁷ Sa o manuša kola dikhle adava vačerde e Isusestar so na valjanda te džal te bešel e grešnikoja lese ano čher.*

⁸ A o Zakej terdino hem phenda e Gospodese e Isuses: "Ače, Gospode, ekvaš oto barvalipe mlo ka dav e čororende, a te nekas xovavđum, ka irinav lese štar puti više."

⁹ A ko adava, o Isus phenda lese: "Avdive o Devel anda o spasenje ano akava

čher,[†] adalese soi hem o Zakej potomko e Avraamesoro.[‡] ¹⁰ Me, o Čhavo e Manušesoro, aljum te rodav hem te spasinav e našalden!"[§]

O manuša valjani te oven verna adžicerindoj o carstvo e Devlesoro

(Mt 25,14-30)

¹¹ But manuša šunena ine adava so o Isus vačerđa. I sar o Isus inele paše uzalo Jerusolim, o manuša mislinde da o carstvo e Devlesoro otojekhvar ka mothoj pe.* Adalese so adahar mislinde, o Isus phenda lenđe pana jekh paramiz: ¹² "Inele jekh ugledno manuš kova spremisalo te džal ki durutni phuv koro jekh baro vladari kova ka čhivel le zako caro upri lesiri phuv, a palo adava te irini pe čhere. ¹³ I vičinda ple deše slugen, dinda len po ekvaš kilo srebro[†] hem phenda lenđe: 'Čeren maje više love adahar so ka čeren buti adaleja đikote na avava.' I dželo ko drom. ¹⁴ A o manuša oti lesiri phuv mrzinde le i bičhalde pumare manušen koro baro vladari vačerindoj: 'Na mangaja akale te ovel amaro caro.'

¹⁵ Ked o ugledno manuš irinda pe sar caro, terinda te vičinen koro leste okole slugen, kolende dinda love, te dikhel ko bor love čerde lese. ¹⁶ O prvo sluga alo vačerindoj: 'Gospodarona, oto love[‡] save dindan man, čerđum deš puti edobor.[§]' ¹⁷ I ov phenda lese: 'But šukar. Tu injan šukar sluga! Adalese so injanle maje verno ko najxari, dava tut te vladine upro deš dizjal'

¹⁸ O dujto sluga alo vačerindoj: 'Gospodarona, oto love* save dindan man, čerđum pandž puti edobor.[†]' ¹⁹ I lese phenda: 'Dava tut te vladine upro pandž dizjal'

²⁰ O trito sluga alo vačerindoj: 'Gospodarona, ače te love[‡] save dindan man. Garavđum len ano jekh kotor e šejengoro. ²¹ Čerđum adahar adalese so darandiljum

* 19,7 O Jevreja mrzinde e carinikonen hem smatrinde da nijekh šukar manuš na valjani te družini pe olenar.

† 19,9 o Devel anda o spasenje ano akava čher Ko original terđola: "alo o spasenje ano akava čher." ‡ 19,9 potomko e Avraamesoro Averčhane: "manuš kole isi vera savi inele e Avraame." § 19,10 e našalden okolen kola našaldile e Devlesere dromestar. * 19,11 O Jevreja verujinde da o Mesija ka anel o carstvo e Devlesoro samo so ka avel ko Jerusolim. Averčhane: "da o Isus odmah ka lel te vladini upro carstvo e Devlesoro". † 19,13 ekvaš kilo srebro ko original terđola: "mina". Đijekhese po jekh mina, so tegani inele sar plata zako trine masekengiri buti.

‡ 19,16 love ko original terđola: "mina". § 19,16 deš puti edobor ko original terđola: "deš mine". * 19,18 love ko original terđola: "mina". † 19,18 pandž puti edobor ko original terđola: "pandž mine". ‡ 19,20 love ko original terđola: "mina".

tutar so injan strogo manuš. Leja so nane klo hem čedeja so avera manuša sejinde.[§]

²² A ov phendā lese: 'Tu na injan šukar sluga! Palo te lafija ka sudinav tut. Te džandan so injum strogo manuš, da lava so nane mlo hem čedava so avera sejinde, ²³ sose onda na dindan mle love ki kamata? Āi akana ka ovel man ine više love save ka lav ine avindoj čhere.' ²⁴ Tegani phendā okolende kola terdine uzalo leste: 'Len akale slugastar o love* hem den len okolese kas isi deš puti edobor![†]

²⁵ A on inele protiv hem phende: 'Ali, gospodaronā, ole več isi pandž kilja srebro.[‡]

²⁶ O caro phendā: 'Dikhena da[§] đijekhe kas isi, ka del pe lese pana, a okole kas nane ka lel pe lestar hem okova xari so isi le.* ²⁷ A okolen mle dušmanjen, so na mangle te ovav lengoro caro, anen akari hem činen len angla mande!'''

O Isus džala nakoro Jerusalem sar caro (Mt 21,1-11; Mk 11,1-11; Jn 12,12-19)

²⁸ I ked vačerđā lende adava, o Isus dželo nakoro Jerusalem phirindoj anglo ple učenici. ²⁹ Ked alo paše uzalo gava Vitfaga hem Vitanija, uzali gora vičimi E maslinakiri, bičhalda duje učenikonen ³⁰ vačerindoj: "Džan ko adava gav savoi angla tumende. I ked ka đerdinen, ka arakhen phandle terne xere upro saveste pana nijekh manuš na beštino.[†] Phraven le hem anen le akari. ³¹ Te neko pučlja tumen: 'Sose phravena le?', vačeren lese: 'E Gospodarese valjani.'"

³² On dzele hem arakhle ađahar sar so phendā lende o Isus. ³³ I sar phravena ine e terne xere, o manuša, kasoro inele

o terno xer, pučle len: "Sose phravena e terne xere?"

³⁴ A on phende: "E Gospodarese valjani." ³⁵ I ande e xere anglo Isus. Čhivde pumare fostanja upro xer hem pomožinde e Isusesē te uštel upro leste.

³⁶ I sar džala ine anglal bešindoj upro xer, o manuša dinde le čast ađahar so buljarena ine pumare fostanja upro drom anglo leste.[‡] ³⁷ A ked alo paše uzalo than kotar huljela pe ine tari E maslinakiri gora, sa o učenici so inele adari lelje radosno hem oto sa o glas te slavinen e Devle zako sa o čudesija save dikhle, ³⁸ vačerindoj:

"Blagoslovime o Caro

kova avela ano anav e Gospodesoro!

Nek ovel mir ano nebo

hem slava e Devlese ko učipe!'"

³⁹ Tegani nesave fariseja, kola inele maškaro lende, phende e Isusesē: "Učitelju, phen te učenikonende te na vačeren adava."

⁴⁰ A o Isus phendā lende: "Phenava tumende, te traine on, o bara ka vičinen slavindoj!'"

E Isusesēi phare so o dizutne oto Jerusalem na pendžarena le

⁴¹ I ked o Isus alo paše uzalo Jerusalem, dikhindoj i diz, runda lače ⁴² vačerindoj: "Oh, so bi mangava hem tu advide te džane so ka anel će mir![§] Ali akanai garavdo te jačendar. ⁴³ Ka aven o dive ked te dušmanja ka čhiven će barikade,* ka opkolinen tut hem taro sa o strane ka pritiskinen tut. ⁴⁴ Ka uništinen hem tut hem te dizutnen. Naka ačhaven ni jekh bar ko lesoro than adalese so na pendžardan o vreme ked o Devel alo te spasini tut."[†]

§ 19,21 Leja so nane klo hem čedeja so avera manuša sejinde Akava verovatno inele izreka. Manuš kova lela so nane olesoro, ili kova čedela o xajba savo avera sejinde adavai metafora okolese kova barvaljola nekasere averesere phara bučatar. * 19,24 o love ko original terdola: "i mina". † 19,24 deš puti edobor! ko original terdola: "deš mine". ‡ 19,25 pandž kilja srebro. ko original terdola: "deš mine". § 19,26 Dikhena da ko original terdola: "Vačerava tumende da" * 19,26 Averčhane: "đijekh kova šukar koristini okova soi lese dindo, ka del pe lese pana ... e manušestar kova na koristini šukar okova soi lese dindo, ka lel pe lestar ..." † 19,30 nijekh manuš na beštino Samo o životinje upro savende pana niko na beštino oni prikladna e Devlese ili e carose (dikh 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7). ‡ 19,36 Verovatno adaleja mangle te mothoven da prihvativena e Isuse te ovel lengoro caro (dikh 2. Car 9,13). 19,38 Ps 118,25-26; 148,1 § 19,42 O Isus mothoj plo tugujiba da o manuša taro Jerusalem propustinde i prilika te oven mirime e Devleja. * 19,43 ka čhiven će barikade Ađahar niko naka šaj te ikljol taro Jerusalem ili te đerdini ano leste bizo mukiba e dušmanjengoro. † 19,44 Akala stihija opisivena i opsada, kaj i vojska opkolini i diz sava isi duvarija. Ked i vojska opkolini i diz, o manuša našti ikljol olatar hem niko našti pomožini lende. O Isus džanda da adava ka ovel e Jerusalimese ki budućnost, hem ulo adava. Ko 70. berš palo Hrist, e rimesiri vojska opkolinda o Jerusalem hem adari mudarda bute manušen.

*O Isus na mukela te biknel pe ano Hram
(Mt 21,12-17; Mk 11,15-19; Jn 2,13-22)*

⁴⁵ Ked o Isus alo ano Jerusolim, đerdinda ano boro e hramesoro hem lelja te ispuđini adathar okolen so biknena. ⁴⁶ Phenda lenđe: "Pisimei ko Sveto lil: 'O čher mlo ka ovel than kote o manuša ka molinen pe', a tumen čerđen lestar 'than kote čedena pe o čora!†"§

⁴⁷ I oto dive ko dive, o Isus sikavđa e manušen ano boro e hramesoro. A o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar zajedno e narodosere starešinenar rodena ine sar te čeren o Isus te ovel mudardo, ⁴⁸ ali na arakhle so te čeren adalese so sa o manuša pažljivo šunena ine lesoro sikaviba.

20

*E Jevrejengere vođe na mangle te prihvatinen da o Devel dinda autoritet e Isusese
(Mt 21,23-27; Mk 11,27-33)*

¹ I jekhvar sar o Isus sikaj ine e manušen ano boro e hramesoro hem vačeri lenđe ine o šukar lafi, ale uzalo leste o šerutne sveštenici, o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o starešine ² hem pučle le: "Vačer amende kotar tuče pravo te čere akava? Ko dinda tut pravo?"

³ A o Isus phenda lenđe: "Hem me tumen ka pučav nešto. Vačeren maje: ⁴ Ko dinda pravo e Jovanese te krstini e manušen, o Devel kovai ano nebo ili o manuša?"

⁵ A on raspravinde pe maškara pumende vačerindoj: "Te phendam 'o Devel kovai ano nebo', ov ka pučel amen sose onda na verujindam lese. ⁶ A te phendam 'o manuša', sa o manuša ka mudaren amen adahar so ka frden bara upra amende, adalese soi uverime da o Jovan inele pro-roko." ⁷ Adalese phende e Isusese da na džanen ko dinda pravo e Jovanese.

⁸ I o Isus phenda lenđe: "Ni me onda na ka phenav tumende kotar maje pravo akava te čerav."

*O Isus uporedini e jevrejengere vođen e bišukare vinogradarencar
(Mt 21,33-46; Mk 12,1-12)*

⁹ Tegani o Isus lelja te vačeri e narodose akaja paramiz: "Nesavo manuš sadinda vinograd, iznajminda le e vinogradarende hem dželo ko drom ko but vreme. ¹⁰ I ked alo o vreme te čeden pe o drakha, bičhalđa e sluga koro vinogradarija te šaj den le oto bijandipe e drakhakoro sar so dogovorinde pe. Ali o vinogradarija marde le hem bičhalde le palal čuče vastencar. ¹¹ I o gospodari bičhalđa avere sluga. Ali on hem ole marde, lađarde le hem bičhalde le palal čuče vastencar. ¹² I palem o gospodari bičhalđa koro lende avere sluga. A on čerde le ko rata hem frdinde le avri taro vinograd.

¹³ Tegani o gospodari oto vinograd mislinda pe so te čerel, i phenda: 'Ka bičhalav lende mle mangle čhave. Šaj ole ka poštu-jinen.'

¹⁴ Ali ked o vinogradarija dikhle le, vačerde maškara pumende: 'Akavai o nasledniko. Hajde te mudara le hem amende te ačhol o nasledstvo.' ¹⁵ I frdinde le avri taro vinograd hem mudarde le.

So mislinena, so ka čerel o gospodari adale vinogradarende? ¹⁶ Ka avel hem ka mudari len, a o vinograd ka iznajmini averende."

I okola kola šunde adaja paramiz, phende: "Te na del o Devel adava te ovel!"

¹⁷ A o Isus dikhlja ano lende hem phenda: "A so onda značini adava soi pisime e Mesijastar ano Sveto Lil:

'O bar * savo frdinde o zidarija

ulo najbitno bar e čheresoro'?†

¹⁸ Đijekh kova perela upro adava bar, ka phagel pe, a te pelo adava bar upra nekaste, ka zgnječini le."

¹⁹ A o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o šerutne sveštenici mangle tegani te dolen e Isuse, adalese so džande da adaja paramiz oto bišukar vinogradarija vačeri olendar, ali darandile e manušendar.

19,46 Is 56,7 † 19,46 than kote čedena pe o čora! Ko original terdola: 'pečina e čorengiri' 19,46 Jer 7,11 § 19,46 O Isus ukorinda e manušen kola biknena adalese so čerena ine e Hrameja so o Devel na manglja. O Devel manglja o manuša te molinen pe ano lesoro Hram, ali o manuša kola biknena koristinde o Hram sar pijac. On da xovavena ine e manušen adahar so rodena lendar više love zako stvarija save valjani zakı žrtva. * 20,17 bar ko adala dive o manuša koristinde bara te vazden duvarija e čherengere. 20,17 Ps 118,22 † 20,17 Akate vačeri e e Mesijastar dai ov sar bar save o zidarija odlučinde te na koristinen le, ali save o Devel čerđa te ovel najbitno bar.

E verakere vođe našti te dolen e Isuse ko bišukar lafi

(Mt 22,15-22; Mk 12,13-17)

²⁰ O učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o šerutne sveštenici posmatrinena ine e Isuse. Bičhalde koro leste špijunen, kola čerde pe dai iskrena, te tužinen le da vačerđa nešto bišukar i te šaj preden le ko upravniko e rimesoro te osudini le. ²¹ I o špijunja pučle e Isuse: "Učitelju, džanaja da vačereja hem sikaveja šukar hem na dikheja kovai kova, nego čačimase sikaveja o drom e Devlesoro. ²² Valjani li amen o Jevreja te platina o porez e rimesere carose ili na?"[‡]

²³ A o Isus džanda so on mangle te prevarinen le i phenda lenđe: ²⁴ "Mothoven maje i kovanica savaja platinena o porez. § Kasiri slika hem kasoro anav isi la?"

A on phende: "E carosoro."

²⁵ Tegani o Isus phenda lenđe: "Onda, den e carose okova so preperela e carose, a e Devlese okova so preperela e Devlese."

²⁶ I ađahar o špijunja našti ine te arakhen ništa bišukar ano okova so o Isus vačerđa i trainde adalese so inele zadivime lesere vačeribnaja.

O Isus sikaj da čače isi uštiba taro mule
(Mt 22,23-33; Mk 12,18-27)

²⁷ I nesave sadukeja ale koro Isus. O sadukeja* inele okola kola vačereni da niko na ka uštel taro mule. On pučle e Isuse: ²⁸ "Učitelju, o Mojsije amende e Jevrejende phenda so te čerel o manuš te mulo lesoro phral kova pala peste ačhavđa romnja bizo čhave. Adava manuš valjani te lel ple mule phralesere romnja te šaj o j te bijani čhave kova ka nasledini o barvalipe e mulesoro hem ka akhari lesoro anav.† ²⁹ Ađahar, inele efa phralja. O prvo lelja romnja i mulo, a na ačhavđa pala

[‡] 20,22 On očekujinde e Isusestar te phenel 'oja' ili 'na'. Te phenda 'oja', onda o Jevreja ka oven ine xoljame upro leste adalese so vačeri lenđe te platinen porez zaki e abandijengiri vlast. Te phenda 'na', onda e verakere vođe ka vačeren ine e Rimljanende da o Isus sikaj e manušen te na ičeren e rimesoro zakoni. § 20,24 kovanica savaja platinena o porez ko original terđola: 'denari'. *

20,27 O Sadukeja Legarutni e jevrejengere verakiri hem politikakiri grupa. † 20,28 Te prihvatinde samo o prva pandž lila oto Purano zavet hem na verujinde ano dživdipe palo meriba.

‡ 20,28 te šaj o j te bijani čhave kova ka nasledini o barvalipe e mulesoro hem ka akhari lesoro anav Ko original terđola: "te vazdel potomko ple phralese." 20,28 5. Mojs 25,5-6 20,37 2. Mojs 3,6 ‡ 20,38 Adalese so akala manuša fizički mule, on valjani pana te oven duhovno dživde. Averčhane: "negoj Devel okolengoro kasoro duho pana živini, iako lengere telija možda mule, adalese so lengoro duho pana živini ani prisutnost e Devlesiri." § 20,41 potomko ko original terđola: "čhavo" * 20,42 Beš ko počasno than uzala mande ko original terđola: "Beš oti mli desno strana" 20,43 Ps 110,1 † 20,44 Adalese so o David phenda dai o Mesija lesoro Gospod, adava značini dai o Hrist po baro e Davidestar hem nane samo e Davidesoro potomko.

peste čhaven. ³⁰ O dujto phral lelja ple mule phralesere romnja, ali hem ov mulo.

³¹ Tegani o trito phral lelja adala romnja i mulo hem ađahar sa avera phralja. I nijekh olendar na ačhavđa čhaven pala peste. ³² Ko kraj muli hem i romni. ³³ Kasiri onda romni o j ka ovel ked ka uštel pe taro mule, a inele dindi ko sa o efa phralja?"

³⁴ O Isus phenda lenđe: "O manuša ko akava sveto lena pe hem dena pe. ³⁵ A okola kolen o Devel smatrinai dai dostojna te oven vazdime taro mule hem te živinen ko sveto savo avela, ni ka len pe ni ka den pe. ³⁶ Adalese so našti više ni te meren: ka oven sar o anđelja. On ka oven čhave e Devlesere, adalese so o Devel ka vazdel len taro mule. ³⁷ A so o mule uštena, mothovda hem o Mojsije ked ko than oto Sveto Lil kote pisini oto grmo savo ine thabljlja, o Gospod vačeri dai 'Devel e Avraamesoro, e Isaakesoro hem e Jakovesoro' iako tegani inele mule. ³⁸ A o Devel nane Devel e mulengoro, nego Devel e dživdengoro. Adalese soi e Devlese on pana dživde."[‡]

³⁹ Nesave učitelja e Mojsijasere zakonestar phende e Isuses: "Učitelju, šukar vačerđan!" ⁴⁰ I darandile te pučen le bilo so aver.

O Mesijai po baro taro caro o David
(Mt 22,41-46; Mk 12,35-37)

⁴¹ Tegani o Isus pučlja okolen so ine šunena le: "Sar šaj o učitelja e Mojsijasere zakonestar te vačeren dai o Mesija samo e carosoro e Davidesoro potomko? § ⁴² A korrko o David phenela ano Lil oto Psalmija: 'Phenda o Gospod mle Gospodese e Mesijase: Beš ko počasno than uzala mande* ⁴³ đikote na pašlarava te dušmanjen talo te pre!'

44 O David e Mesija vičini 'Gospode'. Sar onda o Mesija šaj te ovel lesoro potomko?"†

O Isus upozorini dai o učitelja e Mojsijasere zakonestar dujemujengere

(Mt 23,1-36; Mk 12,38-40; Lk 11,37-54)

45 Tegani anglo sa o manuša, o Isus phenda ple učenikonende: 46 "Arakhen tumen e učiteljendar e Mojsijasere zakonestar! On volinena te phiren hurjavde ano bare fostanja te dičhol dai pobožna hem te pozdravinen len o manuša ko trgija. Volinena te bešen ko anglune thana ano sinagoge hem ko gozbe. 47 Ko xovavne lena e udovicendar okova so isi len,‡ hem molinena bare molitve sar te dikhen len o manuša dai pobožna. On ka oven po zorale kaznime nego avera manuša."

21

I čorori udovica dela e Devlese sa o love so isi la

(Mk 12,41-44)

1 Na nakhlo but palo adava, o Isus dikhela ine sar o barvale manuša avena ko Hram hem čhivena love ani kutija zako čediba.* 2 Adahar dikhlja hem jekha čorora udovica sar čhivela samo duj tikore kovanice.† 3 Tegani phenda: "Čače vačera-ava tumende, akaja čorori udovica čhivda više sarijendar. 4 Adalese so sare akala dinde oto buderi so isi len, a oj, kojai čorori, dinča sa so inola."

O Isus vačeri e zakonendar save ka mothoven dai paše o kraj akale vremenoro

(Mt 24,1-22; Mk 13,1-20)

5 I sar nesave učenci vačereni ine adalestar sari o Hram škar ukrasime šuže bare barencar hem e daronencar,‡ o Isus phenda: 6 "Ka avel o dive ked oto sa akava so dikhena naka ačhol ni bar upro bar. Đijekh ka ovel pravdo."

7 I on pučle e Isuse: "Učitelju, ked adava ka ovel? So ka mothoj amende da alo adava dive?"

‡ 20,47 Ko xovavne lena e udovicendar okova so isi len Ko original terdola: "Xana o imanje e udovicengoro".

* 21,1 kutija zako čediba. Adava inele jekh oto kutije ano e hramesoro boro kote o manuša čhivena ine o love sar daro e Devlese. † 21,2 duj tikore kovanice Ko original terdola: "duj leptu". Adaja kovanica najxari vredinda.

‡ 21,5 e manušengere daronencar sar soi stvarija čerde oto zlato ili oto srebro, stvarija save čerde o Hram te dičhol dai šužo. § 21,8 'Me injum o Hrist' ko original terdola samo: "Me injum." * 21,17 adalese so injen

mle učenci ko original terdola: 'zbog mlo anav' † 21,18 čak ni jekh bal O Isus vačeri oto jekh najtikoro kotor e manušestar. Adaleja vačeri da sa o manuš na ka properel. O Isus već vačerda so nesave olendar ka oven mudarde, i nesave xaljovena so akava značini da on na ka oven duhovno ošetetime.

8 A o Isus phenda: "Dikhen te na oven xovavde. Adalese so but džene ka aven ano mlo anav vačerindo: 'Me injum o Hrist'§ hem: 'Alo paše o kraj akale vremenoro.' Ma džan palo lende!" 9 A ked šunena zako mariba hem zako pobune, ma te daran. Adalese so prvo adava valjani te ovel, ali nane odmah o kraj." 10 Tegani phenda lende: "O manuša ka maren pe e manušencar hem o carstvo e carstvoja. 11 Ko but thana ka oven bare zemljotresija, bokhalipe hem zaraze. Ka mothoven pe čudesna znakija ko nebo savendar o manuša ka daran.

12 Ali angleder sa adava, tumen ka oven dolime hem jurime, ka oven legarde ko sudo ano sinagoge hem ko phandlipe. Ka legaren tumen anglo carija hem anglo vladarija adalese so injen mle učenci. 13 Adava ka ovel tumende te šaj svedočinen lende mandar. 14 Adalese pana akana odlučinen te na planirinen save lafonencar te braninen tumen. 15 Adalese so me ka dav tumen mudra lafija ko save nijekh tumaro protivniko na ka šaj te irini lafi. 16 Ka izdajinen tumen hem tumare dada, tumare daja, tumare phralja, tumaro jeri hem tumare amala; hem nesaven tumendar ka mudaren. 17 I sare ka mrzinen tumen adalese so injen mle učenci,* 18 ali niko naka šaj te uništini tumen, čak ni jekh bal† tumare šerestar na ka ovel uništite. 19 Adaleja so ka ačhoven maje verna, ka dobinen o večno dživdipe."

O Isus vačeri so o Jerusolim ka ovel uništite

(Mt 24,15-21; Mk 13,14-19)

20 O Isus phenda hem akava: "I ked ka dikhen sar o Jerusolim opkolime e vojskendar, te džanen da alo lesoro vreme te ovel uništite. 21 Tegani okola kola živinena ani e judejakiri regija nek našen ko gore. Okola kola živinena ano Jerusolim nek ikljon avri, a kolai avri, te na đerdinen ani diz. 22 Adalese so adala ka oven o dive ked o Devel ka kaznini e manušen. Adahar

ka ovel te šaj pherdol sa so o proroci pisinde ko Sveto Lil. ²³ Jao e khamnjende hem okolende kola dena čuči ko adala dive! Adalese so baro bišukaripe ka ovel upri phuv hem o Devel ka ovel but xoljame hem ka kaznini akale narodo. ²⁴ Nesave olendar ka oven mudarde, † a avera ka oven legarde ko phandlipe maškaro sa o nacije. O Jerusolim ka ovel gazime e poganendar sa dikote na nakhela e poganengoro vreme.”

O Isus vačeri e znakonendar save ka moth-oven dai but paše lesoro aviba

(Mt 24,23-35; Mk 13,21-31)

²⁵ O Isus phenda hem akava: “I ka oven čudna znakija ko kham, ko masek hem ko čerenja, a ki phuv o nacije na ka džanen so te čeren oti dar zbog adava so o more ka čerel glasna zvukija hem bare talasija. ²⁶ O manuša ka meren oti dar hem oto adžičeriba o bišukaripe so avela ki phuv, adalese so o zoralipa e nebosere ka oven potresime. ²⁷ Tegani sare ka dikhen man, e Čhave e Manušesere, sar avava upro oblako ano baro zoralipe hem ani slava. ²⁸ Ked sa adava ka počini te ovel, terdoven ko pre bizi dar hem vazden tumare šere adalese so o Devel sigende ka oslobodini tumen.”

O Isus vačeri e učenikonende te pratinen o znakija savendar vačerda lende

(Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹ Tegani o Isus phenda lende akaja paramiz: “Dikhen i smokva ili bilo savo aver kaš. ³⁰ Ked dikhena da ikljona listija upro leste, korkore džanen dai paše o linaj. ³¹ Adahar hem tumen ked dikhena da ovela adava so phendum tumende, te džanen dai o carstvo e Devlesoro paše. ³² Čače vačerava tumende, akaja generacija naka nakhel § dikote sa adava na ovela. ³³ O nebo hem i phuv ka nakhen, ali mle lafija niked naka nakhen.”

† 21,24 ko original terdola: 'Ka peren (ka oven mudarde) taro oštro mači' 21,27 Dan 7,13 § 21,32 akaja generacija na ka nakhel Isi but načinja te xaljol pe akava stih: 1. akaja generacija značini okola kola inele dživde ko vreme ked o Isus vačeri ine, a adava značini da o uništiba e Jerusalimesoro hem aver znakija kola ka anen di ko e Isusesoro iriba ka len te oven zako vreme lengere dživdipasoro; 2. akaja generacija značini vrsta oto manuša kolai bišukar hem protivinena pe e Isuse, a adava značini da uvek ka ovel nevernici kola ka protivinen pe e Isuse sa di ko momenti ked ov ka irini pe ki phuv; 3. akaja generacija značini “akaja nacija” hem mislini pe upro Jevreja, so značini da e jevrejngiri nacija naka nakhel angleder so o Isus ka irini pe; ili 4. akaja generacija značini o manuša kola ka živinen ko vreme ked o kraj samo so nane te ovel, hem adava značini da, ked ka oven adala događaja savendar vačeri pe ano 25. hem 26. stih, o Isus ka irini pe ki phuv zako vreme e dživdipasoro adala generacijatar. * 21,34 gođa ko original terdola 'vile' † 21,34 te resel tumen otojekhvar adava dive averčhane: 'adava dive ka avel ked na ka očekujinen.' * 22,1 ko adava prazniko o Jevreja na xale maro savo inele čerdo e kvascoja.

O Isus sikaj e učenikonen te oven uvek spremna zako olesoro aviba

(Mt 24,36-51; Mk 13,32-37)

³⁴ I o Isus phenda lende: “Arakhen tumen te na oven tumare gođa * zaokupirime pibnaja, mačojbnaja hem akale dživdipasere brigencar i te resel tumen otojekhvar adava dive. † ³⁵ Adalese so adava dive ka avel sar zamka upro sa o manuša ki phuv. ³⁶ Adalese oven džangale hem stalno molinen te nakhaven sa adava so valjani te ovel hem te šaj terdon radosno angla mande, anglo Čhavo e Manušesoro.”

³⁷ Diveja o Isus sikaj ine ano Hram, a račaja ikljola ine tari diz hem džala te račari ki gora vičimi E maslinakiri. ³⁸ I but manuša sabajleja džana ine ko Hram te šunen e Isuse sar sikaj.

22

O Juda pristanini te izdajini e Isuse

(Mt 26,1-5, 14-16; Mk 14,1-2, 10-11; Jn 11,45-53)

¹ Avela ine paše i Pasha, savi inele prvo dive oto Prazniko e bikvascone maren-goro. * ² O šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar rodena ine sar te čeren o Isus te ovel mudardo, ali darandile e narodostar.

³ Tegani o Sotoni đerdinda ano Juda vičime Iskariot kova inele jekh oto dešuduj apostolja e Isusesere. ⁴ Ov dželo koro šerutne sveštenici hem koro narednici e hramesere hem dogovorinda pe olencar sar te predel lende e Isuse. ⁵ On ule radosna hem phende e Judase da ka den le love. ⁶ I ov pristaninda. I adahar lelja te rodel šukar momenti te izdajini e Isuse ked na ka oven but manuša uzalo leste.

O Isus bičhali duje učenikonen ko Jerusolim te pripreminen i Pasha

(Mt 26,17-19; Mk 14,12-16)

⁷ Ked alo o prvo dive oto Prazniko e bikvascone marengoro, ko savo valjanda te čhinel pe bakrore zaki Pasha,[†] ⁸ o Isus phenda e Petrese hem e Jovanese: "Džan hem čeren amende e pashakoro xajba te šaj te xa."

⁹ A on phende lese: "Kaj mangeja te čera la?"

¹⁰ Ov phenda lenđe: "Šunen. So ka đerdinen ki diz Jerusalem, ka resel tumen jekh manuš kova akhari pani ano khoro.[‡] Džan palo leste. Ko čher ko savo ka đerdini ¹¹ roden e čherutne hem vačeren lese: 'O učitelj pučela ki savi soba šaj te xal e pashakoro xajba ple učenikonencar?' ¹² I ov ka mothoj tumenđe i bari upruni soba savi već pripremime. Adari čhiven amende zako xajba." ¹³ I on džele hem arakhle sa adahar sar so phenda lenđe o Isus i adari čhivde zako xajba e pashakoro.

O Isus dela nevo značenje zako maro hem zaki mol

(Mt 26,20-30; Mk 14,17-26; Jn 13,21-30; 1. Kor 11,23-25)

¹⁴ I ked alo o vreme te xal pe i Pasha, o Isus čhivđa pe uzalo astali ple apostolencar. ¹⁵ I phenda lenđe: "Edobor zorale mangljum te xav akaja pasha tumencar angleder nego so ka ovav mučime hem mudardo. ¹⁶ Adalese so, vačerava tumenđe, na ka xav aver Pasha đikote lakoro čačimasoro značenje na pherđola ano carstvo e Devlesoro."[§]

¹⁷ Tegani lelja i čaša e moljaja, zahvalinda e Devlese hem phenda e apostolende: "Len akaja mol hem ulaven la maškara tumende. ¹⁸ Adalese so, vačerava tumenđe, naka pijav više mol* đikote o carstvo e Devlesoro na avela."

¹⁹ I lelja o maro, zahvalinda e Devlese, phaglja le hem ulavđa le e apostolende vačerindoj: "Akavai mlo telo savo dela pe tumenđe. Akava nastavinen te čeren te setinen tumen mandar." ²⁰ Adahar lelja hem i čaša e moljaja palo xajba, vačerindoj:

[†] 22,7 te čhinel pe e bakrore zaki Pasha ko original terđola: 'te žrtvuji ni pe i Pasha' [‡] 22,10 khoro Baro čaro ano savo anela pe ine pani. [§] 22,16 I Pasha podsetini ine e izraelesere narodo upro adava sar o Devel ikalđa len taro robujiba ano Egiptat ked žrtvuji nde bakrore hem čhivde lesoro rat upro udara pumare čherengere. Ko slično način, o Isusi e Devlesoro bakroro hem e Isusesere rateja ikali ple narodo taro robujiba e grehese. O Isus palem ka avel hem ka vladini sar caro, a tegani o vernici ka oven ki gozba hem ka slavinen so o Devel ikalđa len. ^{*} 22,18 mol Ko original terđola: "oto bijandipe e drakhakoro" [†] 22,21 o manuš kova ka izdajini man Ko original terđola: "o vas mle izdajnikosoro" [‡] 22,32 Džanav da ka xovave da na pendžareja man, ali ked ka irine ti vera ana mande, zorjar te phraljengiri vera. Ko original terđola: "A tu, ked ka irine tut mande, zorjar te phraljen."

"Akaja čaša e moljaja nevoi savez ano mlo rat savo čhorela pe tumenđe.

²¹ Ali ače, o manuš kova ka izdajini man[†] mančari uzalo astali. ²² Adalese so, me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te merav sar soi odredime, ali jao okole manušese kova ka izdajini man!" ²³ I o apostolja lelje te pučen pe maškara tumende kova olendar šaj te ovel adava so ka čerel adahar nešto.

O vođe e Devlese ano carstvo valjani te oven sar sluge

(Mt 20,25-28; 19,28; Mk 10,42-45)

²⁴ I o apostolja lelje te raspravinen pe kovai olendar najbaro. ²⁵ A o Isus phenda lenđe: "E poganengere carija vladinena upro lende hem o vladarija lengere pumen vičinena 'manuša kola čerena šukaripe'. ²⁶ Ali tumen ma oven esavke! Nego, o najbaro maškara tumende nek ovel sar najtikoro, a o vođa nek ovel sar sluga. ²⁷ A kovai po baro? Okova kovai uzalo astali ili okova kova kandela le? Ini okova kovai uzalo astali? A me maškara tumende injum sar okova kova kandela. ²⁸ Tumen injen adala kola ačhile mančar ano mle iskušnja. ²⁹ I me dava tumen autoritet te vladinen ano carstvo, sar so mlo Dad o Devel dinda man: ³⁰ te xan hem te pijen maje uzalo astali ano carstvo mlo, hem te bešen ko tronja te vladinen upro dešuduj plemija e Izraelesere."

O Isus vačeri ple učenikonende da ka ovel proverime lengiri vera ano leste

(Mt 26,31-35; Mk 14,27-31; Jn 13,36-38)

³¹ O Isus phenda: "Simone, Simone, ače o Sotoni rodinda e Devlestar te mukel lese te proverini tumari vera ana mande sar ked neko čhorela o điv maškari sita. ³² Ali me molindum tuče te ačhol ti vera ana mande. Džanav da ka xovave da na pendžareja man, ali ked ka irine ti vera ana mande, zorjar te phraljengiri vera."[‡]

³³ A ov phenda lese: "Gospode, injum spremno te džav tuja hem ko phandlipe hem ko meriba."

³⁴ A o Isus phenda: "Vačerava će, Petre, o bašno na ka dilabi avdive dikote trin puti naka xovave da na pendžareja man."

³⁵ I phenda e apostolende: "Ked bičhalđum tumen ko drom bizo kese lovenkar, bizo torbe hem bizi buderi obuća, na li falinđa tumenđe nešto?"

A on phende: "Ništa."

³⁶ Tegani o Isus phenda lenđe: "Ali akana kas isi kesa e lovenkar, nek lel la! Adahar hem i torba! A kas nane mači, nek biknel po fostani hem nek činelfse jekh.[§]
³⁷ Adalese so, vačerava tumenđe, valjani te pherđol adava soi mandar pisime ko Sveto Lil: 'Dikhle le sar jekhe okolendar kola ćerena bišukaripe.' Čaće, pherđola sa soi pisime mandar."

³⁸ A on phende: "Gospode, aće isi amen duj mačija!"

A ov phenda: "Šukari!"*

O Isus džanel so le adžićeri bari patnja, a e učenikonen iskušnja

(Mt 26,36-46; Mk 14,32-42)

³⁹ I iklinđoj adathar, palo plo adeti, dželo ki E maslinakiri gora. Oleja džeze hem lesere učenicu. ⁴⁰ I ked resle adari, phenda lenđe: "Molinen tumen te na peren ko iskušnje!"

⁴¹ I cidinđa pe dur olendar, edobor korbor šaj te frdel pe o bar, pelo ko kočija hem molinda pe e Devlese, ⁴² vačerindoj: "Dade! Te mangeja, cide akaja čaša e patnjaja mandar, te na pijav olatar. Ali, nek ovel pali ti volja, a na pali mli." ⁴³ Tegani o anđeo mothovđa pe lese taro nebo hem hrabrinda le. ⁴⁴ A ked inele ani po bari patnja, po zorale molinda pe. Lesoro znoj ulo sar kapke oto rat save perena ine upri phuv.[†] ⁴⁵ I pali molitva uštino, alo đi ple učenicu hem arakhlja len sar sovena adalese so inele umorna taro tugujiba. ⁴⁶ Tegani phenda lenđe: "Sose sovena? Ušten hem molinen tumen te na peren ko iskušnje!"

[§] 22,36 Ked o učenicu angleder lelje te propovedinen, o Isus inele but popularno hem o manuša radosno dodžaćerena ine okolen kola propovedinena ine e Isusesoro lafi. Akana o stvarija promeniinde pe hem but manuša ka protivinen pe e Isuseso hem lesere lafese, i o učenicu ka valjani te arakhen pe hem te oven spremna te osigurinen pumari zaštita.

^{22,37} Is 53,12 * ^{22,38} Šukari! Šaj te znaćini: 1. da olen isi dovoljno mačija, averćhane: "Akana isi amen dovoljno mačija," ili 2. O Isus mangela olendar te na vaćeren adalestar da isi len mačija: "Dosta više vaćerden oto mačija". Ked o Isus phenda da valjani te ćinen mačija, ov vaćerđa lenđe oti opasnost savaja ka resel pe. Ov možda na manglja čaće olendar te ćinen mačija hem te maren pe. [†] 22,44 Ano nesave grćka rukopisija nane o 43. hem o 44. stih.

[‡] 22,47 Adahar ine ko adava vreme o murša pozdravinena avere muršen kola inele jeri ili amala te mothoven lenđe manglipe. [§] 22,53 o zoralipe e tominakoro vladini. Adava znaćini "o vreme ked o Sotoni vladini."

O Isus na suprotstavini pe e manušenje kola ale te dolen le

(Mt 26,47-56; Mk 14,43-50; Jn 18,3-11)

⁴⁷ Sar pana o Isus vaćeri ine adava, ale nakoro leste but manuša kolen anđa o Juda kova inele jekh oto dešuduj apostolja. Ov alo koro Isus te ćumudini le ki ćham.[‡] ⁴⁸ A o Isus pućlja le: "Judo, ćumudipnaja li predeja man, e Čhave e Manušesere?"

⁴⁹ Ked o učenicu kola inele adari dikhle so o Isus ka ovel dolime, puće le: "Gospode, te napadina len li e maćencar?" ⁵⁰ I jekh olendar khuvđa maćeja e šerutne sveštenikosere sluga hem ćhinda lesoro desno kan.

⁵¹ A o Isus phenda ple učenikonende: "Aćhaven tumen adalestar! Muken len te ćeren adava!" I ćhivđa plo vas ko than kote o sluga inele ćhindo hem sasljarđa le. ⁵² Tegani phenda okolende so ale te dolen le, e šerutne sveštenikonende, e hramesere narednikonende hem e starešinende: "Maćencar hem kašćencar aljen pala mande sar palo pobunjeniko. ⁵³ Divencar injumle tumencar ano Hram, i na dolinden man. Ali akavai tumaro vreme hem o zoralipe e tominakoro vladini."[§]

Oti dar, o Petar xovaj da na pendžari e Isuse

(Mt 26,57-58, 69-75; Mk 14,53-54, 66-72; Jn 18,12-18, 25-27)

⁵⁴ I dolinde e Isuse hem adathar legarde le ko ćher e šerutne sveštenikosoro. A o Petar odural džala ine palo lende. ⁵⁵ Ked resle, tharde jag ko maškar e borosoro hem bešle uzalo late. O Petar bešlo olenkar. ⁵⁶ I nesavi sluškinja dikhlja le sar bešela uzali jag, i po šukar dikhlja ano leste hem phenda: "I akava inele e dolime manušeja!"

⁵⁷ A o Petar xovavđa vaćerindoj: "Đuvlije, na pendžarava le!"

⁵⁸ Na nakhlo but palo adava, dikhlja le nesavo aver manuš hem phenda: "I tu

injan jekh okolendar kola inele e dolime manušeja!”

A o Petar phenda: “Manušeja, na injum!”

⁵⁹ I ked nakhlo di ko jekh sati, aver nesavo odlučime phenda: “Čače akava inele e dolime manušeja, adalese soi hem ov Galilejco!”

⁶⁰ A o Petar phenda: “Manušeja, na džanav sostar vačereja!” I ko adava momenti, sar pana ine vačeri, o bašno dilabda. ⁶¹ Tegani o Gospod o Isus irinda pe hem dikhlija ano Petar, a o Petar setinda pe lesere lafonendar: “Vačerava će, Petre, angleder so o bašno avdive ka dilabi, trin puti ka xovave da na pendžareja man.” ⁶² I iklilo taro boro hem zorale runda.

O čuvarija marena muj e Isuseja adalese so na verujinena soi ov proroko

(Mt 26,67-68; Mk 14,65)

⁶³ O čuvarija lelje te maren muj e Isuseja hem te maren le. ⁶⁴ Učharde lesere jača hem phende lese: “Prorokujin ko khuvđa tut!” ⁶⁵ I bute avere lafonecar vredinena ine e Isuse.

E Isuse dikhena sar krivone adalese so phenela dai o Čhavo e Devlesoro, dai o Hrist
(Mt 26,59-66; Mk 14,55-64; Jn 18,19-24)

⁶⁶ Ked dililo, čedinde pe o starešine e jevrejengere, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar, ande e Isuse pumende ko sabor* ⁶⁷ hem phende lese: “Te injan tu o Hrist, phen amende!” A ov phenda lende:

“Te phendum tumende, na ka verujinen; ⁶⁸ a te pučljum tumen e Hristestar, na ka odgovorinen. ⁶⁹ Ali od akana me, o Čhavo e Manušesoro, ka bešav ko počasno than uzalo zoralipe e Devlesoro.”†

⁷⁰ A on sare pučle e Isuse: “Znači tu injan o Čhavo e Devlesoro?”

A ov phenda lende: “Korkore šukar phenden da injum.”

⁷¹ Tegani on phende: “Na valjani amende više dokazija dai krivo. Sare amen šundam da korkoro pes osudinđa!”

23

E Isuse xovavne tužinena anglo Pilat hem anglo Irod

(Mt 27,11-14; Mk 15,1-5; Jn 18,28-37)

¹ Tegani sare kola inele ko sabor uštine hem legarde e Isuse koro Pilat, e rimesoro upravniko, ² hem lelje te vačeren protiv oleste: “Akale manuše arakhlijam sar zavodini amare narodo hem vačeri lenđe te na platinen o porez e carose, a pese vačeri dai o Hrist, amaro caro.”

³ Tegani o Pilat pučlja e Isuse: “Čače li tu injan o caro e Jevrejengoro?”

A o Isus phenda: “Ađahari sar so phendan.”

⁴ Tegani o Pilat phenda e šerutne sveštenikonende hem averende kola inele adari: “Na arakhava nisavi krivica upro akava manuš!”

⁵ Ali on na ačhavde te vičinen: “Ple sikavibnaja vazdela pobuna maškaro manuša ki sa i phuv e jevrejengiri. Lelja te čerel adava ani regija Galileja hem alo čak di akate ani diz Jerusalem!”

⁶ A ked o Pilat šunđa adava, pučlja len nane li o Isus tari Galileja. ⁷ I ked phende lese dai o Isus tari Galileja, o Pilat bičhalđa le koro Irod, kova vladinda ani Galileja. A baš adala dive o Irod inele ano Jerusalem.

⁸ Ked o Irod dikhlija e Isuse, but inele radosno adalese so pana oto angleder manglja te dikhel le adalese so but šunđa olestar hem nadisalo da o Isus ka čerel nesav čudo anglo leste. ⁹ But so pučlja le, ali o Isus ništa na vačerđa lese. ¹⁰ A adari terđona ine o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar vačerindoj zorale protiv o Isus. ¹¹ A o Irod hem lesere vojnici ponizinde e Isuse hem marde muj oleja. Hurjavde le ano carsko fostani hem tegani o Irod bičhalđa le palal koro Pilat. ¹² Angleder o Irod hem o Pilat na inele ano šukar odnosija, a adava dive ule amala.

O Pilat čerela e narodosiri volja ađahar so osudini e Isuse ko meriba

(Mt 27,15-26; Mk 15,6-15; Jn 18,39-19,16)

¹³ A o Pilat vičinda kora peste e šerutne sveštenikonon, e vođen hem e narodo ¹⁴ i phenda lenđe: “Anđen kora mande akale manuše vačerindoj da vazdela pobuna maškaro narodo. Ače, angla tumende pučljum le adalestar, ali na arakhlijum nisavi krivica zaki savi tumen tužinena le. ¹⁵ A ni o Irod na arakhlija upro leste krivica i adalese bičhalđa le palal kora amende. Akava manuš na čerđa ništa savese avela

* 22,66 ko sabor Ko original terđola: “Sinedrion” † 22,69 ko počasno than uzalo zoralipe e Devlesoro. Ko original terđola: “ki desno strana oto zoralipe e Devlesoro.”

22,69 ko počasno than uzalo zoralipe e Devlesoro. Ko original terđola: “ki desno strana oto zoralipe e Devlesoro.” 22,69 Ps 110,1

meriba. ¹⁶ Adalese samo ka naredinav te šibinen le, i ka mukav le.” ¹⁷*

¹⁸ Ko adava sare so inele adari vičinde: “Mudar adale manuše, a muk amende e Varava!” ¹⁹ (O Varava inele phandlo adalese so učestvujiŋda ani pobuna savi inele ano Jerusalem hem adalese so mudarda nekas.) ²⁰ A o Pilat, adalese so manglja te mukel e Isuse, palem vačerda olencar, ²¹ ali on vičinde: “Čhiv le ko krsto! Čhiv le ko krsto!”

²² A o Pilat palo trito puti phenda lende: “A savo bišukaripe čerda akava manuš? Na dikhava sose valjani te merel. Ka naredinav te šibinen le, i ka mukav le.”

²³ Ali on na ačhavde te vičinen oto sa o glaso rodindoj te čhivel e Isuse ko krsto. I lengoro vičiba inele sa po zoralo hem po zoralo. ²⁴ I adalese o Pilat odlučinda te del len adava so mangena. ²⁵ Muklja okole kova inele phandlo zbog i pobuna hem zbog o mudariba, a e Isuse dinđa ko vojnici te čeren oleja adava so o narodo manglja.

E Isuse čhivena ko krsto hem marena muj oleja

(Mt 27,32-44; Mk 15,21-32; Jn 19,17-27)

²⁶ Sar legarena ine e Isuse te mudaren le, dolinde nesave Simone tari Kirinija† sar taro polje đerdini ine ko Jerusalem.‡ Čhivde o krsto upro leste hem terinde le te akhari le palo Isus. ²⁷ Palo Isus dželo baro narodo maškaro kolende inele hem o đuvlja kola runde hem žalinde le. ²⁸ Ali o Isus irinđa pe nakoro lende hem phenda lende: “Đuvljalen taro Jerusalem, ma roven zbog adava so ka ovel maje, nego roven

* ^{23,17} Ano nesave purane grčka rukopisija terdola: “A valjanđa zako prazniko te mukel lende jekhe phandle manuše.” Dikh Mt 27,15; Mk 15,6. † ^{23,26} Kirinija inele diz ki severno Afrika. ‡ ^{23,26} sar taro polje đerdini ine ko Jerusalem Akate o polje odnosini pe upro gav. Akate na mislini pe da o Simon čerda buti pese ko polje, adalese soi o anav Simon jevrejsko, a e Jevrejende na inele muklo te čeren buti ko nesave bitna praznici sar soi i Pasha.

§ ^{23,29} Esavke dive ale 70 berš palo Hrist. E rimesiri vojska opkolinda hem uništinda i diz Jerusalem hem mudarda bute Jevremen. * ^{23,29} ko original terdola: “Bahtalei o đuvlja kola našti ine te ačhon khamne, o vođija save na bijande hem o čučija savendar na pilja pe.” Akate vačeripe adalestar da “ko adala dive” o čhave taro Jerusalem but ka patinen. Tegani o manuša ka smatrinen dai pošukar okolenđe kolen nane čhave, adalese so nane te dikhen pumare čhaven sar patinena ili sar merena. ^{23,30} Os 10,8 † ^{23,31} Akava upozorenje koristini pe sar metafora. O šuko kaš thabljola po zorale e sapane kaštestar. O thabljojbai akate metafora zako patnje ili zako kazne. O Isus inele sar sapano kaš adalese so na zaslužinda te thabljol (te patini). O manuša kola odbinde e Isuse inele sar šuko kaš. On zaslužinde te thabljon (te patinen) zbog pumare greja. ‡ ^{23,34} O Isus phenda: “Dade, oprostini lende, adalese so na džanen so čerenal!” Akala lafija nane ano nesave grčka rukopisija. ^{23,34} Ps 22,18 § ^{23,36} kaninde le ušli mol A verčhane: “kanindoj e Isuse te pijel ušli mol”. I ušli mol inele jeftino piće savo pijena ine o obična manuša. O vojnici marde muj e Isuseja adahar so dinde jeftino piće nekase ko vačeri dai caro. ^{23,36} Ps 69,21

zbog adava so ka ovel tumenđe hem tumare čhavenđe. ²⁹ Adalese so, ače, avena o dive§ ked o manuša ka vačeren: ‘Bahtalei o đuvlja kolai bizo čhave, kola na bijande hem na dinde čučii.’* ³⁰ Tegani ka molinen e planinen te peren upro lende hem e bregonen te učharen len. ³¹ Adalese so te adahar čerela pe mancar kova injum sar jekh sapano kaš, sigurno po bišukar ka čerel pe e manušencar kolai sar o šuke kašta.”†

³² A e Isuseja inele legarde pana duj manuša te oven mudarde. Adala manuša čerde bišukar buča. ³³ I ked resle ko than vičime Kokalo e šeresoro, o vojnici čhivde ko krsto e Isuse hem čhivde adale manušen ko avera krtija: jekhe oti lesiri desno, a e dujtone oti lesiri levo strana.

³⁴ O Isus phenda: “Dade Devla, oprostini lende, adalese so na džanen so čerenal!”‡ Tegani o vojnici frdinde barbuti hem adahar ulavde maškara pumende e Isusesere šeja.

³⁵ But manuša terdine adari te dikhenfse, a e jevrejengere vladarija marde muj e Isuseja vačerindoj: “Averen spasinda, akana nek spasini korkoro pes tei čače ov o Hrist e Devlesoro, o Birime!” ³⁶ Hem o vojnici marde muj e Isuseja, ale uzalo leste hem kaninde le ušli mol,§ ³⁷ vačerindoj: “Te injan o caro e jevrejengoro, spasin tut!” ³⁸ A upreder lesoro šero terdino znako kote inele pisime: “Akavai o caro e jevrejengoro.”

³⁹ Jekh okole dujendar kola inele čhivde ko krsto vrediŋda e Isuse vačerindoj: “Te injan o Hrist, sose na spasineja tut hem amen?”

⁴⁰ A o dujto manuš ukorinda adale so vredindar? Hem tu injan adahar osudime sar soi ov. ⁴¹ Ali amen pravedno injam kaznime zbog amare bišukar buća, a akava manuš na čerđa nisavo bišukaripe.”
⁴² Tegani phendā: “Isuse, mislin mandar hem ov maje milostivno ked ka vladine sar caro.”*

⁴³ A o Isus phendā lese: “Čače vačerava će, avdive ka ove mancar ano raj!”

Ple meribnaja, o Isus mothoj butende da nane krivo

(Mt 27,45-56; Mk 15,33-41; Jn 19,28-30)

⁴⁴ A ko ekvaš o dive, i tomina učhardā sa i phuv hem adahar inele trin saća†, ⁴⁵ adalese so o kham kalilo. A e hramesiri zavesa‡ pharavdili ko ekvaš. ⁴⁶ A o Isus vičinda oto sa o glaso: “Dade, tuće ano vasta mukava o duho mlo!” Ked phendā adava, mulo.

⁴⁷ A ked e rimesoro kapetani dikhlja so ulo, slavinda e Devle vačerindoj: “Čače akava manuš inele pravedniko!” ⁴⁸ But manuša kola čedinde pe adari te dikhenfse, irindoj čhere khuvena pe ine ko gruda adalese so ine lende žao. ⁴⁹ A sa e Isusesere pendžarutne, di o đuvlja kola phirde palo leste pana tari Galileja, odural terdine hem dikhle sa adava.

E Isusesoro telo čhivena ano grobo

(Mt 27,57-61; Mk 15,42-47; Jn 19,38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Inele jekh manuš palo anav Josif tari Arimateja, diz ani Judeja. Ov inele šukar hem pravedno manuš kova adžičeri ine e Mesija te anel o carstvo e Devlesoro. Iako inele člano oto e jevrejengoro odbor, na složinda pe adaleja so inele odlučime te roden o Isus te ovel mudardo. ⁵² Ov dželo koro Pilat hem rodinda te den le o telo e Isusesoro. ⁵³ Tegani huljavđa e Isusesoro telo taro krsto, pačarda le čaršaveja hem čhivda le ano grobo savo inele čerdo ano bar, ano savo pana nijekh na inele čhivdo. ⁵⁴ Adava dive inele dive ked o manuša spreminde pe zako savato savo samo so na ine te avel.

⁵⁵ A o đuvlja, kola ale e Isuseja tari Galileja, džele e Josifeja hem dikhle sar e Isusesoro telo inele čhivdo ano grobo. ⁵⁶ I irinde pe adari kaj bešena ine hem spreminde o mirisija hem o mastija savencar te makhen e Isusesoro telo. Ali ked završinde adava, već alo o savato i adava dive na čerde ništa poštujindoj i naredba oto Zakoni e Mojsijasoro.

24

E Isusesoro uštiba taro mule

(Mt 28,1-10; Mk 16,1-8; Jn 20,1-9)

¹ Rano sabajle, palo savato, o đuvlja ale ko grobo hem ande o mirisija save spreminde. ² Tegani arakhle o bar savo phandela ine o grobo* dai cidime. ³ Đerdinde andre, ali na arakhle o telo Gospodesoro e Isusesoro. ⁴ I sar terđona ine adari zbunime, iklile anglo lende duj manuša ano sjajna šeja. ⁵ O đuvlja but darandile hem peravde pumare šere nakori phuv, a o duj manuša phende lende: “Sose rodena e dživde maškaro mule? ⁶ Ov nane akate. Uštino taro mule! Setinen tumen so vačerda tumende pana ani Galileja: ⁷ ‘Me, o Čhavo e Manušesoro valjani te ovav dindo ano vasta e grešnone manušengere, te ovav čhivdo ko krsto, ali o trito dive ka uštav.’”

⁸ Tegani on setinde pe da o Isus phendā lende adava. ⁹ I irinde pe taro grobo palal ki diz te vačeren adava e dešujekhe apostolende hem sarijenđe averenđe. ¹⁰ Adala đuvlja inele i Marija tari diz Magdala, i Jovana, i Marija e Jakovesiri daj, hem avera. I on sa adava vačerde e apostolende, ¹¹ ali o apostolja na verujinde lende, adalese so mislinde da sa adava izmislinde. ¹² A o Petar uštino hem prastandilo di ko grobo. Ked reslo, teljarđa pe te dikhel ano grobo hem dikhlja samo o čaršavi saveja† e Isusesoro telo inele pačardo. I irinda pe palal pučindoj pes so ulo adava.

O Isus e duje učenikonende odrumal objasnini o proroštviya e Hristestar

(Mk 16,12-13)

* 23,42 ko original terđola: “Isuse, setin tut maje ked ka ave ano taro carstvo.” † 23,44 Ko original terđola: “taro šofto di ko enjato sati”, palo e rimesoro računiba o vreme, ano saveste o dive počinda ko šov o sati sabajle. ‡ 23,45 e hramesiri zavesa Adaja zavesa inele prekalo 25 metarija uči hem odvojinda o naj sveto than oto ostatak e hramesoro.

23,46 Ps 31,5 * 24,2 o bar savo phandela ine o grobo Adava inele baro, oblikujime, okruglo bar savo inele edobar baro da šaj ine te phandel o ulaz e grobosoro. Nekobor murša valjani ine te gurinen o bar te šaj phravel pe o grobo.

24,7 Lk 9,22 † 24,12 čaršavi saveja Ko original terđola: “platinena trake savencar”

¹³ Adava dive duj oto e Isusesere sledbenici džana ine ko gav Emaus, dur taro Jerusolim dešujekh kilometarija.[‡]

¹⁴ Odrumal vačerena ine maškara pumende adalestar so ulo adala dive. ¹⁵ I sar vačerena ine ađahar, korkoro o Isus alo uzalo lende hem lelja te phirel olenkar. ¹⁶ Ali olenđe na inele muklo te pendžaren le.

¹⁷ O Isus pučlja len: “Sostar vačerena maškara tumende phirindoj?” Tegani on terdine, a ko lengere muja dičhilo pe dai žalosna.

¹⁸ Jekh olenkar, palo anav Kleopa, phenđa lese: “Sar so dičhola, tu injan jedino abandija ano Jerusolim kova na džanel so ulo adari akala dive.”

¹⁹ O Isus pučlja len: “So ulo?”

I on phende lese: “Adava so ulo e Isuseja e Nazarećanineja. Ov inele proroko zoralo ano vačeriba hem ano ćeriba anglo Devel hem anglo sa o manuša. ²⁰ Ali amare šerutne svestenici hem amare avera vladarija dinde le te ovel osudime ko meriba hem čhivde le ko krsto. ²¹ Amen nadisaljam da ov ka otkupini e Izraelesere narodo. A aće, tritoi dive sar ulo sa adava. ²² Hem pana zbuninde amen nesave amare đuvljendar. Sabajleja dže ko grobo, ²³ ali na arakhle e Isusesoro telo adari. Ale hem phende amende da dikhle anđelen kola vačerde lende dai o Isus dživdo. ²⁴ Tegani nesave amendar dže ko grobo hem arakhle dai o grobo čučo, sar so phende o đuvlja, ali na dikhle e Isuse.”

²⁵ Tegani o Isus phenđa lende: “O, sar na xaljovena? Sosei tumende pharo te verujinen sa adava so o proroci vačerde adalestar ano Sveta lila? ²⁶ On prorokujinde da o Hrist valjani te nakhel sa adala patnje angleder so o Devel ka proslavini le.[§]” ²⁷ I tegani lelja te objasnini lende soi e Hristestar pisime ano Sveta lila, počindoj e Mojsijasere lilendar hem ano sa e prorokongere lila.

²⁸ Sar avena ine paše uzalo gav Emaus, o Isus ćerđa pe da mangela te džal po dur. ²⁹ Ali on terinde le te ačhol vačerindoj: “Ačhov amencar, adalese so lela te perel i rat!” I o Isus ačhilo hem đerdinđa olenkar ano čher. ³⁰ Ked inele olenkar uzalo

astali, o Isus lelja o maro, zahvalinđa e De- vlese, phaglja le hem dinđa len. ³¹ Tegani phravdile lengere jača hem pendžarde le dai ov o Isus, ali ov otojekhvar na inele više anglo lende.

³² Tegani lelje te vačeren maškara pumende: “Akana džanaja sose amare vile inele tate ked vačerđa amencar odrumal hem ked objasninđa amende o Sveta lila.” ³³ Odmah uštine hem irinde pe ko Jerusolim. Adari arakhle sar bešena zajedno o dešujekh apostolja hem avera sledbenici e Isusesere ³⁴ kola phende lende: “O Gospod čaće uštino taro mule hem mothovđa pe e Simonesel!” ³⁵ Tegani o duj manuša vačerde lende sa so ulo ko drom nakoro Emaus hem sar pendžarde e Isuse ked phaglja o maro.

O Isus ikljola anglo učenici hem dokažini lende dai dživdo

(Jn 20,19-23)

³⁶ Sar on vačerena ine adalestar, o Isus otojekhvar terdino maškar olenđe hem phenđa lende: “Mir tumencar!” ³⁷ A on iznenadinde pe hem darandile adalese so mislinde da dikhena duho. ³⁸ Tegani o Isus phenđa lende: “Sose darana? Nane tumen sose te sumnjinen. ³⁹ Dikhlen mle vasta hem mle pre! Me injum! Pipinen man hem ka dikhlen! E duho nane telo oto mas hem oto kokala sar so dikhena da man isi!” ⁴⁰ Vačerindoj adava, mothovđa lende ple vasta hem o pre.

⁴¹ On edobor inele radosna hem začudime da našti ine te verujinen. Tegani o Isus pučlja len: “Isi tumen li nešto xajbnase?”* ⁴² I on dinde le kotor oto peko mačho. ⁴³ Ov lelja hem xalja le anglo lende.

O učenici ka svedočinen e Isusestar sa e nacijende

⁴⁴ Tegani o Isus phenđa ple učenikonenđe: “Ked injumle tumencar angleder mle meribnastar, vačerđum tumende da sa valjani te pherđol soi pisime mandar ano Zakoni e Mojsijasoro, ano Lila e prokonengere hem ano Psalmija.” ⁴⁵ Tegani phravđa lengere jača te xaljoven o Sveta lila, ⁴⁶ i phenđa lende: “Ađahari pisime ko Sveta lila: ‘O Hrist ka patini hem ka merel, ali o trito dive ka uštel taro mule, ⁴⁷ hem ano lesoro anav ka propovedini pe

[‡] 24,13 dešujekh kilometarija. Ko original terđola: “šovardeš stadijumija”. Sar đi ko duj sača phirindoj. [§] 24,26 angleder so o Devel ka proslavini le. Akava odnosini pe upro adava ked o Isus ka lel te vladini hem te primini i čast hem i slava. * 24,41 Manglja te xal anglo lende sar te mothoj lende da nane duho.

sa e nacijende, počindoj taro Jerusolim, da valjani te pokajinen pe te šaj o Devel oprostini lende lengere greja.' ⁴⁸ Tumen injen svedoci adalestar.

⁴⁹ A me ka bičhalav tumende e Svetone Duho, sar so mlo Dad dinda plo lafi. Tumen ačhoven ani diz đikote o zoralipe e Devlestar na ka huljel upra tumende."†

O učenicí dikhena e Isusesoro uštiba ko

nebo

(Mk 16,19-20; Ćer 1,9-11)

⁵⁰ Palo adava, o Isus ikaldá ple učeníkónen tari diz hem anda len uzalo gav Vitanija. Adari vazdinda ple vasta hem blagoslovinda len. ⁵¹ I sar blagoslovini len ine, lejla te cidel pe olendar hem legardilo ko nebo. ⁵² On pele ko kočija slavindoj le. Tegani pherde oti radost irinde pe ano Jerusolim. ⁵³ I stalno džana ine ko Hram te hvalinen e Devle.

† 24,49 đikote o zoralipe e Devlestar na ka huljel upra tumendeKo original terđola: "đikote na ovna hurjavde e zoralipnaja taro učipe." E Devlesoro zoralipe ka učhari len adahar sar so o šeja učharena e manuše. Adaleja ka dobinen o zoralipe e Svetone Duhosoro sar te šaj svedočinen averende e Isusestar.